

**TARTU RIIKLIK ÜLIKOO
ÜLDISE AJALOO KATEEDER**

**SAKSA DEMOKRAATLIK VABARIIK
SOTSIALISMI ÜLESEHITAMISE
TEEL 1951-1959**

DIPLOMITÖÖ

LINDA SAKS

TARTU 1963

SISSEJUHATUS

Saksa Demokraatiline Rahvariigi¹ moodustamisega 7. okt. 1949.a. loodi esimest korda Saksamaa ajaloo rahuaruastav Saksa riik, tööliste ja talupoegade riik. Nuu, sotsialistliku riigi tüüpi riigi väljakuulutamise manifest 7. okt. 1949.a. kajastas endas mõtte nihtus Saksamaast, rahulepingu sõlmimisest, Saksa rahva süveräämsuse taastamisest, leppimatust võitlusest Saksamaa lõhestajate vastu, võitlusest nihtse pealinna eest, Saksa majanduse planeerimisest taastamisest, Saksa kodanike ühioigusest, kultuuri arendamisest.²

See oli tähtis rahu ja julgeoleku faktor. Nõu-
negude liidu kommunistliku partei keskkomitee oma
teavituses SSKP³ kongressile 1963.a. jaanuaris kirjuti-

1 Saksa Demokraatlik Rahvariik - edaspidi DDR.

2 Die Deutsche Demokratische Republik auf dem Wege zum
Sozialismus, Teil I (1945-1949), Berlin, 1959, lk 178-182.

3 Saksamaa Sotsialistlik Liitum parti - SSKP.

3
tab: „Saksa Demokraatlik Nõukogu on rahu ja jul-
geleku tähtsaks ulpostius Euroopas, saama rahva-
kõigi progressiivsete jõudude määratlusvõime-
sus nende võitluses Lääne-Saksa militarismi ja
revansismi – valaduse, demokraatia ja rahu-
kõige kurjema vaenlase vastu. Saksa Demou-
kraatlik Nõukogu astub välja rahvaste sõpru-
se ja koostöö, kasutama rahulepingu sõltu-
mise ja selle alusel Lääne-Berlini olusvõrre nor-
maliseerimise poolt, mis maailma sõja ära-
hoidmise poolt.”

Nad soovivad välispoliitilise rahu ja
LDV, demokraatia ja välispoliitika. Võitluses
manifesti sõnade elluviimiseks on saksa rahvas
asunud FLKP juhtimisel sotsialismi üleshitami-
sele.

Antud töö esmärgiks on näidata kapitali-
stlikult sotsialismile tekkinud probleemide lahenu-
damist ja sotsialismi aluste rajamist LDV. Sõnaga
lõpe sotsialismiga puhas.

Rahvademokraatia teemad ja arenguse
probleemid on viimasel ajal tänapäeval kõige
aktuaalsemad, kuid rahvas töö piiratud võime-
ga ei saa neid käsitleda igakülgset. Tähtsule-
pantu antud töös on pööratud sotsialistliku sek-

suvi moodustamiseks ja selle edasise aremise-
 le nii tööstuses, põllumajanduses kui ka kaubanduses. Samuti näib olevat sotsialistliku kultuuri
 arengut ning rahva heaolu tõusu sotsialismi
 aluste rajamise perioodil.

Töö eesmärgid peatüvis, sotsialistliku revolutsiooni põhimõtetes ja sotsialismi ehitamise
 eelduste loomise' on näidatud kindlalt üheda-
 lise demokraatliku revolutsiooni ülesandid ja
 selle ümberrahvaldusi; mis võimaldab neid
 üheda sotsialistliku revolutsiooni ülesannete täit-
 misel. Samuti on näidatud faktid, mis väi-
 maldavad neid üheda sotsialismi aluste rajamise
 ning hiljem laiahaardelise sotsialis-
 mi üleshitamiseks kõigil etappidel.

Tuues peatüvis, sotsialistliku liikumise ra-
 jamine' püüakse ülevaade anda põhiliste
 tööstusharude arengut kahel viisast aastal-
 1951-1955 ja 1956-1960 ning näidata sotsia-
 listliku sektori areamist ja tugevumist, töö-
 tajate ja Nõukogu võidlust rühmaavade ja majanduse
 seadimise disproporsiooni kõrvaldamise eest.

Töö tulemused peatüvis, Põllumajanduse
 sotsialistliku ümberrahvaldamine. Kaubanduse
 areng' on pandud esimeses osas peamiseks sotsia-
 listliku sektori loomise põllumajanduses. Töö on näi-
 datud rahvusmõõsate ja masin-transporti ja muude

5
grommuist ning talupoegade asumist uhisraja-
damise - põllumajanduslike koostöökooperatiivide
organiseerimisele. Peatüüpiline osas on käsitlitud
pehikiselt väliskaubanduse arenemist, kuna
se on olnud ka uheas rahvusvahelise koostöö vor-
pikas sotsialismimaade vahel. Liikumalt peatu-
teks uhekaubanduse küsimustel.

Antud töö viimasel peatüübil „Rahva his-
toori teooria. Sotsialistliku kultuuri areng“ on käsit-
letud rahva materaalse taaseu teooria, mida
modustas SSV majanduslike ja poliitilise arenemise,
elutõige aga uhisandlike uord. Peatüüp on vaa-
delatud ka rahva kultuuritaaseu arengut seoses
sotsialistliku kultuuri loomisega - kultuuri revol-
utsiooniga.

Töö algab pehikiselt ajajärgust, mil uodan-
lik-demosokraatlikult revolutsioonilt mindi üle
kindlale sotsialismi aluste rajamise program-
mile 1952. a. ja lõpeb sotsialismi laiakaarde-
lise ülesehitamise perioodi algusega 1950. aastate
lõpul.

Tead luvustilist materjali töö kirjandamisi-
sel kapitalismil sotsialismile ülemineku proble-
mide lahendamisel andis Walter Ulbrichti, NKP
Keskkomitee esimese sekretäri ja Riigiusuusegu esime-
he, tööd. Pehikiselt teede uogumise, mida antud

töö kirjutanisel on kasutatud, on „Saava rah-
 vademokraatliku riigi arengumine 1945-1949 a.“¹ No-
 quum on seostatud Walter Ulbrichti valitud ja
 riikliktoetatud artiklitest ja nõuded, milledega
 antakse teadusdusliku analüüsi vastavale aja jär-
 gule (1945-1949). Samuti on kasutatud töö kirju-
 tanisel ka Walter Ulbrichti valitud artikleid ja nõude
 kogumist², mis haaravad perioodi 1942-1959. Nõu-
 des täides antakse sügav mass fasismi ja imperialis-
 mi analüüs, näidatakse saava rahva võitlust fasis-
 mi, reaktsiooni ja sõja vastu. Suur osa teost on
 pühendatud võitlusele tsöhiulase võitluse
 ja SSSR moodustamiseks. Samuti on käsitletud
 kaugmõju sotsialismi üleshitamise probleem ja
 Saavaa rahuliku ühendamise küsimust.

Kapitalismilt sotsialismile ülemineku proble-
 mide lahendamiseks andsid materjali no „Nõu-
 kogude liidu kommunistliku partei programmi“³ ja
 Sotsialistliku riigi kommunistlike parteide ja tsöhi-
 parteide liudajate nõupidamise deklaratsioon. Rahumani-
 fest.⁴

- 1 B. Чудовиц, Вопросы коммунизма в социальном
 смысле, Пятилетие коммунизма в народно-демократи-
 ческом обществе, Москва, 1961, lk. 158-172.
- 2 B. Чудовиц, К вопросу о коммунизме в народно-демократи-
 ческом обществе, lk. 145-151.
- 3 B. Чудовиц, Проблемы империализма и капитализма в
 современном мире, lk. 400-409.
- 4 B. Чудовиц, О бытии коммунизма в народно-демократи-
 ческом обществе, Пятилетие коммунизма в народно-демократи-
 ческом обществе, Москва, 1961, lk. 259-264.
- 5 Нормы и задачи коммунистической партии программы,
 Таллин, 1961.
- 6 Сопоставление программ коммунистической партии и социалистической
 лигидейте нөупиданисе декларативон. Рахумани-
 fest, Таллин, 1967.

1957.a. Moskva nõupidamise deklaratios mis ke-
jastuvad kapitalistilt sotsialismile üleminu ma-
dusparasused, võitlus rahu eest ning vennaalike kom-
muunistlike parteide ja töölisparteide ühtsus võit-
luse vana, kapitalistliku süsteemi vastu.

IIIP dokumentidest on arstid töö kirjuta-
misel kasutatud I kongressi materjali. „Võit-
luse sotsialistlik töölispartei kongress.“ Niine-
tatud kongress toimus 1958.a. ning sellel on täht-
sajaloo väga suur tähtsus. Kongress tegi kõva-
võtteid läbi viidud teist ning võttis vastu sot-
sialismi laiendamise üleshitamise programmi,
mida võimaldas ulnev majanduse areng.

Arstid töö kirjutamisel on kasutatud ka
marxismi-leninismi klassiute teid, nagu
K. Marxi, Kapital² 1. köide, Fr. Engelsi „Talurahva
sünnitus Prantsusmaal ja Saksamaal“³ ning
N. I. Lenin teid, Marxismi karkatuurist ja im-
perialistlikust ökonomismist⁴ ja „Kommunistliku
Internatsionaali III kongress“⁵ kuid need on üldi-
selt nähe kasutatud töö kirjutamisel. Peamiselt
on kasutatud marxismi-leninismi klassiute
teid väidete kiimutuses. Põhilised bo rutilised

1 V. Cezg Cozuanu meeneksi igunoi kapsuu Tepmanuu,
Moskva, 1959.
2 K. Marx, Kapital, 1. ud., Tallinn, 1953.
3 Fr. Engels, Talurahva sünnitus Prantsusmaal ja Saksamaal,
Marx, K. ja Engels, Fr., Nalitud teosed, 2. ud., Tallinn, 1960
lk. 345-366.
4 N. I. Lenin, Marxismi karkatuurist ja imperialistlikust
ökonomismist, Teosed 2. ud., Tallinn, 1953, lk. 16-46.
5 N. I. Lenin, kommunistliku Internatsionaali III kongress,
Teosed, 32. ud., Tallinn, 1955, lk. 427-470.

alusel on väitnud rahvusvahelise kommunistliku liikumise, NKP ja SPKP dokumentidest ning juhtivate tegelaste esinemistest (eelpool nimetatud teosed).

Dookumentaalselt materjalist oli töö autoril kasutada „Rahvamaajanduse planeerimise SDV“, mis sisaldab endas kahe aasta plaani, aruande selle plaani täitumise kohta ning viies viie aasta plaani. Samuti on töö kirjutanisel kasutatud dokumente ja materjale², mis kajastavad demokraatliku protsessi läbiviimist Ida-Saksamaal 1945-1949. Järgmise perioodi (1949-1953) dokumentid on kogumikus „Konstitutsioon ja Saksamaa Demokraatliku Rahvaga seadusandlike ühendused.“³ Peale konstitutsiooni on selles kogumikus ära toodud seadusandlike ühenduste moodustumise kohta, seadusandlike majanduse välisliitumise ühisustes, tööseadusandlike, koostöövalitsuse jne.

Muudatused on kasutatud töö kirjutanisel sel nõuhojude autorit G. G. Kotovi tööd „Agrar-möödud ja praegune Saksamaal“⁴ Kotovi töö on põhjalik uurimus Saksamaa põllumajandusest (faktoloogiline Saksamaa) ja lõpetades SDV ja SFV.

¹ Трампобаване напознавае козачеба Гурманскан Демократическан Републикан, Москва, 1959.

² Die Deutsche Demokratische Republik auf dem Weg zum Sozialismus, Teil I (1945-1949), Berlin, 1959.

³ Конституция и законодательные акты Гурманскан Демократическан Републикан, Москва, 1953.

⁴ Г. Г. Котов, Аграрные отношения и земельная реформа в Гурмании, Москва, 1956.

Alwaate SDV liistuse arenemisest annab nõukogu
 autori Belousovi töö, "Lasebõistuse arenemine SDV"¹
 Töö on küllaltki põhjalik ja käsitleb peamiselt ras-
 petööstuse arenemist erinevateskiisil viis aastal.

SDV majandusest võetakse alwaate nii tööstuse, põ-
 lve majanduse, kaubanduse jne. kohta annab SDV au-
 torite kollektiivi poolt kirjutatud töö, "SDV rahva-
 majandus."² Töö annab alwaate majanduse arene-
 misest 15. a. jooksul, s.o aeg peab Tšist maailma-
 siona. Mis puutub aga rannetööstuse käsitlusesse,
 mis on su Belousovi töös põhjalikum.

Majanduse ja kultuurielu teinimustest annab
 materjali igal aastal nõukogu autori V. I. Ivanovi
 teinimused "Lõnuv alwaate rahvademokraatia maas-
 de kohta"³ kirjutas tundaan iga aasta kohta majan-
 duslikud ja kultuurielu teinimused alates 1952. aastast
 iga rahvademokraatia maa kohta. Töö käsitleb
 nii Euroopa kui ka Aasia rahvademokraatlikke maaid.

1. P. A. Belousov, "Rahveteinimused ja arendamine"

6. Teinimused ja arendamine rahveteinimused, Moskva, 1958.

2. Rahveteinimused ja arendamine SDV. 15. aastal rahveteinimused, Moskva, 1961.

3. Rahveteinimused ja arendamine rahveteinimused, Moskva, 1952.

Rahveteinimused ja arendamine rahveteinimused, Moskva, 1953.

Rahveteinimused ja arendamine rahveteinimused, Moskva, 1954.

Rahveteinimused ja arendamine rahveteinimused, Moskva, 1955.

Rahveteinimused ja arendamine rahveteinimused, Moskva, 1956.

Rahveteinimused ja arendamine rahveteinimused, Moskva, 1957.

Rahveteinimused ja arendamine rahveteinimused, Moskva, 1958.

Rahveteinimused ja arendamine rahveteinimused, Moskva, 1959.

Rahveteinimused ja arendamine rahveteinimused, Moskva, 1960.

Teada autorite kollektiivi pealt kirjutatud töö, tutvustab
 nii ulpelt läänest aunal olevate sotsialistliku töös-
 tuse arengust, riikliku valduslike põllumajanduses
 ja kaubanduses, riikse finantsmisteemi loomistest
 jt. SDR majandusprobleemidest aastatel 1949-1959.
 Kogumikus on palju illustreerivat materjali tabeli-
 de ja skeemide näol.

Talvise probleemi käsitleb ka nõunajate au-
 torite kollektiivi pealt välja antud kogumiku SDR
 10. aastapäevaks "10 aastat Lääne Demokraatlikku
 Tervist." 2 Peale majandusprobleemide on mine-
 tatud agrariaans käsitletud ka poliitilisi küsi-
 musid, nagu SDR ja Nõunajate liidu rahvaste
 sõprus jt.

---

1. J. Tšernobur, B. Lepel, Внутреннеэкономические черты ТДР и их
 роль в развитии экономики страны. Вопросы социализма на
 Запад, Москва, 1959, л. 288-334.

2. Х. Коллежик, Вопросы развития народного хозяйства и капитализма в со-
 циализме в Тюрманской Демократической Республке, выдана в кт.,
 л. 7-54.

D. Зайце, Социалистическое образование агрария в Тюрманской
 Демократической Республке, выдана в кт., л. 109-148.

М. Орлов, Вопросы ТДР за последние годы - тюрманской тюрбе, выдана в
 кт., л. 187-213.

Г. Тугер, Г. Кийман, Создание, развитие и расширение национального
 хозяйства в ходе борьбы за построение социализма в Тюрманской
 Демократической Республке, выдана в кт., л. 248-287.

М. Шинга, Развитие промышленности в Тюрманской Демократической Рес-
 публке, выдана в кт., л. 55-108.

В. Куня, Развитие социалистической промышленности в Тюрманской Демократической Рес-
 публике перед расиной тюрбе в ТДР, выдана в кт., л. 149-186.

2. Х. А. Бодунов, Социалистическая экономическая программа Тюрманско-руководитель
 программа социализма в ТДР, 10 лет Тюрманской Демократической
 Республке, л. 46-74.

П. К. Дарига, Социалистическое образование сельского хозяйства ТДР,
 выдана в кт., л. 144-162.

М. Кинур, 10 лет Тюрманской Демократической Республке, выдана в кт.,
 л. 3-40.

П. К. Шейман, Развитие культуры в стране в Тюрманской Демократической
 Республке, выдана в кт., л. 163-189.

А. У. Мухан, Развитие промышленности в ТДР, выдана в кт., л. 122-143.

Н. К. Понев, Внутреннеэкономические черты Тюрманской Демократической
 Республке, выдана в кт., л. 217-244.

Eelpool nimetatud töö moodustavad põhiküsimused, mis on aluseks võetud antud töö kirjutamisel. Schemaatilise kaarti, mis asub antud töö lõpus, annab ligikaudse nävate SSSR tähtsamate tööstus- ja põllumajanduspiirkondade paiknemisest.

И РЕАТÜKK

СОТЦИАЛИСТИКУ РЕВОЛУТСИОНИ ПÕHIÜЛЕСАНДЕД JA СОТЦИАЛИСМИ ЕHITАМИСЕ ЕЕLДУСТЕ LООМINE

Omал ajal kirjutas V. I. Lenin: „Kõik rahvad
süd jõuavad sotsialismi, see on paratamatu...“¹
Ajaloos areng on siinistunud nende sõnade õigsust. 1918.
Nõukogude Liidu Kommunistliku partei programmist lo-
me: „Lausa fašismi ja jaapani militarismi purusta-
mine Teises maailmasõjas, milles osustavad osi võttes
Nõukogude Liit, lõi see Euroopa ja Aasia maade
rahvastele soodsad tingimused kapitalistide ja
monopoli võimu kukutamiseks.“² Kees Peala,
Rumunuse, Tšehhoslovania jt. rahvestega võis
sotsialismi ehitamiseks rouda ka SDV rahvas.³
1945.a. fašistliku tsarismas purustamine e. tä-

¹ V. I. Lenin „Marxismi karkatuurid ja imperialistlikud
isoonõunismid“, Tõsed, 2.3. kd., lk. 57.

² Nõukogude Liidu Kommunistliku partei programm, lk. 18.

³ Kalsamas.

hendamud siini mel lausamaa abest asumist sot-
sialismi verekhitamist. Eene see sai juttu olla sot-
sialismi ehitamist, mida allias lüna vastavald-
dusd.

Eluõige dubi SD-läbi viia demokraatilisumise
protsess. Lausamaa Kõnnuurtlaul partiid¹ dubi
läbi viia kodanlik-demokraatiline revolutsioon, mille
peamiseks eesmärgiks oleb fašismi ja militarismi
juurte hävitamine ning uus antifašistlik-demokra-
aatiline võim loomine. Lühidalt - ole vaja lüna
demokraatiline alused riigivalitsemise ja saameti-
läbi viia revolutsioonilised ümberrahaldused põl-
lumaajanduses agraarreformi näol.²

See oli SD majandusliku ja poliitilise arenguine
erinev etapp, mis algas 1945.a. peale sõja lõppu ja lõppes
1950.aastate algul.³

Kõik peale kodanlik-demokraatiline revolutsio-
ni eesmärgete täitumist viis NS riikuma sotsialisti-
ku revolutsiooni eesmärgete lahendamisele. Need
seas majandusliku ja poliitilise arenguine etappi,
nagu hiljem näeme, on omavahel seotud ja seepärast
suleb pikemaalt peatuda ka kodanlik-demokraat-
likul revolutsioonil.

Demokraatilisumise programmi tähtsaks näis ning

¹ alates 1946.a. aprillist Lausamaa Põhialtõlle liitumisele, mis
seisab kodanlike ja vasa-poolsete sotsiaal-demokraatide ühendamise
L. S. Sõdyneb Cuyuanueiurechara egunaa napina Tiquanuu - pyrobo-
gnijub eipaiitumisebo eoyuanuzina 6 TDP, 10. M. TDP, la. 49.
² B. T. Kõõpuri, Hobase fyruatsumi sooygapeitumise eoyuanuzina
Pajlunne upuanekoro uapogno geyoufaiurekon sooygapeitbo, la. 146.
³ A. K. Mylun, TDP, la. 5.

legi rahvale teatavaks 11. juunil 1945. a. Lausaama
 Demokraatliku Partei. Ülemuses rõhutati, et need üles-
 anded saab täita ainult sugu antifasistlik-demokra-
 kraatiline ja progressiivsete jõudude ühendamisega
 sugu maal.¹

Demokraatlikud jõudud edusid läbi viidud
 aitas palju kaasa Nõukogude Liit. Suure tähtsusega
 oli Nõukogude okupatsioonivõimude käsi nr. 2
 10. juunist 1945. a., mille alusel lubati antifasistlik-
 ja antirüperialistlik-demokraatlikud partide ja ame-
 tühisaguste tegevust, samuti anti raski rahvale
 võimalus valida ühisvõimude kord.²

Selles, et edusid lõpuks viia kodumaal-demokra-
 kraatiline revolutsioon igal etapis, oli kõigepealt
 vaja kindlustada töölise-talupoegade riiklik võim,
 sest igas revolutsioonis on võimulüümis kõige
 tähtsam. Selleks tuli hävitada vana kapitalistlik ri-
 igaparaat ja luua uus proletariaat võim riigi-
 aparaat.³

Peale seda, kui kommunistide ja parteisõpraste
 sobivaal-demokraatide ühinevõim võimude parteisõpra-
 kis jõud, milleks oli väimeline organisatsioon anti-
 fasistlikku blokki, harrasid demokraatlikud rah-
 vahulgaad tööliselaste ja teine partei KKP, ühtsi.

¹ Die Deutsche Demokratische Republik auf dem Wege zum
 Sozialismus, Teil I (1945-1949), lk. 45-57.

² Lausaama, lk. 44-45.

³ Ф. Зубенко, Организация советского государства в Германии
 Демократический Союз, «Менеджментальная мысль»,
 № 10, 1956, lk. 13.

misel looma mit riigiparasta.¹ Alguel leedi ko-
 halisud omavalitsusorganid, rahvamajandus-
 nosatiasund, need leedi riikide riikide, vaba-
 hite ja salajaste ^{hädalõpetega} valimite tulemusena,² mis rää-
 gis demokraatia põhimõtte rahunemist.

Rahva omavalitsusorganite loomisega hävitati
 Ida-Saksamaal kõik riigivõimused fašistlikud
 ja militaristlikud jõud, kes varem hoidsid riigipar-
 aast oma käes, kõige madalamates riigivõime
 organites. Omavalitsusorganite valiti töölis-
 ja talupojad, saamati antifašistlikud intelligentsia-
 lajad. Kõik peale haanas antifašistlik-demokraat-
 lik võim tugenevaks.³ 1949. a. SDV moodustamisega
 teunis aga Saksamaal reformitööd süüsi riik - rah-
 vade demokraatlik riik, kus riigivalitsemist võtad
 osa võtta kõik SDV kodanikud alates 18. eluaastast.⁴

SDVP ühines 1958. a. märtsis ühe, et riigivõim
 plechitaarse ühise etapi, kodaniku-demokraatliku re-
 volutsiooni, kõige inleomulikumana joomas oli me
 riigivõime loomine, mis oma klassisult oli tööliste
 ja talupoegade revolutsioonilise demokraatliku võim
 teiste rahvastele eesvõit.⁵

Mis poliitiline võim võib aga tugeneda ainult
 siis, kui majanduselus saamati naga poliitiliseks elus

1 Ф. Эльмер, Создание советского социализма в Германской Демок-
 ратической Републике, «Демократическая мысль», № 10, 1955, к.
 2 К. В. Бодунов, Социалистическая игуна на пути Германско-рус-
 ского сотрудничества социализма в ГДР, 10 лет ГДР, к. 50-51.
 3 Ф. Эльмер, Создание советского социализма в Германской Демократи-
 ческой Републике, «Демократическая мысль», № 10, 1955, к. 13-14.
 4 Кооперативизм и законодательные акты Германской Демократи-
 ческой Републики, Москва, 1953, к. 39.
 5 В. Круг СЭП, к. 631.

toimuvad riikliku kontrolli all. Majandus taastamis- ja taastamis selles etapis oli suurimad ja monopolistide võime lihvitud. Siinult sellest tul võis lõplikult hävitada nende poliitilise võime.¹

Federaalgandite ja presidendi juurde lihvitud- mised oli tähtis osa agraarreformi,² mille käigus ma- ning põllumajandusliku inventari väet. tasuta ära muudeti, mille majanduslikud suured loomariija- ning selle, sõjaväelastele ja aktiivsetele rahvatöölisele segadustele. Reformi käigus anti neile 3,3 miljonit he- ktaari maad, 270 tuh. vineva põllutöömaasina ja-riis- ta, 45 tuh. karilooma loom. 2 miljonit maadale, väime- maapidajale, väikevõimekale. Nii 559 tuh. peresoo- na said reformiga maad. Reformi tulemusena muutus täielikult küla sotsiaalne struktuur.³ Väi- sine majapidamised loovutati täielikult, piirata väi- kemõisuse ja vallaandluse majapidamisi. Külas hõlma- sid praegu etendama keskmised põllumajandus- lised tootmised liinid varustamisel teha, loom. pro- duktidega.

Kõrgimad riiklikud määrused loodi rahvatöölise- küh- ladele etendatud, mis spetsialiseeritud sotsiaalse- küh- ladele ja sõjaväelastele aruandmisele.⁴ Sellisel vii-

¹ Ф. Зубнев, Союзные центры экономического Демон- страционного Революции, «Мировая экономика», №10, 1955, л. 14.
² аграрный реформный виді läbi кооперативного пути инициативой 1945 г. и др.
 К. С. Зубнев, Союзные центры экономического Демонстрационного Революции - про- блемы и перспективы экономического Демонстрационного Революции, №10, 1955, л. 49.
³ П. А. Торогов, л. 6.
⁴ Трудовая Демонстрационная Революция. 300 лет в борьбе с буржуазией, л. 127-128.

nt loodi agrarreformi käigus maal sektor, mis
hõlmas tootmisvahendite riiskondloome emaa-
de ja mille esmängias oli riiskonna vajaduste
rahuldamine.

Tööstuses finants-oligarkia võime hävitamine
oli samuti väga tähtis demokraatse riikise protses-
si arendamiseks ja läbi viimiseks.

Elavõige puhastamist Nõukogude okupatsioon-
võimude teostusaktiivsed fasisistlikud direktorid
ja administratiivsed. Samasugused loovivõime ka
endised monopolistlikud ettevõtted (trükitud, mees-
trid jne), mis anti üle rahva omavalituse organi-
te.¹ 1944. a. loomud need ettevõtted välja loji 60% riigi
tööstuskoostangud.² Sellega läis suurem osa ettevõtteid
rahva omavalituseorganite kätte.

Tööstuste riiklikud ettevõtted konfiskeeris Nõukogu-
de okupatsioonivõim vastavalt Põhisele kokkuleppe
alusele ja aias need ise juhtima.³ Need ettevõtted riigi-
gani võime lohiine ajaga rahvaja teele.⁴ 1945-1946. a.
andis Nõukogude okupatsioonivõimede riiklikud väl-
ja näemisi, mis püüdnud kaotada energiaprobleemid,
teid transportis ja tähtsaimas teadustöödeks. Nõu-
de näemistega püüdnud saadud laasamaa vajaa-
duse areneust.⁵

Juriidiliselt jäid loodud riiklikud ettevõtted Nõu-

1. З. Зубенко, Организация советского хозяйства в Финляндии и Венгрии.
Моск. Печать, «Мировая экономика и финансы», № 10, 1955, с. 15.
2. П. А. Буцогов, с. 7.
3. З. Зубенко, Организация советского хозяйства в Финляндии и Венгрии.
4. П. А. Буцогов, с. 7.
5. Капозини, «Экономическое», с. 127.

omand tähtsamale seotuisvahenditele muutis
aga me sotsiaalseid korra riadlasi aluseks.

Kadavik-demokraatliku revolutsiooni käi-
gus muutunud põhiliselt suurti klassipäide-
de vahesõjad. Töötajad, eriti töölisklass, sai me
tähtsuse. Nad said ise oma elu paremaks, oma
elu üle otsustajateks. Rahvasentri moodusta-
misega hakkand areuma need seotuisvahend-
rõhkumise ja hirmu asendused sõbraliku keskkõ-
ja arusaamise nihetega, mis oli väga tähtis me
korra kindlustamisel.²

Ei tahi süüdi muustada, et revolutsiooni lood
riikliku valdused rüüsi läbi ägedas klassivõitlu-
ses. Revolutsiooni käigus teinud võitlused olid
peelt monopolistide ja suurute ning seilt peelt
rahvaamaste vahel. Võitlused olid seotuisvahendite
ge tähtsuse tähtsustamine ja PliP segevusvõime, sa-
muti võitlus ametiühingute segevuses. Tänu selli-
se kindlale keskkõle muutis vanlaste vastupa-
mi.³

PliP pidas pidevalt võitlust oma riikide puhtuse
est. Kordumalt astuti välja parti kõrge poliitilise
jaone est ning vieti taastamisele abimeetmed selle
jaone säilitamiseks.⁴

Nõiblus klassivanlaste vastu ja PliP puhtuse

¹ Kopeyko izviesho, lk. 54.

² Kalsama, lk. 56.

³ Kopeyko izviesho, lk. 57-58.

⁴ K. A. Bodynov, Leningradskaya igunnaya nazimya Tyumanyu-
pynoboguisub eipentulsciba sekvavvenna 6 TDP, 10. 10 TDP, lk. 57-6

Walter Ulbricht märgib, et peale kodaulu-de-
mokraatlike revolutsiooniliste võimude häitmis-
tul revolutsioon SDV teise etapi - niivõrd üle sot-
sialistliku revolutsiooni võimude häitmisel
ja edasise sotsialismi ehitamisel.¹

Töölise-talupoegade võime kindlustamisega
ans SDV kapitalismilt sotsialismile üle mineva perioo-
di. Walter ^{Ulbricht} ütles selle kohta, et üle mineva periood ka-
pitalsimilt sotsialismile algas SDV töölise-talu-
poegade võime kindlustamisega ning lõpeb siis,
kui sotsialism on läschi tatud. Nähtava alari-
jendude vahelise võit on seismata rahuli-
kul tul. Isikuliselt tähendas üle mineva aega, et töö-
lisalass õpe riiki juhtima, töölise huri kasvamisest
tööproduktiooni suurendamisest; majanduse ja
kultuuri arene misest.²

Rahvas peab aru saama meie võime üles-
tul võrreldes vanaga ja rahvale tuli õpetada meie
riigi võime ülesed kandama.

Walter Ulbricht selgitas meie riigi võimeid üel-
des, et demokraatlike riik peab kindama noogu riis-
koona huriid ja riiside töötajate omi, garan-
teerima demokraatliku raduslikkuse, võimalde-

¹ B. Чердынцев, Глобные функции советского государства, Проблемы реформирования народного хозяйства СССР, с. 147.

² B. Чердынцев, Проблемы реформирования народного хозяйства СССР, Проблемы реформирования народного хозяйства СССР, с. 400-402.

Kaasaastavõistluste rahvademokraatlike maade-
ga.¹ Niihulgas kaasaastavõistluste tulemusest oli see rah-
va rahva loost sotsialismile nõuimeenud elduste
loomisel. Plaanid täitumisel ei olnud mitte ainult
majanduslik, vaid ka poliitiline tähtsus. See
näitas Lääne-Saksamaa rahvale, et see, mille eel-
valinud Ida-Saksamaa rahvahulgad, oli õige.

Kahel aastal plaanid täitumise tulemusena loovi-
tuniti: tööpuudus, tõusis rahva elatustase ning
sugunes SDV majandusliku seisund, vahetu võ-
litsamaa võlgastavast protibidest ja riigi ulame-
nustus stabilisumas.

Järgnevalt hakkis saama rahvas üle majan-
duse pinnamaajalike planeerimisele, sest kaasaas-
taval olid alles eldused loodud. SDV võeti
vaste esimene viie aasta plaan 1951-1955.²

Kaasaastavõistluste eduas täitumise ning
esimese viie aasta plaanis ühenähtud võistluste la-
hendamise võimaldas 1952. a. nõuimeenud kind-
lale sotsialismi aluste rajamisele. 1952. a. juunis
loovunud MIP ü sammumise võis vastu raku aja-
lehtide sõnu.³

Beluue perioodi jooksul oli kindlusdunud
sotsialismi aluste loomisise material. Tehnilise loas.

1 B. 4. Уборный, Двухлетние итоги боевостроения и разбу-
тка имперского хозяйства, Уборный саям сирни, л. 219.

2 Трассирование народнохозяйственного плана, л. 9.

3 B. D. Кирюшин, Очерки новейшей истории Трудовой Народной
1962, л. 632-633.

Suurnapitalistid olid eneseproprietärid, selle tulemusena tekkisid rahvasuund aga buurgid järgijad. Revolutsioonilis-demokraatlike ümberrahvalduste seisus olid loodud sotsiaalsed, sünd, kiigi valtsimisest võtsid osa kha suuremad rahvahulgad.¹

Sotsialismi realiseerimisele aruandes peab arvestama nii kindlaid raduspärasusi, mis ulatuvad igal sotsialismi tule asunud maal ja mis peale niisugid mõjaurõeldud protsessid, vaid kindlad raduspärasused mis ka igal maal inleomullise tingimusi, mis tulevad antud maa majanduslikust ja poliitilisest arengust, mida tingis kapitalistliku riikliku ebaühtlase arenguse, samuti arengunud ajaloost tingitud ja rahvuslikest traditsioonidest.²

RDV riikis kõige suuremas määrasusis võrreldes teiste sotsialismi maadega sotsialismi aluste loomisel oli see, et sotsialistlikud ümberrahvaldused teinud siinult maa riiklik - Tsaarsaamaal. Samal ajal valitus tsäri - Tsaarsaamaal finants-oligarchia.³

See muutis oluorra väga komplikatsioon. Tsaarsaamaa lõhenemise tagajärjel oli teinud ma-

¹ T. J. Košeb, Arpaxov oisumestua, lk. 176.

² Sotsialistlike maade kommunistlike parteide ja töölisparteide esindajate nõupidamise deklaratsioon, lk. 11-12.

³ Kapogner kogumisko, lk. 42.

jaotlus dispropordtsioon, mis taastab majanduse ni-
met aruannist.

Peale selle asub Pülin, andme saamaa ju-
lmu, DV kviitseriumit. Berliini Lääne-sektor
muudeti Lääne-Saamaa ja teiste rüperialtbli-
se riikide agressiivsus ulpastas idas, DV ja teiste
sotsialismimaade vastu suunatud sprouaagi,
propaganda ja sõnestsu-täo raskuse. Lääne-
Berliiniga oli aga muu viimas ajani Ida-Ber-
liinil piir avatud (suluti 13. aug. 1961. a.). DV su-
nhite piir rüh tänapäeva kõige agressiivsema ja
kõige enam militaristlikult meelstatud riig-
ga - SFR. Etud asjaolund pidi HÜP arvestama.

Mr. Hurstiovi oma kõnes HÜP kongressil
märkis, et Saamaa lõhestatud elund näib
väga poidliaku ja tautilist poliitikat HÜP mu-
nhioonus rojamilisel.²

Nõrvude teiste Euroopa riikidega raba
maadega oli DV tööstuse ja põllumajanduse
arengu-tase kõrgem, suuremõelisel täiendalassil
aga olid riikaliand revolutsioonilised tradit-
ioonid.³

Etalgnel sotsialismi aluste loomisele asude-
jäid DV piisima majandus saas võrui-va-
na ja nus. Nana töövõrui isloonuslas päue-

1 vt. antud täo II peatuu.

2 „Rahva Hääl“, 17. I. 1963.

3 A. H. Myeusi, IDP, lk. 6-7.

rauba ja kapitalistliku loomuse, uut aga sotsia-
listliku loomuse. Nii rauba- ja kapitalistliku sektori haa-
ras väike- ja keskmiseid talupojaid, väike- ja keskmiseid
meie riigis asunud palgatajaid. Kapitalistliku
sektoris kuuluvad hulgaliselt majapidamised,
manufaktuurid, vabrikud - võõra töö en-
pluud. Sotsialistliku sektoris kuuluvad
ettevõtted, pangad, rahvusvõimad ju. - riigi
ettevõtted ja mitmesugused kooperatiivid, mis
moodustavad kooperatiivse omandi.¹

Sotsialismi aluste loomise perioodi iseloo-
mustab teadlik ja süstemaatiline sotsialistliku
loomise protsess väike- ja keskmiseid talupojaid
majanduses. Juba varasem rahva võitlemis-
võim maavalduse lahvetele ja demokraatliku
maareformi eest oli see võitlust talupoegade
massiliseks liikumiseks, mille sotsialistliku soo-
peratiivide loomise eest, mis põhinevad tööli-
klassi liidule talurahvaga võitlemisel.²

1956. a. märtsis algatas
Walter Ulbricht erakõnetajate komisioon. Tõu-
tes, et tööliste-talupoegade võim ei ole PDR erak-
kõnetajate komisiooni elavaks muutumiseks
laialt levinud. Riik on leidnud in-
teressi koostöö vorme, mis väljenduvad väi-

¹ P. A. Tšerjov, lk. 5-6.

² J. Kozlov. Вспросы перестройки и капитализма
в социализме. Ленинский Центральный Комитет
Союза Советских Социалистических Республик, lk. 28.

pealt kürgi osavõetus nende ettevõtete juhtimisel. Silliste postmehelike ettevõtete loomise idee tähtsust ei taastvõtjad ise ütles. Nüi kassavad era-ettevõtteid piirama ei ole riiklikus ettevõttes!

NSKP ühe poliitilise sünonüümi kindlustas majanduses sotsialistliku kutse pidevalt. SED oli saavutamiseks ilmselt arengu sünonüüm. Nüi viimistlõpetusi edusammude nii majanduses kui ka kultuurivallas, saavuti poliitilises elus. Täpsemalt näis NSKP 1958. a. omal V kongressil põhjendada domineerivalt sotsialismi võidu võimast SED ja formuleerida praegilised ülesanded, mis olid raja sotsialismi lõpliku võitumise käigus lahendada. Täpsemalt näis kongress näidata viimase etapi võitumisele kapitalismilt sotsialismile, mis sisuliselt tähendas võitumisele laiahaardelisel sotsialismi võitumisel igal elualal.

V kongress näitas ära domineerivalt sotsialismi võitumise. Täpsemalt majandusliku ülesannete oli selles, et hõlpsa ajaga saavutada sellise arengutase, mis tõestab igasugusest sotsialismi võitumisele kapitalismile.²

Selle ülesande lahendamisel oli väga tähtis põlvkond majanduse sotsialistliku ümberrahendamise lõpule

¹ B. G. Gerasimov, Tipod. Vostokno neprognoro neproga oi kapitalizmuna i edynaduzny, Priblizenno neprognoro neprognoro-gundapainre enno neygapetsba, lk. 400-406.

² V kongress, lk. 650-657.

minine, sotsialistliku süla loomine.¹ Selle vaban-
de lahkendamise tähendab vastupidelise täieliku
võitumist sotsialistliku ja väikekaubastolu-
sõlturi vahel, mis omakorda tähendab põllu-
majanduse lootlikkuse kasvu.

SDV võis nii lühikese ajaga rajada sotsia-
listliku alused selle tõttu, et taas võimal olid Nõu-
nagude liit, mille kogumisi sai kasutada ja
teised Euroopa rahvademokraatlikud maad,
kes neid abistavad noort riiki vastastikusma-
janduslikus koostöös.

Alates 1950. a. võtab SDV osa vastastikusse
Majandusliku Abistamise Nõunagude liikumise
viimide koostööst, mis avaldab sotsialismi-
maade vahel väga mitmesugusel viisil, näiteks
majandusplaanide koordineerimises, kauba-
vahetuses, kogumiste, spetsialistide, projektide,
metode metoodide, padentide vahetuses ja paljus-
muus. See kõik tagab suurema rahva hea-
olu kasvu ja kiigi majandusliku tehnilise ta-
rnu tõusu.²

Kõrgetasemelise sotsialismi-
maade vahel ja nende
sotsialistliku suhtlemise ning vastastikusse abi põ-
himel võimele majanduslikule ja poliitilisele

¹ V. Cezar, СЭТТ, lk. 667.

² W. Bernin, Die wirtschaftliche Hilfe der Sowjetunion, lk. 1303.

alustele.

Näga Hamevalt ütles mu. Hmitšiov Kõrg. Töõ-
russl.: „Meie ajal pole võimalik võidelda edu-
palt patrialismis eest, tuginevades üksnes oma
rahvuslikele kogemustele, lootes kõrges aialt
oma teadmistele, püüamata tähelepanu sel-
lele, kuidas edenevad naabrite ajad ning mu-
nimata tähelepanu liialt oma klassivendade
kogemusi... Kui meie tahame, et meie riik are-
tus edeneks siiremini ja paremini, siis peame
pidavat ja püsivalt nästkielt ole võtma
põlve paninat, või wagu üldase, võrdlusa
nästise ajaväitajad.“¹

Sm. Hmitšiovi sõnadest selgesti näha naastis
vajadust patrialismis üleshitamisel. Patrialismis
hitamise uu saanud SDV ihulisele vajalikkuse
kõikumuse, mida tõestavad Walter Ulbrichti sõ-
nad 7. sept. 1962. a., SDV 13. aastapäeval, mil ta
 ütles: „Ajaloos õppetunnid ja saare rahva läbielatud
päevad näitavad selgesti, et... vajalikkuse proble-
mis esitub mu, et vüa SDV patrialismis võidule.“²

1 „Rahva Hääl“ 17. I. 1963.

2 „Tõelgus“, 1. X. 1962.

II PEATÜKK

SOTSIALISTLIKU TÖÖSTUSE RAJAMINE

Teine maailmasõda tõi kaasa suuremaid
sõjaliselt vahju. Peale sõja lõppu oli suurem osa
tähtsustöökohted kolleegselt Nõukogude Liidu okupeerat-
ud territooriumil hävitatud. Peaaegu täiesti puudunud
sõja liiki toorained ja muud materjalid.¹ Ma-
janduselu oli häiritud. Tööstusbaasid olid hävi-
datud, häiritud metallurgiatööstuse taastamine moodus-
tas 1946. a. 19% 1936. a. tasemest, masinaehituse
taastamine - 26,2%.² Eriti raskesti andis tunda elek-
trivõrgu, kütte- ja tooraine puudumine,³ mis oli ul-
sänge tingitud sõjast saadud looduslike taga-
järete kaudu dispropordionaalsust.

Esimese sõja oli tööstus peamiselt kasutanud
lõuna-Saksamaale tooraine (kiviõli, raudmassi).

¹ Третьяковская Думская промышленная Промышленность. 300 кон-
спект и обзор, Москва, 1959, л. 68.

² К. Мунги, Проблемы промышленности в Третьяковской Ду-
мской промышленности Промышленности, Вопросы социализма, л. 59.

³ Р. А. Березин, л. 29-30.

leinashtade lähedale. Sõjaväe loomiseks tekkis
 sena jäi Ida-Saksamaa kuni tähtsatest loomise-
 dest ja kinnitust tähistus karmustest.

Teiti raskest olukorrast saatus maaüksus
 elitus, mis ei muutunud varustada elatujasid,
 metallurgia- ja puusäätööstust maainatiga.¹ Teat-
 misvahendite loomise tähistus moodustab aga majau-
 dusele selgus ja kuni järgi on sobival viisil ainsas
 materjalide aluses mehhaniseeritud muutööstus,
 mis moodab mehaaniseerida ka põllu majau-
 duse.²

Maainatidus, mis ei kas praanisi tähistus ka
 meid Saksamaal enne sõda, ei peandunud
 Ruhr-Vertfaali bassein. Ida-Saksamaal tehti
 kivistisi, kaas ja raudmaad Ruhri basseinist ning
 raud oleks tähistus Ida-Saksamaal metalli,
 kross, kullakogrite ja muu vajaliku saadistid
 Lääne-Saksamaalt. Kohaline mehaaniseeritud aremus
 Ida-Saksamaal elatujas; kuni; lõikepõlvide; puusä-
 tötööstus, kuni optika ja täppimaainatidus,
 mis moodustab vahi metalli.³

Sõja lõppedes tuli harrata Ida-Saksamaal teat-
 ma sellised masinad, mida varum seal ei saa-
 ditud või loodeti väga vähe: masinapõlvide teat-
 mine, teatmisvahendid metallurgia tehaile, maa-

¹ P. A. Turovski, lk. 35-36.

² V. T. Kura, kuni maa ja kuni Internatsionaali III kongress, Tio-
 nel, 32. kd., lk. 434.

³ P. A. Turovski, lk. 35-36.

ja suurendisäöstusele.¹ Enamajärjekorras tuli aruanda
da loatunisevahendoid loatvat loüstust. Omal ajal
kirjutas K. Marx „Kapitali“ 1. raamat: „Majandusli-
mid epochid ei vone instiitit rüliga, arda loodi-
tase, vaid midas jo uisuguste loovahenditega
suudatase. Loovahendid on mitte ainult rüütö-
põu arengu rüüt, vaid ka nende uisusoodliu ou-
pete näitaja, milles töö loinub.“²

Rahvamajanduse uisusbuu uisusone me tehoi-
pa loant löi aga uure vajaduse metalli järle.
Enne sõda oli uisusöde ja rauamaagi baseerur
metallurgiatööstus Ida-Lasamaal nõrgalt arenuud.
Seal töötas ainult üs tüübne metallurgiatööstliga
tehas, kus melatati malmi kohalust maagist,
kuid kaasi mluas saadi kuhori baseinist. Peale
mle töötand mel mõned väisunud tras mel-
dustehased ja -tehhid, kus kasutati duurainus
rausmetalli ning metallipäätmeid. Mud ehtvõtkel
ei mudand uilloladast arda loüstusele ja trans-
pordile metalli. Igal aastal ueti Ida-Lasamaale
1,5-2 milj. tonnii valtsmetalli ja praagu rauapal-
ji teras- ning malnisvalu. Peale sõda mud hau-
ned aga katused, mud metalli järle rüadus
hüüsis melgi enam kui enne sõda.³

Tuinas uisusbuu uisusone metallurgiatööstuses

¹ Kapogruu uisusöde, lk. 174.

² K. Marx, Kapital, 1. kd., lk. 168.

³ P. A. Tuusyoed, lk. 47.

oli vajaline teadusvahendite puudumine. Küllal-
dasid ei olnud sepaasanaid ja vajaliku võimeuse-
ga press.¹ Seega oli sõja lõppedes Ida-Saksamaal
metallurgiatööstuses kui ka tees tähtsamas tööstus-
harus oluavad väga halvad.

Energiaühinane lahendamise oli ka peale sõda
väga raske probleem. Eene sõda oli Ida-Saksa-
maal väga palju väikse võimeusega elektrijaamad,
numbri 20 suhtes väikesed aurukatlad alla 16 at. rõ-
huga ja ainult 200 suurema võimeusega katlad.²

Sõja ajal purustati paljud elektrijaamad ning
allujäänud ei muutunud kergeks rahuldada vaja-
dusi elektrienergia järele.

Raskest ei teinud mitte ainult purustatud
ja väikse võimeusega elektrijaamad, vaid ka soor-
aine energiatööstust. Kivisütt, mis on rüüas iper-
tiivsemas energiatööstuse tootmises, oli Ida-Saksa-
maal vähe. Eene sõda vuti mõjused tõnu arvi-
sütt kubernid raudteetranspordi, metallurgia jt.
tööstusharude jaoks. Peale lausaama lohenemist
jäid need energiaallikad ära.³ Tuli leida uusi
võimalusi energiatööstuse arendamiseks. Kivisütt
hauati asendama pruunisäga,⁴ mille varude poolid
on 100 korda suuremad.⁵ Pruunisüsi on olnud
sülväärtuselt aga 3 korda madalam kivisüüst

¹ P. A. Turovskij, lk. 52.

² Tealsander, lk. 54-55.

³ Tealsander, lk. 62.

⁴ Karpaguse Kozgüestbo, lk. 153.

⁵ Pöylenine jaonamine deponeeritud eipari kogumai-
guuopaisuu, 1956, lk. 102.

ja lastudine see ka palju suuremas, saamata püü-
 sise produktide ümberkäitamine see mõeld suure
 tehnikasõbraliku tööanduga. Saadumata sellele teki
 hõlpsalt lastud püüasid, mis pidi rahuldama
 vajadusi, mida varem rahuldas kivisüsi.¹

Tuute energia allikate kasutamise oli püütud,
 eelkõige need ei saanudki kasutada. Naftal ja loodus-
 likel gaasidel ei olnud tähtsust, see-ener-
 gia varud olid püütud geograafiliste tingimuste tõl-
 tu ning need ei saanud praegu võtta kiikus kasu-
 tada.²

Keemiatööstus ei olnud ka oluord normaalsel.
 Peale laasamaa lõhenemist jäi Lääne-Lasamaale suu-
 rem osa keemiatööstuse ettevõtteid, nagu lämmastiku-
 väetis, sintetiline kaubitsiini, lämmastikhappe jt. et-
 tevõtteid. Kuid lõhestamise tagajärjel muutis ettevõtte va-
 hul lastudisstruktuurid hõlpsavajalike anorgaaniliste ke-
 mikaalide lastumise ja ümberkäitlisa tööstuse rabil.
 Lääne-Lasamaale jäi 80% värvilhappe tööstusest ja
 75% plastmasside tööstusest.³

Laamata ei halvatud teise tõhtra keemiatööstuse
 laaraine — osada lastumise. Looda ja värvilhappe
 püüduvise produktid näga paljude teiste tööstus-
 harude areneust, nagu süntees, katalüüsitööstus,
 värvilise metallurgia jt. Keemiatööstuse areneust pi-

¹ Karpogunee lozričbo, lu. 153-154.

² P. A. Kuroyev, lu. 62.

³ Karpogunee lozričbo, lu. 171.

durdas ka mainate ja elektrenergia püüdnud.¹

Tööstiliidustuse ei jätunud oma maa loor-
arast, sest püüdis isegi naturaalfuurl rääni-
mata naturaalmidist. Ka naturaallõllast ei
jätunud. Nüüd tuli hakata arendama muut-
tinga.² Peamised söödivabrikud jäid peale Kasa-
maa lõhearust lääne-Kasamaale, kuid aetris-
vabrikud Ida-Kasamaale.³

Käin nimetatud näga tähtsate probleemide la-
hendamine misis us noorel LSV, sest tulevikus ole-
nd need muutunud nooru majanduselu pidur-
dajateks. Tööstust peeti Kasamaa arendamine näga
kasuets tingimustes kus püüdnud tähtsanaad toor-
aine- ja kütuseliigid, ei oleud vajalikul hulgal ma-
sinaid või püüdnud heopiski rias tööstuskarudes
ka elektritenergiat ei jätunud.

kuivt tähtsanaad tuli pöörata sätitööstuse ja
elektritenergiat arendamiseks, kuid samal ajal tuli
arendada ka teidnaime- ja urgetööstust.⁴ Lõpa-
liidustus tuli reorganiseerida ja vira rahvaja del-
liumuste rahuldamisena. Püüdnud tööstused tuli
taastada ja disproporsioon kõrvaldada. Eluõige
tulid taastada sõjaharavad, mis teostati raha-
aastata plaani raames (1949-1950)

Plaan nägi ette jönda kaasaastanu lõpuks rüü.

1 P. A. Kuroyev, lk. 63.

2 Kaksakras.

3 M. M. M. M., Pöyline me lümmiknoosa 6 Tõnuaneni Duma.
päivleesani Pöyline, Pöyline saugamuzna, lk. 63.

4 P. A. Kuroyev, lk. 29-30.

elule taanule tähtsustamis teostamis. ¹ Kaks aastat plaan oli taastamise ja uudeste loomise plaan edasisele püsivajalikele planeerimisele. Kassaas- taan edunas tähtsine sai uude rahvaliikumise üritu- sus. Ürituste jaoks näide rahva tähtsustamisest oli püsivajalikele „Linn“ taastamine Kalle pü- rrema. ² Yaghi ja Amurina väed püsivajalikele ja ajal loomimisele. 23 uude, jo kütud alla 80 tub. püsivi. Oli usumata, et seast suudetakse taas- tada. Linn kassaastan lõpus teadeti sehas juba 231 tub. tooni kinnastiväitist plaanis ühendatud 180 tub. tooni asemel. ³

Alljärgne tabel annab ülevaate kaks aastat plaan- ni ülesannetest ja tähtsustet püsivajalike tootanguliikide alal: ⁴

	Müügitu	Plaan	Tähtsine
Elektrivõimsus	miljard kW/t	16,0	19,5
Puuvõimsus	milj. tooni	123	137
Puuvõimsus	—	32	37,7
Tonnis	tub. tooni	875	997,2

Wagu tabelist on näha, tähtsusteti elektrivõimsus teost- mine plaan kassaastanul 122%. Arvestades voolu, et 1945. a. teadeti elektrivõimsust pool võrre vä- hem kui 1936. a., mil teadeti 14,0 miljardit kW/t, ⁵ mis on plaanis tähtsine suur saavutus. Masinaehituse

¹ P. A. Buroyev, lk. 31.

² Lõu on teadatud majanduspiirkondade, st. kaarti- antud töö lõpus.

³ P. A. Buroyev, lk. 31-32.

⁴ Kalsamas, 31.

⁵ Energiavõimsus BСЭ, 1957, lk. 278.

siinakihitusele võõble soopeerimisele.¹

Masinahituse es seisid määramine varustada süsteemi masinatiga metallurgia; mitteaine- ja energia säästust pang loota masinad sellistele säästuharudele, mida varem SDV territooriumil ei olnud.² Tuli rekonstrueerida tähtsamad masinahituse ettevõtted ja täielikult kasutada ära nende võimsus. Samuti nägi esimese viie aasta plaan ette metallele võõble kiitamist, mis lootsid suurendada energiat, röö- ja metallurgia säästuseli.³ Tulest tähtsaima tuli pöörata masinahiituse varustamiseks, samuti täppimeetkannina, optika ja kontrollisüsteemide säästuse varustamiseks masinatiga, sest nende säästuharude loodang oli tähtsaim ekspordiantitsiiviks. Mida peeti riisnartamisel peamisel masinahituse loodang suureneva 110,6% võrreldes 1950.a.⁴

Rohumajanduses levis üha suurem vajadus metalli järele. Tähtsamate loodangu liivide saaki jätkud aga metallurgia säästus 1950.a. näjanduse tarnele.⁵

Nõuosa metallurgia baasi loomine loosis meitkasti tugevaks probleemiks. Malmi mlatamises oli vaja rauamaaki, kuid selle mastele maaki oli liiga halvapvalitsetudilise, maldades ainult 20-25% maaki (Tšingio ja Harzi), mida võis kasutada ainult lisas

¹ P. A. Tšurov, lk. 36.

² Tšalsman, lk. 37.

³ Harzi, lk. 163.

⁴ Tšalsman, lk. 83.

⁵ Harzi, lk. 170.

importaans. Erituse viie aasta plaan püstitas
 suurendada lüüdi tööstuse võimalusel metalli sa-
 nuse kohalikult maagist. Kõllas olid näha rõhka
 töötada erilised tehnoloogilised protsessid ja ehi-
 tada vastavad niitustahjud.¹ Viisaastane lõpu-
 pidi metallurgiatööstuse tootang suureneva võr-
 veldes 1950.a. 153,6%²

Tööstuse tööstuse laenuvõime rahalistlikus
 loomuse rajamisel energiatööstuse laiendamisel.
 Mitmesuguste keemiliste, värviliste metallide, kera-
 mikaalide ja mitmete toorainete tootmine tarvitas
 väga palju energiat, eriti elektrit. Võr-
 veldes lüüdi tööstusega oli elektritootmise võim-
 use suurendamine ja püüdnud tootmine maha-
 jäänd.³ Seepärast oli võimsa energia baasi loo-
 mise küsimus erituse viie aasta plaanis peetud ko-
 hal. Plaan nägi ette lõpetada viisaastane alustatud
 elektritootmise- ja aiatööstuse tootmine ning
 tagada ühise energia baasi edasine areng.⁴ Ener-
 giatööstus pidi erituse viie aasta plaani alusel
 suureneva 82,7% võrvelles 1950.a. Elektritootmise
 tootang nähti viisaastane lõpuks ette 334,4 miljar-
 dit kWh.⁵

Erituse viisaastane algul olid puumassi ja
puumassi tootmise rajamisel suure. Selle

1 P. A. Бельков, lk. 50-51.

2 Планирование народного хозяйства, lk. 11.

3 P. A. Бельков, lk. 79, 53.

4 Народное хозяйство, lk. 163.

5 Планирование народного хозяйства, lk. 79.

tootmise suure maluldas põhiliselt rahvariigi vajaduse-
 sel see pangi, kuid arvestades tootmise muut sa-
 rus igas täiskohas, ei jätavand tulevikus ul-
 lusest rühadega suurent. ¹ Põhivõime tootmine jidi
 suuremuna 1955. a. 164,2% võrreldes 1950. a.²

Suurt rõhku pandi esimese viie aasta plaanis
 oma laevachituse arendamiseks ja laevastiku loomi-
 kle. Kuni sõda oli laevachitus Ida-Saksamaal täht-
 susega moodustades kogu Saksamaa laevachituse
 ainult ligikaudu 2%. Põja lõpul oli ainult uus laeva-
 chitustehas Rostockis. Niisaartam jooand jidi lae-
 vade chitamine suuremuna 4 korda. Kusevõide, au-
 siviiside ja täieliste us seisid suur mõsanne - aär-
 miselt lohiu ajaga muutada need laevachitus-
 tehased ja kuu paarsaged transportlaund nii
 kse- kui ka väliskaubanduse arendamiseks. ³ Es-
 masajajenovas tuli chitada just rahvariigi vajadu-
 si suure laevastik.

Keemia tööstuse arengu esimesel viisaastamul
 määras unllas Saksamaa loheannuuga teadi-
 mid disproporrtvosa keemiatööstuses. Käigepealt
 oli vaja tähtsana pöörata keemiatööstuse unde-
 kande rekonstrueerimisele, mis lootnd anorgaa-
 nide keemia produkt. ⁴ Tuli loovisevada uliste
 fäbriate ainte lootmisk mahajäämus, nagu vävel.

¹ Kapsagne sojruiebo, lk. 167-168.

² Põhivõime kapsagne sojruiebo, lk. 78.

³ Saksamaa, lk. 19.

⁴ Kapsagne sojruiebo, lk. 171.

hapi, sarda, mineraalväited, kunstaind, plast-
massid jw. Eesti tähtsaimaäärsetel teki muutu-
dada viisastatu viimasel aastal niitutiise
paukuu; pedelaituse ja maände ilide dootauit;
sees transpordi arenemiseega. Viisastatu lõpuks
podi ueniastuistuse laadang muutuema 204,4%
võvelde 1950.a.²

Nilidie lööstus laadangu säis, niilie di pla-
nis ite nähtud, niidie suurte elvõite plaanipä-
rast muust muurimist ja uende varustamist kas-
sigit sisekadmetega, samuti laialdast tööpri-
stide mehhanisimist ning ulõige mäe- ja elitus-
säistuse varustamist vajaline sisekadmetega.³

Samu-samult tuli rahval kaasta PVP
juhtimisel need ulisandeid lahendamis.

Juba 1951.a. kaanasid masinachitus et-
võid andma sisekadmet laadang- ja niitunõis-
duse. Nunde tähtsate tööstusharude kasv sältus
säi; eurgia; metallurgia- ja ueniastuistuse varus-
tamistest masinatiga.⁴ Kas elubrohuina, täppis-
mehhanika ja optika elvõitiga andis masina-
chitus niit 27% lööstuse kauglaadanguit.⁵

1952.a. algas tähtsamate tööstusharude ueni-
astuistuse varustamine masinatiga.⁶ Ka teistes tööstus-
harudes saavutati häid tulemusi: Tööstuse ko.

¹ Tõunupõhane kaugkõne loy. niitõie, lk. 81.
² Kalsamas, lk. 77.
³ Kalsamas, lk. 20.
⁴ Kaugkõne loy. niitõie, lk. 166.
⁵ P. J. Kõunõie, lk. 34.
⁶ Kalsamas, lk. 37.

gutsodangu plaan täideti 1952.a. 103%. Elektri-
 energia tootmise suurus võrreldes 1950.a. 108%¹
 Saavutatud töö tulemusi arvestades võiks väita
 NKP miina 1952.a. kindlate sotsialismi ehitam-
ise plaanide, sest olid loodud vajalikud majan-
 dustaand ja poliitilised alused. 1952.a. juulis
 toimunud NKP III konverentsil võeti see plaan vast-
 tu ning siit peale algas nurjanguiline pööre eri-
 muse viie aasta plaani ulatuses teinud töo-
 lised asusid selgi nurjana sotsialismiga läbi.
 Tootmisandrustide liikumise muutus massiliseks.
 Kasutati Nõukogude Liidu kogemusi, hilitati pool-
 mise uusi töömetodeid.² Nõukogude tsentrali Pa-
 pul Böhovi uskujatel hakkasid Eick Wirt ja Gustav Zabel
 esimestena masinaehituses kasutama kiirtootamist.
 Propaganditi nõukogude tööriigi ehitaja Januõini mee-
 ledit - sõda raskemaks kadude täiendamiseks.
 Nõukogude-vastast vaaditi vastu ja proletariaat su-
 lenuatmonalismi eest väis võitlus loomungi all:
 "Õffidid Nõukogude Liidult - tähendab õffidid võit-
 ma!"³ Partei analüüsib töö tulemusi, näitas edu-
 saamuse ja kriitiliselt pöördus, näitas tööliste
 õiget teed ja aitas neil orienteeruda tähtsate töö-
 amete lahendamisel.⁴

¹ Хозрестроение промышленности в СССР, 1953 г. 67.
² М. М. Муги, Развитие промышленности в Гриванской
 Демократической Республике, Форум социализма, г. 67-68
³ Хозрестроение в СССР, г. 64.
⁴ М. М. Муги, Развитие промышленности в Гриванской
 Демократической Республике, Форум социализма, г. 68.

Töölite rühmitivist andoid tunnustust 1953. a. lõotub münd. juha 1953. a. alguses tõusis tööpri-
vide loostus võimsus paus uorda. Nüraastanu
lõpul miudi aga üli kõrgema-astmeliste mehhani-
simeerimise. Kasutati väija laskema poolautomaat
ja automaat tööriistu, mis tõstetud lunduwalt töö-
riistat. Võimude siide abiga ehitas „Korha“ au-
tomatiseeruse kollektiiv Zwickaus ise automaat liini.¹

Kõikus komplikatsioonid probleemid olid mergitehase
teose jaoks oma masinabehituse loomine.² IDU alg-
aastatel ei elanud peaaegu mingit kindlat baasi mer-
gitehasele. Kuni 1957. a. lasti väija mitte väga suur-
ri turbiine ja kütte ronnanti suuvaratide ja väikema-
ste agregaatidele.³ Näjalise võimsuse loomiseks
mergitehase varustamisel masinatega kuulutati
24 elvõtet paunistus, kus loobumist tuli uskuge
arundada. Nüraastanu esimestel aastatel tuli
suurendada katelde loobumist üli 8 korda.⁴ 1952. a.
suurus lunduwalt katelde ja nende osade
faaktumise.⁵

Lääne-Saasamaa okupatsioonivõimude piirid-
sõd küll rgiat. kulata ja kurya ajade tehnoloogilise
nõudeaduse, tarude ja muu hädarajaliku sime-
vedanust, kuid see poliitika ei muutunud tehis-
tada IDU mergitehase masinabehituse arene-

1 P. A. Беновцев, lk. 41-42.

2 Saalsamas, lk. 37.

3 Копогнев и другие, lk. 175.

4 Saalsamas, lk. 174.

5 Копогнев и другие, журнал «Металлург»,
1953, lk. 61.

mist. 1953-1954.a. varustati energiatööstus peamiselt masinadega ja neega võis otsustavalt hõlvata parameeridele "Lüüsbusharni laudang". Eriti suurest arvust diiseli- ja parborraatormasinadest laadumise.²

Suurimad suuruselt turbiinide võimsus. Kui esimene suur turbiin võimsus, Bergmanni Põllutööstuse¹ masinavabrikus oli 10000 kW, siis viisaastaku lõpul oli turbiinide võimsus selleks ajaks 50000 kW. Nõude suurendamiseks loodi ka viisaastaku 5,7 võrde ja kogu tööstuslaudang koos 19 võrde.³

Nad arvud iseloomustavad mitte ainult suurepäraseid tehnikasaavutusi, vaid ka looliste loovate jõude. Alustati ja parameeride puhastamisega ja vundamentide kaevamisega, kuni viisaastaku lõpus loodi võimas energia tööstuse baas, mis muutis iga teisi masinad varustada.

Viisaastaku jooksul saavutati viit-põllutööstusmasinate loomine. Tähtsaima poolest just mehhanisatsioonimassinate loomine. Tänu selle põllutööstusmasinate tagavarasade loomisele. Põllutööstusmasinate loomise suurendamine on võimalik ja põllumajanduse arendamiseks, andis tootmisvahendid, mis olid vajalikud suurte majapidamiste

1 P. A. Fucovest, lk. 37-39.
2 Kapegubki sov. žur. 60, lk. 175.
3 P. A. Fucovest, lk. 38-39.

miste organisatsioonideks. 1955. a. laste rühma 1053 kuu-
laini ja 1718 bratserit.¹ Põllutööstusmasinate toot-
mine suurenes esimesel viieaastasel 324%.²

Viieaastasel suurenes masinavahituse toot-
mine 127%. Viieaastase tööstustootangu osas
osas 18,3% -lt 1950. a. 19,5% -le 1955. a. Sellele
kannavad tänu energiatööstuse ja tööstus-
tööstuse arendamisele.³

Masinavahitus sai juhtivaks tööstusharaks
S.S.R. Tööstuslikud rühmad loovad mitmesu-
gurid mit tüüpi masinaid ja seadmeid.⁴

Ühe metallurgia baasi loomisel oli suur
tähtsus Maxhikhe metallurgia tootmis-
süsteemi loomisel.⁵ Peale selle alustati Lih-
jale riigis alale 1950. a. metallurgiasuutöönaadi
, Ost' chitavust. Juba 1957. a. septembris andis es-
imese rühma metalli.⁶ Kombineeritud kaevanduste
rühmade kaevandajate ja põlde rühmade. Ühe
maa kaevandajate kaevanduste rühma (Mag-
deburgi piirkonnas) tööstusmetallurgiasuutöönaadi
, West'.⁷

Kahe metallurgiasuutöönaadi, Ost' ja West'
chitavustega suurenes tootmine metallurgiasuutöö-
tööstuses 6 korda võrreldes rajamise

¹ Народно хозяйство, кн. 175.

² Рабочие экономии в промышленности стран народной демократии, 1956, кн. 105.

³ Народно хозяйство, кн. 175.

⁴ Рабочие экономии в промышленности стран народной демократии, 1956, кн. 104.

⁵ Народно хозяйство, кн. 170.

⁶ Р. А. Булочко, кн. 47.

⁷ Народно хозяйство, кн. 171.

ga.¹ Metallurgias Brandenburgis sai vabas
muuseumis metallurgiatööstuse ülevõtteks. Viis-
aastase lõpul andis see tehas 1/3 kogu vabariigi
terast.²

Teoses sellega, kuidas loodi vajalikuid tootmis-
võimsused suurenes brasi ja metallivalu tootmine.
Kui 1957.a. oli martaanahajude tootmine Branden-
burgi tehasis 7 tooni malmi toonis, siis 1955.a.
oli see sama tootmisvõime muetli töömeestidele
11 tooni võrrevas. Endises Flicki tootmis-
te esimesel viisaastal võttes ära mis ulmuse 70%
jooksul.³ Suure töö võidu saavutamise N. Habri-
mireli metallurgiamuutis: 1954.a. uue al-
ju tööstus andis võrrevas 700 tooni malmi.
See tööstus muutus kindlalt põlismaas parimate
metallurgiatehaste saavutuste hulka.⁴ Sellised
näited metallurgide taast võims tootmis-
võime

Teine martaanahajude suurenes 1955.a. 2.5 korda
da võrreldes 1950.a., vabariigi metallide tootmine
suurenes üle 2 korda.⁵

Metallurgia kiire areenimine lõppaastate
leevendas disproportiooni metallitööstuses. Teoses
sellega vähenes brasi import viisaastal peede
jõrre. Importmaamaaj; arendamine suudu-
maise maasiga töötati välja vilised malmid

1 P. A. Beloyev, lk. 47.
2 Paybriine monomuun voboniiekun ebran naregnai gemok.
3 P. A. Beloyev, 1956, lk. 104.
4 Paybriine monomuun voboniiekun ebran naregnai
gemokapaimi, 1956, lk. 103.
5 P. A. Beloyev, lk. 50.

tehnoloogilised protsessid ja ehitati viljand maa-
alusajund. Sillisel viisil kaardas LSV loomemaa
maailmas teotma brast hapust ja väikese raku-
maldusega maagist. Võrreldes 1948.a. tööstis
1955.a. kaardamaagi parandamine uus tehnoloogia
rahandamisega baarda.¹

Energibaasi lahendamise küsimused võeti
KUP milis tähtsuse alla. 1954.a. märtsi-
aprillis toimunud partei IV kongressil võeti otsus.
fabriica piiras piiruse- ja energia baasi arenda-
mises, sest uudet tööstuskamandest võltus
viga muud määrat rahvamajanduse are-
damise tempo.² 1952/53.a. oli tööstus taastamis-
elektrienergia varustamisel, sest energiataotlus
si muutud viisaartam algul küllaldavalt var-
tavate masinatiga ja aparaatidega varustada.³
Elektrijaamade ehitamise ja aparaatide montaaži-
mise võeti KUP uude neutraali alla.⁴

Viimise viisaartam lõpul andid roole viimised
muud turbinid, Traktendorfi jt. elektrijaamad.⁵

Kui kogu tööstustoodangu muudus mil aastal
tel 7,74%, siis elektrienergia tootmine muudus
viisaartamul 10,2%. Elektrienergia tootmine muu-
nes 1936.a. võrreldes ule 2 korda. Viisaartam lõpus
jäidis LSV ule LSV elektrienergia tootmisel ule dainike

¹ P. A. Бельцов, л. 50-51.

² H. Мунги, Рабочие вопросы и вопросы в Германии
Синдропайнерекой Печурини, Экономическая жизнь, л. 68.

³ P. A. Бельцов, л. 53.

⁴ Калганов, л. 55.

⁵ Рабочие вопросы и вопросы в Германии
Пайне, 1956, л. 102.

kohta¹ ja jõudis sobialusele lenis kuisle kohale.²

1949 majandus ja esipõlvil oli pruuna süte töödeldel eriti suur tähtsus. Nüüaartamul tõusis suurelt pruunsüte töötamine tõnu just masinate ja me tehnolooga arendamiseks. Näga suur tähtsus kiituse probleemil lahendamisel oli aasialuse kombinatsiooni shifamint lauehant^mrossse (Lõtkuse piirkond). Eriuret võrds maailmas kaanati. samas allus tehaus koosi pu tallungis töötamine pruunast. Lõtkuse sai aasialusest organi. nende ka aasialusele teadusele. 1955. a. kaanati shifama värsat kombinatsiooni pruun. süte töötamine edasine arendamine — „Lõtkuse Pumpe“ (Lõtkuse piirkond).³

Kemikaaliteaduse ja masinaehituse arendamine peavad värska nähtas, mitte beluiline progress on tihedalt seotud kemikaaliteaduse laaditiga. pladmasid, spetsiaalsed määndeõlid jne. Eriuret nüüaartamul päi aaga kemikaaliteaduse arengule suure maha masinaehituse suust.⁴ Naatama. te allile saavutati kemikaaliteaduses üsna häid tulemusi. Juba 1952. a. muurus uintubiilise kaant. inai lootamine 10 korda võrreldis rõjaukse faanaga. Püüetud lahendada väärilkoopi lootamine aasialuse,

¹ P. A. Бодунов, lk. 56.

² K. A. Бодунов, Конструкция станка для обработки пружинных стержней с помощью пружинной машины в ТЭУ, 10. и 11. ТЭУ, lk. 63.

³ Керамические стержни, lk. 168-169.

⁴ P. A. Бодунов, lk. 62.

et sabanda välisavaa sõltuvust.¹

Luurimise peimikombinatsioonidest meenus, ku-
na²; kus kuni 50% kõigi produktioonist saadeti
võrreidatav loful me tehnoloog. alusel, 59% pro-
duktioonist ei ole veel loodet.²

Kemiatööstuse vanaal tööstuse kogulo-
dangus oli 17,9%.³ Võrreid 1950.a. oli kemiatöös-
tuse toodang kasvanud 1955.a. 199,0%.⁴

Esimesel viisakandl arveis viisak. laevachi-
tehaste ehitamine. Tühjale Balti mere kaldale
ehitatakse pausaitaandl Hvalmündi laevatehas
nimeks merekõrõttas. Endiste laevaremond-
tehaste baasil loodi nel kolm tehat.⁵ Maas mu-
pime laevatehas ehitati. Võrreid. Võrreid
ehitati. Võrreid. Võrreid. Võrreid. Võrreid.
Saad kasvas Balti mere äärde võrreid laevachi-
tehasas, mis valmistas. Väike vajaliku lae-
panduse edasiarendamine, alates detsembrist ja
lopetades braalvõrre, võrreid- ja pausite-
võrreid.⁷

Täielik saavutand laevatehaste tead-
tööstuse. 1955.a. kasvas laevatehaste tööstuse
produktioon 229% võrreid 1950.a. Saaga oli
laevatehaste vana laevatehaste vana laevatehaste

1 Козлосовская промышленная организация, 1953, л. 61.

2 Промышленность монополистических предприятий, 1956, л. 105-106.

3 Р. А. Булюгов, л. 60.

4 Промышленность СССР 1957, л. 278.

5 Р. А. Булюгов, л. 43.

6 Промышленность монополистических предприятий, 1956, л. 106.

7 Р. А. Булюгов, л. 43.

ning nendes sellega omise laevastiku loomise siinamü¹
 Käigi ulpsel mainitud dulisel tühtrate majan-
 dusharude areenuse arvel areenid aeglasevalt te-
 ned täiendusharud, esmalt laivatahakaupade toot-
mine. 1953.a. olid loodud juba selline baas nendes
 täiendusharudes, et parter tah nite minna mille ma-
 jandusareenise² aregebäistuse kiiremale arendamisele.

1953.a. kiirel poolil märgiti ära plaanivõimsused
 et laivatahakaupade siinamünnu ei ole veel küllalda-
 selt võimusi kasutada kaupade hulga ja sortimen-
 di suurendamiseks.³

Tarvituse võtted ole nändent oli peagi nasa.
 Kui 1950.a. jäi aregebäistuse loodang maks 1936.a.
 tasemest, mis viimisel viisastand teisis 166% võrra-
 du 1936.a. tasemega. Paraneis rahus parutamine. Tri-
 ti siinest arenes baiduareute täiendus, mille tin-
 gised edusamand põllumajanduses.⁴

King täienduse udu loodang, noreus siinast-
 taval 2 nonda.⁵

Nagu ulpsel öeldent nähtub saavutatud saame
 täiendus HUP publikumil ja laivatahakaupade siidu alarga
 rga naste parumard töö tulemus. Parter majan-
 duspoliitika oli õrge. Nleminen nute majandus-

¹ Рабочие монополии в промышленности стран народной демократии, 1956, кн. 105.

² И. Урмант, Рабочие промышленные монополии в Германской Демократической Республике, Форвард, 1954, кн. 71.

³ Козьяковское рабочее государство стран народной демократии, 1954, кн. 212.

⁴ Народные хозяйства, кн. 184.

⁵ Рабочие монополии в промышленности стран народной демократии, 1956, кн. 106.

poliitiline õigustas and saamuti.

Sotsialistiline kultuurisuhete kasvamine kiir-
nitas sotsialistliku sektori kasvamine rahvusma-
janduses. 1953.a. moodustas rahvaühvõtte so-
gutoodang võrreldes 1950.a. 74,8%. Samal ajal
nägi viie aasta plaani ette sotsialistiline ühivõtte
toodangu kasv 61,6%. 1951-1953.a. ehitati
100 uut rahvaühvõtet ja taastati 79. Erandvõt-
pate viis aastal langes tööstusliku tootumise 14,5.¹

Võrreldes 1950.a. kasvuga kasvab lõõvetajate
arv viie aasta jooksul 54%. See nägib rõõmsust
tehnilise progressi eest, mille edasiarendamine on si-
nne tähtsus linna- ja küla-arengus. Nõu-
mitse progressist. Sees sellega suurendid ka-
dubli- tehnilise koostamise ja sotsialistliku
koostamise.²

Rahva eneseteadmise tööga täideti viieas-
ta jooksul juhtivad ülesanded põhiliselt. Tööstus-
toodang kasvab viie aasta jooksul võrreldes 1950.a.
189,6%. Selline tõrniline tööstuse areng kind-
lustas sotsialistlikele tootmisvõimetele ja selle ma-
teriaal-tehnilist baasi. Võrreldes 1950.a. mu-
nane 1955.a. sotsialistliku sektori tootmisvõime
112%. Sellist indutrialiseerimise tempot ei ole
sarnaselt veel kunagi näinud.³

¹ Хозрасчётные предприятия в промышленности, 1954, кн. 213-214.

² Промышленные предприятия в промышленности, 1956, кн. 100-101.

³ Промышленные предприятия, кн. 164.

Ette rakenduselt arenes esimesel viis aastal metallitööstus. Kiiresti arenes ka loomari- ja põllumajanduse arendamine masinatega, mis võimaldas luua tähtsava osa metallurgias. See suurenda aitas disproporatsiooni lühitervida.

Järgmisel majandus arendamisel etapl saavutati mis edusamm. Juba 1954.a. fakte II kongressi kokkus. See välja töötama teie viis aastal direktiivid. 1956.a. märtsis tuli kaasa II P III kongress, milles arutas läbi ning võttis vastu rahvamajanduse arendamise teise viie aasta plaani aastateks 1956-1960.²

See oli grandioosne majanduse edasarendamise ja kultuurilise tõusu plaan. Tööstus tootang pidi 1960.a. tõusma 38% võrreldes 1955.a. Aasta keskmise tootangu juurdokum nähti plaanis olla 6,6%.³

Plaanis ühesaam teisel viis aastal oli võtta lühema aja eel arendamine kõigi rahvamajandusharude lüh poliitika ja majanduse tugevumise baasil.⁴ Tuli jätkata esimesel viis aastal püstitatud ülesannete lahendamist kultuuri- ja loomari- ja loomari, et tagada rahvatähtsuse edasine areng, mis tähendab tööstusharude, mis olid lüh tootumiseks need, mis olid hädasajalised tehnika progressi saavutamiseks.⁵

1 K. A. Бодунов, Социалистическая экономия на пути коммунизма - путь к коммунизму, с. 75.
 2 P. A. Бодунов, с. 75.
 3 K. Мельни, Развитие промышленности в Грмании в Демократической Республике, Форум социализма, с. 79.
 4 Kalsam, +
 5 Kalsam, с. 167.

Tehnikae progressi tähendab mitte töövõimevahendite juurutamist ja vastava tehnoloogise arenduse võtmist. Rahvaomandi valitsemise ja juhtimise läbi lüüdi tehnikae progressi edumaks läbiviimiseks vastavad tingimused.

Tänu viis aastaku iseloomulikuks jaoneks oligi ettevõtete moderniseerimine ja rekonstruktsioon tehnikaga baasil. Viis aastakul ei paudud mitte ükski suurt rõhku mitte ettevõtete ehitamiseks egi seade ettevõtete särestamiseks kaasajaga tehnikaga. Kapital-ehituse eras nähti põhiliselt ette erinest viis aastaku alustatud ettevõtete ehitamise lõpetamist, nagu aatom elektrijaama ehitamise jätkamist jne. Tänu viis aastaku tuli me täiustamist ja rajades oma kunukiteist.

Rekonstruktsiooni ~~minimus~~ ^{minimus} oli jätkuõrda kuni midki tehnikae viis aastaku majanduse uue arenduse tulemusena. Ka viis aastaku oli põhiliselt sõjajärgse likvideeritud ja sõjast allesjäänud seadid tehnikae võrda natud. Erinest viis aastaku iseloomustas disproporatsioonid ehitamine mitte täiustamist ja rajades ja väsimist ettevõtete ehitamisega. Parolika ei paudud just mitte ettevõtete ehitamiseks ja reparaadid ei paudud milist tähtsust pöörata muades tehnikae tehnikae arendamiseks.

Nuus kluina rakendamise numbr, esimene viis-
 aastane teine faasidena, täistunne edasiarendo-
 numbr. Väikesed sõidurõõd, 7-9° laatumisulud olid
 5 korda suuremad kui Nõuogude liidus taaditaval
 „Potudal”. Lõivimismasinate võimsus oli 1055. a.
 20-25 m suurusis. Samal ajal mujal täistunneult are-
 numbr rikkides oli nende masinate võimsus 75 m
 suurusis. Võrreldes teiste riikidega see täistunne
 võimsus võimsus püüas na. valmisbaadide avalikubi-
 mis oli sama väike. Suurim val valmisbaadid
 1000 oli madalamad kluinid väitjad kui teiste
 arenumbr täistunneult, mahlulga na täine-
 saamad.¹

Kogu maailmas kluina taruuga tul. ago sa-
 mu pida, sest kaasaegne kluinoloogid protsessid
 metallide kiirelõikamine, kõrg- ja madaltemperatuurid,
 raadioaktiivne kiirgus jne. esitasid töölistele suuri
 nõudeid ning nende tähtsusega täitamine või
 muutmata tööliste füüsiliselt raskeas. Suur masi-
 nariituse kõrge taru, kiiremetria ja suurusfüüsika
 loovad võimalused mlemineamus baralidelt masi-
 nariitustel elabrijahitumisel täistunneult automaa-
 sidel.²

Ilmas oli vaja renoustrumenda kluinid me
 kluina baasid ja siit tulevad teie misaartam
 riksandid.

¹ P. A. Turovskij, lk. 77-78.

² Kalsamaj, lk. 79.

Tšine viie aasta plaan nägi ette masinaväetise tootmisvõimekuse tõstmist, loomalaenuvõime tõstmist, juurstatumist, plaanijärgselt automatsurveimise ja elektrifitseerimise arendamist, aatomenergia laiemat kasutamist rahvaja ehitistena.² Edaspidi tootmises tagas see suurema tööviljakuse, mille arvel tööstustoodang pidi suurestamul suuresti tõusma.²

Nagu juba ülpool rõhutatud on majanduse arendamise aluskohtal väga tähtis kiiruse- ja energiavaes. Tšine viie aasta plaan nägi ette suurendada elektrijaamade võimsust kuni 2600 tuh. kW. 1960. a. kul. plaan si järele toots 45% elektritootmist võrreldes kuni 1955. a. (1960. a. - 44,5 miljardit kWt.). Nüüdseks lõpuks pidi ja elaniku kohta tootama üle 2 tuh. kWt. elektritootmist.³

Nüüdseks tuli edasi lahendada ka kütteenergia- ja kiirusekiiruse tootmise küsimust. Geoloogid püüdsid avastada uusi maagilademeid ja naftalaadumisi. 1960. a. plaanist naftatoodang 70 tuh. tonni. Samasuguselt tuli leida uusi ladusid gaasi kiirusekiiruse. Nüüdseks lõpuks nähti ette ladusid gaasi tootmise suurendamine kuni 60 milj. m³. Gaasitootmine suurendatakse 37% võrreldes 1955. a. (1960. a. - 3,3 miljardit m³).

1. A. M. Myxun, TŠP, lk. 28.

2. Kapsogin xogru cto, lk. 167.

3. Pajluse xonomeua cpan xapogru xumafaiem, 1957, lk. 36.

gaasi edasjuhatusisega tuli 1960. a. ehitada 1450 m gaasjuhut.¹

Masinaehitusel oli teisel viisaastakul tähtsamat ühendus põ- ja energiatööstuse masinatega vastandamine. Lõhnamistööstus ja söefuudamine tuli viisaastaku plaani järgi 1960. a. suuta 2,7 korda rohkem rahundeid kui 1955. a. Priimäri-
vabrikutele tuli anda 3,2 korda rohkem investeeringuid.²

Tõiti suure raskusega elektrotehnika tööstus. Elektrotehnika tööstuse areng viisaastakul 2,5 korda, mille tööstusharu ulatavusega läis nähti plaanis ette 62%. Viisaastaku jooksul tuli masinaehituse arenguga suunduda 53%. Lõhnamistööstuse suutmisid tuli suurendada 3 korda, polügraafia tööstuse jaoks valmistamiseks tuli anda viisaastaku lõpuks 82% rohkem kui esimesel viisaastakul.³

Metallurgiatööstuse ette võeti suured meetmed ühendades selle masinaehituse arenguga. Tööstuse areng viisaastakul tuli suurendada 22% ja metallurgiatööstuse areng - 116%. Nende metallurgianõuainete ehitamisest ette ei nähtud. Tööstuse areng peeti tähtsaks olmasolivate tööstuste täieliku arendamise ja

¹ Põlvkonna monomeeri ehitise kirjeldus, 1958, lk. 361

² Põlvkonna, lk. 363.

³ Põlvkonna, lk. 364.

oli vanaa mud kiviina kasutamise Nüsaastam al-
gul, klassaehitus ei muutunud aga süllalt viirasti-
teadust organiseerida vajaliku võimeustega riikide
ja tehnoloogiate teadustele.¹

1960. aastal tehti teadusliku teaduse Nüsa-
astam programmi täitma. See tehti teaduslike
teaduste, nagu masinaehituse j. osutand abi.²

Järgnevalt lasti näha, kuidas võimeused ning
1960. a. saavutused teaduslike teaduste võimeused 1950. a.
100%. Nüsaastam lõpetati juba 40 miljonit
kWh. teaduslike. Euroopa teaduslike teaduslike
ga teaduste teaduste 6 teaduste.³

Teaduste arendamine kasvab kiire viie aas-
ta plaan viie aasta jooksul. Nüsaastam jätaks Eu-
roopa suurima teaduslike teaduste, Scherzke Püügi
teaduste, mis oli teaduste teaduste. See oli Nüsaas-
taam suurim teaduste, mis teaduste teaduste; teaduste
teaduste teaduste, teaduste teaduste, teaduste teaduste.
Teaduste teaduste teaduste teaduste teaduste
gigantsi teaduste teaduste. Teaduste teaduste teaduste
oli 21 a. Teaduste teaduste teaduste teaduste teaduste
teaduste 1963. a. Selle teaduste teaduste teaduste teaduste
teaduste teaduste teaduste teaduste teaduste teaduste
teaduste teaduste teaduste teaduste teaduste.⁴

¹ Kõrgkooli teaduste, lk. 169.

² K. Kõrgkooli, Teaduste teaduste teaduste teaduste teaduste.
teaduste teaduste teaduste teaduste teaduste, lk. 80.

³ Kõrgkooli teaduste, lk. 170.

⁴ P. A. Kõrgkooli, lk. 86-87.

Prumensai tööstlus saavutati teite tööstusharu-
dega võrreldes kõige kõrgem mehhaniseerimise aste.¹

Keemia tööstuse tootangus saavutati tähelepanu-
väärseid edusamme teisel viisastanul. Kasutunde-
pöör: uusi võimsusi, moderniseeriti vanu ettevõtteid.
1957. a. loimunud TSP keskkomitee 33 plenumil aru-
tati keemia tööstuse edasiarendamise küsimusi, määr-
giti ära, et võiti tähtis sa väärilhappe tööstuse are-
damise küsimus.²

1960. a. toodeti väärilhapet 45% rohkem kui 1955. a.
Põllumajandust harati uha uam minimaalvää-
listega varustama. Fosforväetiste tootmine tõusis
1960. a. võrreldes 1955. a. tasemega 100%. Teisel
viisastanul lahendati keemia tööstuse es survad
disproportioonid.³

1959. a. oli TSP keemia tööstuse tootangus pealid
uha elaniku kohta kesast kohal maailmas. Ke-
minaalide tootmise pealid uha elaniku kohta jõi-
dis TSP vii kohal sobralvõimade hulgas ja ma-
Hmas teisel kohal. Teos nafta ekspordimiseega
Nõukogude liidust haanas laialdaselt arenenud raf-
inaid.⁴

Masinaehituse arendamist ieloonustas viis-
astanul kann tegevust, esitus se, et viisastanul

¹ П. А. Букоцкий, с. 84.

² Рабочие вопросы и ответы на вопросы, 1958, с. 36.

³ Т. П. 300 вопросов и ответов, с. 69-70.

⁴ Рабочие вопросы и ответы на вопросы, 1960,
с. 138-139.

algul ei nõhitud ette mitte masinaehituseleheste shifarmist, loodang peedi sööma töövõime arvul ja teises võitlus paarmate tööpinnade suaduste ja kunstmetriidide eest. Kui 1945-1955.a. asudati 25% tööpinnadest nutega, siis siinl viis aastaul tuli 50% tööpinnadest asundamisel nutega.¹

Kelneige tuli masinaehitusele mälvõistlus ja elaterimungialutamine varustada masinatiga. Selle nõival tuli varustada teurbiilitõistur, poliograafia- ja teiduvainete tööstust, saunul optika- ja täppimehhaanika tööstust.²

Edusammund masinaehituses olid märgatavad. Tööpinnade lootnise poolst jõudis 1950. aastal rüalistmisi süsteemis teisel kohale - Nõvaogude teide järüle.³ Põllutöö masinate lootnises tehti suuri edusamme. Kui 1950.a. võtta põllutöömasinate lootnise indeksis 100, siis 1959.a. lootnise indeks 617.⁴ Masinaehitus haanas lootnise üle 1200 uut masina ja tööstustade tüübi.⁵

1960.a. masinaehituse produktiivsus moodustas 150% võrreldes 1955.a. tasunega. Mitmete masinate mudelid, nagu poliograafitõisturid ja mujalt said maailmas parimateks. Eluteromasiina.

¹ P. A. Belozersk, lk. 91-94.

² M. Nemugr. Razvitiye stroitelstva i tekhnologii v Tjurmanekoi Demokraatiline Riigis, lk. 81.

³ P. A. Belozersk, lk. 94.

⁴ Harjane kogumise, lk. 177.

⁵ Razvitiye stroitelstva i tekhnologii v Tjurmanekoi Demokraatiline Riigis, 1960, lk. 139-140.

elitus loobis viisastama lõpul rohkem kui euresõ-
 jaagu saamaa poole.¹ Esportsi arvutas
 metallitööstus tähtsa roha. SDV lõi neljau-
 dal aokal - USA, FRV, Inglismaa järel.²

Suuri edusamme bigi teinud viisastamul
metallurgiatööstus. Viisastama ulasumete täit-
 mist kiinitab kasvõi Stalinstadti metallurgia-
 kombinadi edusammud. Nii tehnoloog. ka-
 hendamise tulemusena suurenes 1957. a. võrrel-
 des 1956. a. malmitootmine 51 tub. tonni võrra.
 1957. a. augustis saavutati kombinadi muutoo-
 dangus rekordiline arv - 93 tub. tonni.³

Sellesel viitel võras palju teema. Tänu nite võim-
 nuste kasutamisele ning ulasumega nite tehn-
 loogilistele protsessidele suurenes Brandenburgi ja
 Fritali metalli-valukhaste loodang 1954-1958. a.
 malmitootmine 32,4% ja teras - 29,7%.⁴ Selle ka-
 lemusena vähenes malmit ja teras raport Poolast ning
 Tšehhoslovakiast.⁵

Kaasuvõttes võib öelda, et metallurgiatööstus
 loodi praegilisel sotsialismi üleshitamuse aastatel.

Tuie viisastama kasvutaseas võib täielikult
 pidada oma ennusitööstuse rajamist. Erimehe
 kumma, 14-14° lõi ühe ühe ühe mail 1956. a.

¹ SDV. 300 beupeseb u o'bi'ab, la. 70.

² Flapogme xozmice'bo, la. 180.

³ Paybisme mononuku e'pan napognoi gencupai'u, 1958, la. 362.

⁴ M. Munggi, Paybisme mononuku s' Tšumanekoi Democrai'u
 meaoi Be'nyo'uku, Topnoi c'e'znanu'z'na la. 81.

⁵ Paybisme mononuku e'pan napognoi gencupai'u, 1958, la. 362.

Dresdenis. Yärguvalt kannas lemmiktoöstus kiiresti areenma. Tehas, kus ehitati SDV esimene lemmik, loodeti 1958.a. lõpul 50 sellist lemmikut.¹ 1958.a. valmis esimene saasa turbomastiv-transportlemmik.²

Edusammud jätkusid ka esimesel viieaastasel kiiresti areenma kannal laevahitus. Juba 1957.a. läis lgi 80% laevahituse, hituse loodangut ekspordiks. Seda kaubavahetuse suurenenuga tõusis ka jaded kaubalaevade järle. 1955.a. transportiti kõrgist veevõtt SDV laevadega ainult 5,5%, kuid 1960.a. puhi juba 21% oma laevadega. Tähtis olis ka kalatööstusele oma kalalaevastiku edasiarendamine. 1956.a. rahvusvahelisel näitusel Kopenhagenis said SDV kalalaevad tunnustuse esalises. Kui 1957-1958.a. laevastiku üldtoonaaži oli 324 tuh. tonni, siis 1956-1960.a. - 950 tuh. tonni, 12 võreanilaevad kalatööstus-10 tuh. tonni.³

Laevahitus suurendas oma loodangut 1954-1958.a. 94%. SDV tähtis kiire maade kllimise, saatis ka Nõunpude kiire moodsaad kiire- ja kaas- aegsed transportlaevu.⁴

Alates 1953.a., kui loodi teidu- ja argitoöstuse arendamiseks laialdand võimalused, loomus ka kiirel

1 R. M. Myxun, Parybnye sprolyumennocin TDP, 10 ml TDP, lk. 140.
2 M. M. Mung, Parybnye sprolyumennocin s Teryvanekoi Demokra-
paitvnekoii Perydum, Topnoi sovyetuzma, lk. 82.
3 Napognye sozrievu, lk. 181.
4 M. M. Mung, Parybnye sprolyumennocin s Teryvanekoi Demokra-
paitvnekoii Perydum, Topnoi sovyetuzma, lk. 51.

viisaastaululle tööstustöönä aiine areenimise.¹

1959. a. oli tööstuse tootmisvõime suurenenud peaaegu 3 korda võrreldes sõjajärgse taastamisega - 1936. a. Sotsialistliku riigi osas tööstuses oli 1959. a 89%,² pealinnalises ettevõttes osa - 4,5% ja eraettevõtetel - 6%.³ Teise viisaastauu lõpuks oli loodud 2898 tööstusliku tootmisettevõtet, mille organisatsiooniline algus rajas 1952. a. Lõinunud Nõukogu komiteediga.⁴

Tööstuse edusammus aitas suurendada ka rahvamajanduse planeerimise parandamist 1958. a. Eesmärgiks oli planeerimise palgi tugevdamine. 1958. a. sügavama vastuvõetud seaduse nõudis, et rahvamajanduse viisikomitee osade areenimise toimimise koostöös ametlikes territoriaalsetes osakondades ja ettevõtetes materiantu ning finantiline planeerimine oleks seotud riigiga. Kompleksne planeerimine on sotsialistliku planeerimise kõrgem vorm, mis hõlmab kõiki poliitilisi, majanduslikuid ja tehnilisi progressi alad - on kõigihõlmav ja riiklik.⁵

Alates 1958. a. otsustet pidid ringhonnad, kooperatsioonid, linnade kohalikud organisatsioonid elitama oma plaanid rahvamajanduse üldplaaniga ja massiorganisatsioonidele. Nii võtsid

¹ Напечатано в журнале "Советский Союз", № 151.

² Советский Союз в 1959 году, Москва, 1960, № 233.

³ М. Хенри, 10 лет после Октябрьской революции, Ленинград, 1958, № 6.

⁴ А. М. Ильин, Советский Союз в 1959 году, Москва, 1960, № 129.

⁵ Напечатано в журнале "Советский Союз", № 138.

Julorikeus rahvamajanduse planeerimisel on laiad rahvamassid!

Koostööktes võib öelda, et 1950 tööstus on hiinuse ajaga - põhiliselt vahi viie aastaga - läbi käinud püha tee. Tööstust iseloomustab äärmiselt kiire arengumine, mis algas peale sõda väga raskest tingimusest. Terve rida masinachitust ja mehaanichitust harnid, laevachitus, metallurgichitust, keemichitust, aatomichitust rakuandamine jne. - kõik see esimene ja teine viis aastakuludele tehnikatule ja saavutamud selle ajaga märkimisväärsed tulemused.

Peamine on siiski see, et sellise lühikese ajaga pääsus tööstuses sotsialistliku vördluse. Suga loodi võimas tööstusliku baas tootmis mures tehnikas. Walter Ulbrichti sõnad järgi pole meil 1950 muumi kapitalistliku mõtlemise hundi mõraad, mis raimus on raimuse huut. Tööstuse efektiivse pääsund valitsemise sotsialism, mis teinest arengas suure suhted. Töölise rühms sai töötada parameeri julorike nimel. Selle väljendajaks oli ka suitsme-aasta plaan, mille võttis vastu Rahva palat 1958.a. algul aastaks 1959-1965.

Suitsme aasta plaan täpsustas teise viis aastaku

¹ Народные хозяйства, л. 136.

² В. Чибриков, Проблемы перестройки народного хозяйства и капитализма в социализме, Проблемы управления народно-хозяйственным комплексом, л. 400.

viimaste aastate direktiivide ja misandria majanduse arendamist pikema ajala.¹

Su oli ajajärk, mil asuti laiahaardelisele sotsialismi üleshitamisele LDR.

Su aasta plaan, nagu kuu viie aasta plaan; oli raskendatud kiste sotsialismi maade majandusplaanidega. Su oli nite ülesannete plaan, milles nähti ette ligi 100 suure tööstusobjekti ehitamist ida- ja põhjarajoonis. Tööstustootang pidi tõusma seitsme aasta plaani alusel 88%, töövõime - 85%.²

Su aasta plaan nägi ette teatud uude tööd sotsialistliku maadega ja uluõige Nõukogude Liiduga. Walter Ulbricht oma kõnes LDR VI kongressil väljendas kindlat mõtet, et kõige tähtsam sotsialismi süsteemi maade koostis on üsankute maade perspektiivide ja majandusplaanide rahvusvaheline sordimine.³

¹ P. A. Turovski, lk. 75.

² A. G. Myxun, LDR, lk. 28-31.

³ W. Ulbrichti kõnest, „Tšapaga“, 16. I. 1963.

III PEATÜKK

PÕLLUMAJANDUSE SOTSIALISTLIK ÜMBERKUJUNDAMINE KAUBANDUSE ARENG

Peale fašistliku Saksamaa purustamist võis saasa rahvas Nõukogu võimude kaudu saapatriisoonitros-
nis anda rahulikule üleshitustele nii tööstu-
sks kui ka põllumajanduses. Algas oli rasked, sest
sõda oli teinud põllumajandusele palju kahju.

Sõja ajal oli vähenenud põllumajandusliku
maa 5%, põllumaa aga 5,6%. Külvipluuna vähe-
nenemine käi kaasa ka külvide vähenemisega. Tervil-
ja külv vähenes aastatel 1939-1945 18,5%, rukis-
kultuuri külvati 1945.a. 32,6% vähem kui 1939.a. ja
kartulid - 19,1% võrreldes. Sõja ajal langes järsult ka saagi-
giinus. 1944-1945.a. moodustas terviljate saagi-
giinus 72,1% saagistest rekkumist saagimist,
kartul - 20,9%, rukis - 65,4%. Saagimise
vähenemine just seetõttu, et põllud ei saanud niilal-

daselt orgaanilisi ja ainekaalväärtisi.¹

Suurt rahju tegi sõda ka kanjamajandusele. Nüiste unneajaajast üldanvust oli 1945. a. jäänud ainult $\frac{2}{3}$, sigadest - $\frac{1}{5}$, veidi üle $\frac{1}{5}$ lammasdest, hobuseid aga võrreldes 1938. a. - 72,8%. Vähenemine oli ka asulakoormade produktiivsus. Kaniloomade vähenemine si elund tingitud mitte ainult sõjast ja fašistliku armee varustamisest, vaid suurema suurusajalajendel põgenes elände. Nüüajude armu lähenumisega ajades kanjad ka ära. Eriti raske olusid kanjamajanduses oli Ida-Launamaal pähja ja urde osas (Meeklebungi ja Brandenburgi piirkonnas).²

Põllumajanduses suurema normaliseerimisele aitas suuresti kaasa agrarreform (vt. I peatükk antud täis), mis andis talupidajatele võimaluse vabalt arendada oma mitistatitisi. Põlde agrarreformi lähivõimist saavutas talumajandus täielikult si juhtumisel iga aastaga paremaid täotulomusi. Kujunemas väide sellest et uude aasta plaani täitmine.

1949-1950. a. miltati põllumajanduses plaanis ette nähtud miltvõimuna laikumine, plaanitud majandus ja kaniloomade arv. Võrreldes 1938. a. pidi uude aasta plaani järgi miltvõimud moodnosta.

¹J. J. Kõisob, Agrarimise ettevalmistamine, lk. 311-313.
² Kalsamaa, lk. 313-314.

ma kausaastaku lõpul 97,4%, tegelikult moodus-
tas aga 98,4%. 1950.a. ülitati aga tähtsamate
põllumajanduslike kultuuride saotumises 1949.a. tu-
lumused ning jäeti sõjaajale tasemele. Kausaas-
taku lõpus oli põllumajanduses talupargade tu-
mistus 505 masin-laenukojamaa uude tran-
sformatsiooniga, kus oli 9342 traktorit.¹ Masin-la-
enukojad andid talupargade põllumajau-
duslikele töödele suurt abi. Nudismaade ülesha-
rinnusel said talupojad traktoreid alies 20%
hinnaalandusega jne. Masin-laenukojad
laenukasid esuüht põllutööriistadele mismas-
sajatele ja ilma põllutööriistadele taluparga-
de.²

Laenukojade füstumise ja nudulaomade arvu suu-
rendamise probleemi lahendamise oli esmajäemus
rahvaühisatel. 1950.a. moodustati rahvaühisate
baasil rahvaühisate fondi talupargade varusta-
mises kõrge kvaliteedilise seumega. Talupargade
varustamises tööloomadega organiseeriti rahva-
ühisatesse loomad tüülad. 1948.a. lõpul oli
sellised majandid juba 85, järgnevalt nende
arv kasvab uelgi. Tööloomade müümine loo-
di vastav müügikontor, kust talupojad võisid
osta müülike hindadega laenu.³

¹ Kausaastaku uapuguno uyrucilo, lk. 252-253.

² T. J. Košeb, lk. 318-325.

³ Kausaastaku, lk. 329-337.

Rahvamaised ja masin-laeutuspuunkid,¹ nagu juba espool öeldud, said põllumajanduses realismistliku natari alustaus.

Pidele selle, et rahvamaised varustasid talu paragi sordisemuga, täiendamadega ja taimeistandega, olid need usujnas agrotehnika kasutamisel ja tootmise organiseerimisel, olid elavais näiteis mehhaniseeritud muudatustest elistest võruldelt väikesootjatega. Masin-laeutuspuunkid peendid oma isiklike kogemustega, et individuaalne väikesaaretootlik majapidamine oli taastatus edasisele võrgetuslikkusega põllutäisnaisate kasutamisel.

Põllumajanduse arengu seenehald oli tähts esimese viie aasta plaani vastuvõtmisele. Põllumajanduse plaani võtmine püüas seisu põllundus- ja loomakasvatuse saaduste produktioonis igapäevases laiendamises elanikkonna kasvatada vajaduste rahuldamiseks ja tööstusele vajaliku tootmise kindlustamiseks. Põllumajanduse saaduste tootmise plaan, mis oli vahetult motud normi- ja saavutusplaaniga, nägi et väikesaaretootjate ring suuremise jätkuse kogu kindlustamist, nagu põllumajanduse rebaseabluse tõstmist, eriti rahvamaisates, 1955. a. tuli aga ritedada sõjalise rahva varustamise tase.²

¹ 1952. a. alates masin-laeutuspuunkid.

T. J. Kašob, *Asparubie ošonomerija*, lk. 354.

² *Trudovjebanne majognovo sozrušeno*, lk. 23-24.

Nilesande lõikumisega tuli milvipinda suurendada 1955.a. võrreldes 1950.a. 102,3%. Samal ajal pidi saagikus tõusma paremate maavilje-
kusviiside kasutamise võtmise ja väetamise arvel. Kartulisaaga pidi tõusma 1955.a. 205 ts hektarilt, suharuput - 315 ts ja kravili - 25 ts hektarilt. Saagikus suurendamiseks tuli põllumajandusele anda lämmastikväetist 124% võrreldes 1950.a., fosforväetist - 163%.¹

Nii aasta plaan nägi ette ka loomakasvatuse tunduvat areenmist. Selleks tuli ulatärgiga kindlustada loomakasvatuse vajalikul määral söödaga. Söödakaasi laiendamise, loodulise tingimuste õige kasutamise kasvatamisel, õige loomade söödaraatsiooni ja õige hooldamine - need olid vahendid, mis võivad tagada kiire siinse plaanipärase loomakasvatuse areendamise.²

Maal tulid rahvamehisat suuret asukajalikkust ja kõrge produktiivsega majanditust. Nende ette piistatati suuremad nilesanded kuni taluparjadele. Rahvamehisat pidi saama kiirelt kaduse ja tehnika progressi kuskusteks, saama haasias kõrgetasemeliste seente ja kõrge produktiivsusega karja areendamisel, pidiid juurutama uusi töömetodeid taluparjade majand-

¹ Traktirobasse napaguro vozračivo, lk. 89-90.

² Traktirobasse, lk. 91.

ditse. Tõlles oli vaja suurendada masin- laenu-
hajaamade paari, kustada melioratsioonitööd,
ehitada tammu, rajada puuviljaaeda jne.¹

Nõuastaku edukas täitmine maad aluses
suurel määral põllumajandusprobleemide ja
kadusliust murimistööst. Partei ja vastavad
majandusorganid pidid loovitama põllumajau-
duslike kõrgemate ja kesmise õppeasutuste loomise
ust. Samuti pidid KKP ja massorganisatsioonid
pidema taluorganisatsioonidele selgitama viie aasta
plaani tähtsust, seeläbi teostama kollektiivide loomist
et nõuastaku edukas täitmine oleks iga küla-
pe talupoja tööst. Viie aasta plaan muutus
aga nii iga talupoja huviseks kui ka kogu saama-
rahva huviseks, puistatud külaorganisatsioonide täitmi-
se põllumajanduse alal teidu- ja põllumajau-
duslike probleemide osas on aga peamine, mis
lahendab säästuse ette võetud ülesanded.
Seega oli põllumajandusliku tegevuse suurem-
damine taluorganisatsioonide peamine ülesanne viie-
aastaseks.²

Neude küllaltki suurte ülesannete lahendamise
nõis kõige edukamalt kulgeda taluorganisatsioonide
tööga suurel määral ühismajandites. Koopereerimine oli ai-
museks se, kuid ülemine põllumajanduslikel teost-

¹ Suurpõllamaa näpunäited võrdsele, lk. 91-92.

² Suurpõllamaa, lk. 92-94.

niskooperatiividele ei saanud teimuda ühvalmuistama. Eene, kui sai juba olla teotumisneoperatiivide loomisest, tuli teha vastavaid poliitilisi ja maajanduslikke ühvalmuistusi. Iga talu peeg pidi ise jändma riikistastunud vajadusest. See nõtkis aga aega.

Juba 1946.a. maareformi läbiviimisel utinuid mitmed pead talu peegad ja hannaad kollektiivselt teie. Tol ajal NõP ei õhtanud sellist teimurmi, sest teie klassi väim ei õlund siis veel küllalt suger - riiklikes organites õli peamine osa mitteproletaarsed partidel, miigraaraad ei õlund teielikult puhastatud vana vora pealdajatest. Peale selle puundus vajalikud materiaad- ne ja finantsiline baas, et asutada teotumiskõrgude vajalikku abi, sest rahvastööstus ei õlund piilaldaselt areneund ja väimetalu peegad, eriti väimikud, ei väimund vut ulgelt nurmaspeidamuse uliseid.¹

NõP lähtas marxistlikust-leninlikust frintriist agrarreformi läbiviimisel ja pidas väimui tõngd. si sõnadest, mis ta õmal ajal ütles väimetalu peegade kohta, et partii võltsaame väimetalu peegade sulhto pärat sotsialistliku revolutsiooni võitu sõmub selle, et anda teemale nurmaspeidamusele väimimeand aega järele mõlleumuse teima maaduse.²

¹ J. J. Kõisob, Agrarimise õinõmimise, lk. 368.

² Fr. Engels, Talurahva väimimeus Prantimismaal ja Pausamaal, K. Marx ja Fr. Engels, Väimimeand teimud 2. kd, lk. 361.

Maamajanduse eduaras läbiviimise, sõjaajal ta-
 seme saavutamise põllumajanduslikus loomise
 uusaastaku lõpul ja sõjaajal planeerimise
 põllumajandus edasise arendamise viimise
 mis aasta planeerimise alusel - tähtne talu-pargade ot-
 te probleemid hädavajalikult tulevikumust muuta-
 le ühis-majandite. Lisaks sellele oli esimene viis-
 aastaku alguseks teinud majanduses sobiva-
 listliku sektori vahel tööstuse ja põllumajanduse
 seas vastule. Kui näituse 1952. a. rahva-ühikute
 ja tööstuses oli 8% tööstuse produktiivsus, mis
 põllumajanduses koos metsamajandusega oli see
 ainult 13.7% nende majandusharude kogutoodu-
 gust.¹

Sellele vastule tuli liaviturida, mida viis aga
 saavutada talu-pargade koostööviisidega põllumajan-
 dushisse loomisekooperatiividesse.

Kõige esmoolikamad talu-pargad hakkavad ise
 ne aru saama, et muuta sobialistlike loomise-
 peratiivide organiseerimine on nende kasuliku ring-
 näitajad ühe initsiatiivi nende organiseerimisel.
 Talu-pargade põllumajanduslike loomisekooperatiiv-
 orte organiseerimise ^{võh} enda näite P.P.P. 1952. a. teinud
 mud P.P.P. III konverentsi märkis ära, et loomise-
 peratiivide organiseerimine on olemas vahend sild-

¹ Kõrgema võrgu-õbo, lk. 251.

niimetatud vastulu-koostuse ja põllumajanduse vahel-lahendamisel.¹

Põllumajandusliku tootmisoperatiivide loomisele võis juba sel ajal mõelda, sest olid loodud vajaliku alused: oli kindlustunud täieliste talupidajate võime ja materiaali-tehniline baas põllumajandusele ka finantsiline olusord oli kindlustunud.

SKP ja valituse otsused kutsusid talupidajate seas esile elava vastuvõtu. 1952. a. 30. sept. oli loodud juba 414 tootmisoperatiivi. Sama aasta detsembris - 1335, märtsis 1953 - 3789 ju. Pidevalt suurenes ka tootmisoperatiivide liikumite arv. Näiteks 1952. a. det. oli 22 tub. liiget, aasta pärast oli liikmeid 133,8 tub.²

Talupidajad organiseerisid tootmisoperatiivide kolme põhimõtte järgi: vastavalt millele teenis SKP kolme tüüpi põllumajandusliku tootmisoperatiivi. Esimeses, kõige lihtsamas koostamises võrre võis olla üksik tüüp, kus liikmed harisid maad, võtsid, inventar, loomad, masinad ja tööriistad järele aja liikumite suundusse. Liikmed andsid need riiklikesse kasutusse vastava tasu eest. Siis tuleks jagada kooperatiivi liikumite vahel vastavalt riikistatud põllumaa suurusele ja kvaliteedile, mille eest maast 40% ning 60% tööst vastavalt väljatööt.

¹ Kopynue xozvicišo, lk. 251.

² T. V. Košob, Kopynue oimomennia, lk. 374.

lud norripäevade arvule.¹

Täse tüüpi kooperatiivides ulistati peale maa tööloomad, põllumajandusloomad maaomad ja tööriistad, kusjuures nende väärtus pidi välja maastama enamuse sünni aasta jooksul. Kõrvalloomad ei ulistatud. Puhastulust maast maa eest 30% ja norripäevade eest 70%.²

Kõrvalloomade tüüpi kooperatiivides said põllumajandusloomade kooperatiivide ürgemaus sarnasus. Nii ulistati mitte ainult maa, tööloomad ja põllumajanduslikud vahendid, vaid ka kani. Ego pime riiklikus suundis võis jääda kuni maa lehma vasikatega, kuni nyo pärastega, mis loomad, kuni kuni loomadest ja mitu. Peale selle võisiga majapidamine nii riikses, keses kui ka kolmas. Täse tüüpi kooperatiivides jätta riiklikus vahetuse kuni 0,5 ha suurusmaad. Puhastulust maast kolmanda tüüpi kooperatiivides norripäevade eest 80% ja maa eest 20%. Ühinevalt riiklikus ja teise tüüpi kooperatiividest loodi kolmandas tüübis fondid invaliidide, vanade, puudustkannatavate perekondade ja orkude abistamiseks, saunite fondid lastekodade ja -sõimete ülalpidamiseks.³

Kõrvalloomade ühinevus ühinevus võrreldes Nõu-
sojude tüduga oli 1929 tootmise kooperatiivide jät.

¹ J. J. Kõrb, Arapõue ühinevus, lk. 375.

² Salsamas.

³ Salsamas.

90%, siisul tüübil - 4% ja kolmandal - 6%. Kuud
 koostamisoperatiivide edasise organiseerimise ei
 ole olnud mitte ainult kiire, vaid ka niisuguse.
 Nõu enam hakanud organiseerima kolmanda tüü-
 bi kooperatiive. 1953.a. märtsis oli juba nende
 arvul 14% kõigist kooperatiividest, mis see
 tüübi arvul aga 76%. Kuul 1953.a. juuni
 lõpul oli kolmanda tüübi arvul 53%, esimesel
 tüübil - 62%. Edasine koostamisoperatiivide
 kasv niisuguse jätmes.¹

See näitab talupidajate heakäsu saavutamist,
 nad hakanud üha paremini ära aru saada,
 et nende heleda ühise koostamise koostamis-
 tüübi, seda paremaid tulemusi saavad nad
 saavutada.

Suurt abi andsid neile koostamis-
 operatiivide masin-laeutuspunktid, mis
 nende saamaagult kooperatiivliikumise al-
 gusega moodeti masin-koostamisjaamad.²
 Kui suure oli masin-laeutuspunktide paanise
 nõudlus talupidajate varustada põllumajandus-
 lise tüübi masinatega, traktoritega ja hobus-
 tega, siis alates 1952.a. pidid need esialgu varus-
 tama koostamisoperatiive. Nõu järele masin-
 koostamisjaamade nõudlus agrotehniliste tead-
 miste ja esivindline põllumajanduskogemuste k-

¹ T. T. Kivist, Arvutuslik seisund, lk. 376.

² Kõrgema kogemise, lk. 256.

vitamine ning kultuurilise ja haridusliku organi-
satsiooni sotsialismis talupidajate seas. Elani-
se poliitiliseks kasvatamiseks loodi masin-TRAN-
SPORIPÄANADE JUURDE POLIITOSAKONNAD.¹

Sotsialistlikud sotsialismis talupidajate sotsialistlikud
ajal, mil oli teinud juba terve demokraatlik
leer. Teiste sotsialismi talupidajate maade ja vete
Hüüagude liidu koostööks kasutamise läbi sotsialistlik
põlvkonna kiireks arenevaks ja sotsialistlikke ümber-
korralduste probleemi lahendamiseks põllumajaju-
duses. Sotsialistlikud aga pimesi teiste maade
koostööks.

Seda teinud ka Walter Ulbricht 1956. a. märtsis
sis NLP III kongressil. Ta ütles, et sotsialistlikud kasutata
Paolale ja kommunistide ning teistele rahvademokraa-
tia maade osasid võrre ja meetodeid täi-
lult. Põllumajanduse taastamiseks peab ole-
gavisevamine ole sotsialistlik nähtus, sest ope-
ruidid kaasaegse tehnika alustati. Kõik ma-
su-TRANSPORIPÄANADE loomise, mis sügendas
koostaval talurahval sunduda kollektiviseerida ja
reunustes.²

Neubrandenburgi piirkonna „Fräier Bauern“
põllumajanduslik taastamiseks on heas näi-
tes kollektiviseerida ühistest sotsialistlikust.

¹ I. I. Keitov, Аграрный социализм, в. 352-356.

² В. Чедруки, Проблемы переходного периода от капитализма к социализму, Развитие крестьянского хозяйства, государственного социализма, в. 402.

1953.a. saadi sellis kooperatiivis taluuisu hektarilt 40 ts, taluuisu - 42 ts, suharnupesti - kuni 390 ts, hi-
hist kartulit - 292 ts. Samadelt põldudest saadi
1951.a. vastavalt 30, 32, 300 ja 220 ts hektarilt.¹

Juba varem taluuisu kooperatiivide organisat-
siivuse aastal, 1952.a., saavutati märgatavaid tu-
lennusi. Tõravitaja saagimus tõusis 1952.a. 2,3 ts
hektarilt. Võrreldes 1946.a. oli saagimus tõusnud
70%. Samal ajavahemikul oli kartulisaaqimus
tõusnud peaaegu 25%, suharnupesti - üld 40%, mäs-
gataralt oli suurenenud viiste arv.²

Põllumajanduses utras edu põhjused olid demok-
raatiline ümberrahaldus, ning oma osa andis
ka talupidajate kollektiivne töö.

Tõhusamud põllumajanduses jätumid ka
1953.a. Statistone keskvõalitus andumitel viidi
sevadud ja orginised põllutööd ring saagi võis-
tus läbi märkse lühema ajaga kui 1952.a. Saavu-
ti ole tööde agrotehniline tase tõrgem vastavata
selle, et harastuvõalud olid sel aastal halvad. Suu-
renes põllupidajate õikultuuride, suharnupesti, kartu-
li, sööda juurvilja jt. sööda kultuuride all. Para-
nes põllumajanduse varustamine mineraalväe-
stistega.³

Nüüdse edu põhjused põllumajanduses oli ma-

¹ I. I. Kõrb, Võrreldes põllumajanduse, lk. 377.

² Võrreldes põllumajanduse eiparid võrreldes põllumajanduse, lk. 216.

³ vt. Puksama, lk. 217-218.

riiapang; suuremine. Näitas 1952. a. võrreldes suurem 1953. a. traktorite arv 29%, kandurõtk-
mismasinaid sad talupojad 99% võrreldes kus-
juures traktoritaid tehti 84% võrreldes¹

Iga aastane edu näidis sellest, et Lõu põllu ma-
jandus oli muutumas suhkruisuritud ja kõrge
produktisooniga põllumajanduseks. HUP jälgis pi-
dvalt selle arengust. 1953. a. hallade Suur-Su
Siingimuste lõttu oli saagivõrristusega raskus.
Maarakva abistamisega saagivõrristus tööd su-
nati täielis liunast. Paljude brigaadide rabel
haavas areneva küladis sotsialistliku võitlus,
mis oli väga oluline põllutööde õigeaegsel ja kõr-
gel agrotehnoloogilisel tasemel läbi viimisel.

Külades viidi läbi kulade piiramine ja väga-
tõhukaine poliitikat. Nende majapidamistele pandi
suuremad müüginormid, kõrgemad tariifid ma-
su-traktorijaamadale tehnikas kasutamise eest jne.³

1953. a. ühemeelse ühise majandusliku arengus-
nõu võeti valitsuse abinõud tarvitusele, et suuren-
dada talupoegade huvi põllumajandussaaduste hoiu-
mise vastu. Selleks tõsteti põllumajandussaaduste
kaupustele hindu, vähendati müüginormi kohus-
tusi jne.⁴

HUP IV kongress 1954. a. märtsis-aprillis Lätas

¹ Võrdluseks näha pagenduse eespool näidatud genotüüpi, 1954. a. lk. 249.

² Nõuanded, lk. 218.

³ H. K. Sparber, Põllumajanduse arendamise eest-
kõrgemad tariifid ma-

⁴ Võrdluseks näha pagenduse eespool näidatud genotüüpi, 1954. a. lk. 150.

põllumajandusele uusi näidusi lähematel aastatel. Peamine ülesanne oli saagisuse edasise tõstmise. Loomakasvatuse peidid edasise laiendamiseks suure mahuga varustamisel lihaga, värgajaga. Selleks tuli laiendada söödabasi.¹

Sööda probleem oli suure loomade arv suurenenud suurega teravalt püüdnud peenimise. Kuu aja söödakuuluvuse all oleva ühikuga laiendamise oli piiratud, mis tuli peenõhku panna kõrge laetavõimega ja hea saagisusega söödakuuluvuse kasvatamiseks, nagu mainitakse.²

Põllumajanduse ette nähtud võimendustas edumalt laiendada ajasid, et paraneb varustamine saagisuse põllutöö masinatega. Kinnitamine aastaga 1952-1954 suurenes põllumajanduslike masinatega varustamine üle 2 korda.³ Suuresti laiines põllumajanduse varustamine raud- ja väetisega. Lämmastikväetist saadi põlled 1954.a. võrreldes 1953.a. 10% rohkem, fosforväetist - 18% ja kaaliumväetist - 9% rohkem.⁴ 1954.a. saatis 1100 liinat ühikudesse töötisid maale tootmis-kooperatiividena.⁵ Paranes põllumajandusele kaadri ettevalmistamine, maad viidi edumalt läbi poliit. hariduse. Linnu tööd.⁶

1 Улучшение условий содержания скота на фермах, 1954, к. 222.
2 Т.В. Касов, Аграрные отношения, к. 342.
3 Развитие экономики страны на первом этапе, 1955, к. 230.
4 Идальская, к. 229.
5 Н.Ф. Дранко, Социалистическое преобразование сельского хозяйства, 10-й и 11-й ТДР, к. 152.
6 Развитие экономики страны на первом этапе, 1955, к. 229.

Suuri edusannu tegid põllumajandustund-
 lootussuoperatiivid. Riik osutus neile suurt abi.
 Eriti pöörati tähelepanu organisatsioonilise-
 panduslike küsimustele, ulatades kolmanda tüüpi
 lootussuoperatiivide organisatsioonile. 1954. a.
 lõpus muudeti nende vikaal 60% sõigist loot-
 sussuoperatiividest. Kogu põllumaast oli nende
 valdus 20%.¹

Kõrvalt põllumajanduslike lootussuopero-
 tiivide areamisega tegid edusannu ka rahvusoi-
 ant, kus juurutati edumalt uusi töömetodeid.
 1954. a. kiidati ristaiilvi meetodit 71% teravilja-
 dest ja 13% kartulidest reultiviti. Edusannu te-
 gid rahvusõisid ka loomakasvatuse arendamisel.
 Näiteks Strausferti mõisas 1953. a. lühuaadita
 piimastandardid olid 3642 kg (1951. a. - 3242 kg)
 rasvasisaldusega 3,4% (1951. a. - 3,18%). 1954. a. and-
 sid lühuaadit juba 3/4 uskniselt aastas 4000 kg
 piima, kuni lühuaadiga oli 6000 kg. Kõik lüh-
 maad saadi reusdileeris arv - 11000 liitrit reus-
 nise rasvasisaldusega 3,51%.² Täieliste reusid levis
 patrialistliku viitlus kõrgeimat saadid, loomade
 muuuna produktiivsuse ja lühuaa parema ära-
 kasutamise ust. Kanitati ka edumalt Väinuo-
 gude liidu agrar-zoobühviliisi koosseis.³

¹ Põhisele suunamisel ei paan harogruuü guma paitu, 1955. a. 231-232.

² vt. T. I. Keitob, Agraafume etnomenura, lk. 349-350.

³ Sealsamas, lk. 350-351.

Nõuastaku jooksul põllumajanduse tootmis-
 dang kasvas 44%.¹ Terviliga saadus hektar-
 lalt tänuis 16 ts-lt 25 ts-le, kartulisaadus suure-
 nes 154 ts-lt 205 ts-le, sulgurpüdi hektari toodang
 tänuis 230 ts-lt 315 ts-le.² Löödajuurvilja toodang
 suurenes esimesel viis aastal 84% ja koretsiõde
 toodang 113%. Saadusi suurenes põllumajandus-
 dussaaduste hulk.³ Peiste arv suurenes 4%, lam-
 masti - 67%, sigade - 58%.³ 1953-1955. a. suure-
 nesid maa-transporti saaduste arv 525%.³

Põllumajandus sai uusi masinaid Nõuastaku-
 de liidust ja teistest rahvademokraatia riikidest.
 Nõuastaku lõpul oli maal 44 spetsiaalset põllu ma-
 janduslikku asukohta, kus valmistati kogu agrotööri-
 ja tehnikat jne.⁴

1955. a. lõpul oli asulamaal tüüpi kooperatiive
 100 77% väigist saduuniskooperatiividest, millest
 kaasaarvatud 89% väigist kooperatiiviliikmetest.⁵

Nõuastakul suurenesid ka rahvusmõisad. Peu-
 ri eluaseme tehti me tehnikat juurutamiseks.
 Väikesed transportitööde maht kasvas viis aastal
 3,5 korda.⁶

Kogu esitatud andmed näitavad täiesti
 100 talupidajat edusalt esimese viie aasta jooksul

¹ H. T. Džaniba, *Caучан и истребление вредных насекомых*
 колхозника ТДР, 10 и ТДР, lk. 64.

² *Борьба с вредителями и болезнями растений*, № 11, lk. 18.

³ *Политическое экономическое положение в стране*
 колхозника, 1956, lk. 115.

⁴ *Талсамаа*, lk. 114-115.

⁵ *Талсамаа*, lk. 117.

⁶ *Талсамаа*, lk. 118.

üksaanded ning see võimaldas n-ö minna leise
viisaastaku ülesannete täitmisel aastatel 1955-1960.

Tuie viie aasta plaan nägi ette põllumajanduse
edasiolulisi parandusi, taluva hea-olu tõusu ja töö-
liste-talupidajate liidu tugevdamist.¹

Paasamaa on tihedalt asustatud maa ja se-
pärast on põllumajandusliku tootmise väga intensi-
viivne. Kõrgete saavutuste saavutamiseks on äärmiselt täht-
saks nägi tuie viie aasta plaan ette rahundis-
tada masin-tractorijsaamide poolt tehtavat tööd.
Plaani alusel tuli mihkumiseviisi muuta 70% põllu-
töödest, traktoritööde harimist - muuta 64%.
Nõruldus 1955. a. põldi 1960. a. kantuli ja miharu-
pudi koristamine masin-tractorijsaamide poolt tõus-
ma 2,6 korda. Viisaastaku lõpul tuli põllumajandus-
duslikus tootmisoperatiivides 82% kantulist ja
87% miharupudist koristada masinatega.²

Põldude võlgatus tõstmist kirjeldab põllupra-
ka vähenemine. Ajavahemikus 1950-1957 vähen-
nud põllud 44 tuh. ha koos säästusvõime, trans-
pordiliinide rajamisega ja loomade elitamisega. Sa-
manasvatusse arvestamine nõudis sama korda töö-
da kultuuride kiirli seatavat suurenenud krahvi-
ja kultuuride arvu.³

Tuie viie aasta plaani järgi saagikus põldi tõus-

¹ Pajfensine žmonovinnu čpovničinnu čipau napognoi žmonovinnu
innu, 1956, lk. 119.

² ТДР. 300 колхозов и совхозов, lk. 116.

³ Pajfensine žmonovinnu čipau napognoi žmonovinnu,
1958, lk. 373-374.

ma järgmiselt: teravili muu 26 ts hektarilt, õli-
 taunrid - 15 ts, mürumüet - 320 ts hektarilt. Selliste
 taluandmete saavutamises nähti ette läänemast-uvai-
 lise andumise suurendamist, mis pidi 1960.a. tänuks
 muu 241 tuh. taunni võrreldes 1955.a. muu põllud
 saad 210 tuh. tonni; fosforväetised pidi suuren-
 ma 215 tuh. taunni 133 tuh. tonnilt.¹

Tuul viisaktsioonid nähti ette no saotumise-
 peratiivide edasist kasutamist, traktorijaamade
 suurendamist ja rahvusvahelise arendamist. Saun-
 pidi ühisel talupoegade majapidamised suure-
 nema. Nõu tuli anda ureetile, varustada ma-
 sinatega, ehitusmaterjalidega, väetistega jne.²

Sellest, et sobialism saavutaks täieliku või-
 du 100% uli laaritud ja vabandus maale.
 Nõuande täitmine ei oleud mujugi lühike, enne di-
 naja loptiunt nle miina kolmanda tüübi ko-
 peratiivide loomise, keskuinud tulid uasa
 lõunata jne.

Erinev tüübi kooperatiivide organisatsioonid põ-
 hitult kehtinud, kuno usmas saajad, millel
 sageli püüdnud ingi tööloomad ja tööriistad or-
 ganiseerisid kolmanda tüübi kooperatiivide. Erine-
 se tüübi kollektiivide kolmanda tüübi koope-
 ratiivideks toimus edendööda, kuidas talupo-

¹ Põlvkonna saotumise epan saapagnoi guroapaine,
 1958, lk. 375.

² Saotumise, lk. 378-381.

jad-usskinnud poliitiliselt arenesid.

Nüüaastane aeg on olnud 90,2% liimise tüüpi kooperatiivi liitudesse ühinevad, kolmandas tüüpi kooperatiivides oli need 43,0%.¹

Kollektiviseerimise aeg maa vi osades oli viimene. Nii näib, Frankfurti ja Halle firmasid teinud 1958.a. kollektiviseerimise aeg vastavalt 45,3% ja 44,2% autud firmade talu majandustest. Samal ajal Lubli ja Karl-Marx-Stadti firmas oli lastuiskooperaatiivide organisatsioonide aeg 9,1% ja 15,7% kogu kasvatatud põllumajandustest maast. Selline olus oli tingitud sellest, et agraarreformi läbiviimise oli võtnud teinud rajoonis vähemal või suuremal määral revolutsioonid.²

Tuud nüüaastane iseloomustab nime lastuiskooperaatiivide moodustumise. 1959.a. oli üle 1/4 kogu põllumaast lastuiskooperaatiivide ühised. Samal aastal astus üle 25 tuh. talupoja ja põllumajandustöötajate lastuiskooperaatiividesse.³

Ette muu edusammu tehti muude lastuiskooperaatiivide organisatsioonid. 1958.a. oli loodud need 211. Need kooperatiivid võivad paremini teid organiseerida, teinud paremini teinud ja mis peasi teid nime kaudu planeerimise.⁴

¹ D. Zane, Социалистическое строительство аграрных предприятий в Германской Демократической Республике, Форум социализма, №. 137.

² Kalsamaj, №. 131.

³ ТДР, 300 вопросов и ответов, №. 111-112.

⁴ D. Zane, Социалистическое строительство аграрных предприятий в Германской Демократической Республике, Форум социализма, №. 131.

di läbi hoopis lühema ajaga ja töövõlgade tänu.¹
 Nihklasti aitas see uuesti ka võtma tulla
 kooperatiivide majanduslikele seadmetele. Ma-
 ssa-kooperatiivide funktsioonide aeg muutus,
 need organiseeriti uuesti reorganiseeritud.
 jaanuaris.

1954. a. valitud peamised pidevalt tähtsa-
 mu põlle majandus reformide seatori areu-
 daniseb. 1954. a. saadeti esimesed tööstus-
 sed abias taotamis kooperatiividele. 1958. a. oli
 juba 33 453 tööstust oma suurendadega arend
 moale kama. Nad olid kooperatiivi liikmetele
 seast kõige kadunud ja poliitiliselt kõige ka-
 ritumad. 1959. a. saadeti liikumist põladesse
 pool 10 kuu. riikust.² Tööstused vastavad uuel-
 saste 1959. a. saadeti liikumist põladesse
 oma kõige masin-kooperatiivide, kohalike
 valituskomitee ju. suurendavad nad tööstus-
 talupidajate liitu ja aitavad kiiresti muuta kü-
 la struktuuri. Mis aeg peamine, — külas har-
 kavad areneva uue suunaga. Revol-
 utsiooniliste. riikliku võimudele kõige suure
 näide talupidajate initsiatiivide suunaga
 talupidajate riikliku kollektiivisid ja ta-
 lupidajate suunaga.³

¹ Põlvise monomeetria eipari naradnai genosarajeni,
 1960, lk. 146.

² K. P. Dvanila, Kollektiivne arendamine eelle-
 koro võimudele TSP, 10. juuli 1959, lk. 152.

³ D. Zare. Kollektiivne arendamine arendamine
 oinomeni v Pripadnoi Dimekatsiooni Dimekatsiooni
 Dimekatsiooni arendamine, lk. 138.

StEP ja valitakse ligi kõik need, et kindlustada need subteed ja muuta taotluskooperatiivide majanduslikult väimsatas. 1958.a. võeti komisjrite Nõunogu vastu otsused nõuade põllumajanduslike taotluskooperatiivide kiiret arendamist.¹ StEP ja valitakse luvi põllumajanduslike taotluskooperatiivide vastu ei oleud juhuslik - need töötubad on siel määrata võivad miinimise talupidajate suud.

1954-1957.a. aastas töötubade põllumajanduslikes taotluskooperatiivides 31%, varamajapidamistes ainult 10%.² Alljärgneval tabelil annab näha, et 1958.a. saagimust (kultuurides hektari kohta) põllumajanduslikes taotluskooperatiivides ja varamajanduslikes.³

	Taluniku	Talvade	Kaer	Talvaps	Liine nantul	Saagimust
Põllumajand. taotluskooperatiivid	32,3	30,7	27,1	9,7	166,8	277,0
varamajanduslik	31,2	30,7	26,6	9,8	170,9	286,0

Nagu tabelist näha, et 1958.a. saagimustel põllumajanduslikes taotluskooperatiivides suuresti põllumajanduslike kultuuride saagimustele - kaal või veldi siis isua lähedal jõudud varamajapidamistele.

See kinnitab veel uuesti, et põllumajanduslikud

¹ vt. Kapsogunee sovjetskoe, lk. 267-268.

² Kalsamas, lk. 277.

³ D. Зане. Сравнительное изучение урожайности и качества в Турманской Демократической Республике. Сборник, сармандуна, lk. 140.

tootmiskooperatiivid. Mõnused kindlat tõusu teed. Kõik see näebis sobialistliku muutumisest ulatist võrreldes vähenemistandumega.

Suuri edusamme tegid ka rahvamaisatid. 1959.a. algul oli 700 rahvamaisat, mis haarasid umbes 6% põllumajanduslikust maast, 5% linnade üldarvust ja 8% lammasi üldarvust. Tervik- ja saagimus ja tootlusemade produktiivsus võrreldes krite majandite vastuvõetavatega oli rahvamaisates kõige kõrgem. 1959.a. saadi juurde 6 ts tervikilja hektarilt. Linnade keskmine piimabes- dang aastas oli 3200 kg piima.¹ Keskmiselt lähti rahvamaisist kuni linnade kohta 2076 kg piima (1958.a.² Siit on näha, et ka rahvamaisad olid oma ole- masole täiesti õigustatud.

PSKP V kongress vaatas läbi ja tegi parandusi teise viie aasta plaanis. Siitsee aasta plaani järgi pidi PSV 1965.a. saavutama Euroopa riik- valitsuste maade hulgas esikohas saagimise alal. Tervikilja saagimus pidi tõusma 1965.a. 30-32 ts hektarilt, kartul - kuni 245 ts ja mükropuut - kuni 375 ts hektarilt. Selles kõrgelt saagide tagamisega tuli 1965.a. võrreldes 1959.a. suurenda- dada niivõrra väetiste osa põllumajanduses järgnevalt: lämmastikväetis - 30,4%, fosfor -

¹ Põlvkonna monomeeri eipau napaqnoii gmozaparuu, 1960, lk. 147-148.

² Kalsamas, lk. 145.

väetis - 32,5% ja kaaliuväetis - 24,7%. Lühema
 pesumaine põllumajandus aastast jüdi tänuks
 1965.a. 3500 ug, 100 hektari põllumaa kohta
 nähti ette 39 lühema ja 130 mrga. Lühema mts.
 andes põllumajandus oli aga 1964.a. praeguste
 terdumiste tarvitamiseks järele ja ette jüdi SFV.
 juha 1958.a. taadeti SDV põhine uue lühema
 kohta võid, rasva ja muhurut. 1959.a. jüdis
 SDV liha tootmises SFV järele.¹

Tuue mürastamü mtsandid täideti 1960.a.
 eduaalt. Teravilja saagikus tõusis mürastamü
 25-30% ja näitas rõõsulü kasumü. 1960.a. madi
 talinisa hektarilt 35,6 ts (1934-1938.a. keskmüilt
 24,9 ts hektarilt), talinmuist - 22,6 ts (1934-1938.a.
 keskmüilt - 17,2 ts), kartulit - 192,4 ts (1934-1938.a.
 keskmüilt - 173,0 ts), muhurut 298,4 ts (1934-
 1938.a. - 291,0 ts) hektarilt.²

Edusammü tegid ka rahvusmüisat. 1960.a.
 oli mürd 669 üldpõllupinnaga 403,2 sub. hektari,
 mis moodustas 6,3% kogu põllumajandusbrüüt
 maast.³

Patrialistliku mütöer tegemües põllumajandus
 usküt tünü mürü. traktörijamade tugumüisat.
 Müsastamüil kavvas küiret. traktörite ja kiste põllu-

¹ K. T. Sporeba, Lühema mürastamü mürastamüisat
 choro võpüisat SDV, 10 mü SDV, lk. 159-162.

² A. K. Mlyus, SDV, lk. 64.

³ Lühema, lk. 61.

majandusliku masinade arv. Näiteks kui 1950. a. oli 514 masin. traktorijaama, 10834 traktoriga, siis 1960. a. oli 599 masin. traktorijaama 45942 arvut tüüpi traktoriga. 1960. a. nurum traktorite töö 2,5 korda võrreldes 1955. a. 1959. a. oli põllumajanduslikes koostuiskorporatsioonides täielikult mehaniseeritud rühmades: põldude külvamine ja niitamine, $\frac{3}{4}$ oli maisi külvist ja kartulite koristusest mehaniseeritud.¹

Nüüaastakul sai põllumajandus juurde suure hulga spetsialiste. Kiiresti kasvas 1957. a. Berliinis loodud Tšoua Põllumajandus Akadeemia. 1957. a. lõpuks oli juba akadeemia koosseisus 29 instiituti, 7 raatlusjaama, 67 kateedri ja 19 kateedri jaama. 1959. a. õppis põllumajanduslikes koolides 14850 inimest ja 1954-1959. a. jaanuaril said 3856 üliõpilast põllumajandusspetsialistide kutse.²

SDP oli vabalt viisastatunga näinud ära pingeid, millel saavutas heid tulemusi. Plaanidele oli see, et majanduses oli sotsialistliku suhtes väidude praesent.

Su. Hrustiovi märkis oma kõnes 1963. a. jaanuaris toimunud NSKP III kongressil, et tää, aruda on SDP ära teinud talumajandite kooperatsioonid määrab milist tähtsust, sest see on sotsialistliku kollektivistuse ümber asige rannemäär ülesandeks.³

¹ A. H. Myerov, TDP, lk. 61.

² Kapsyov ja izv. miche, lk. 267-285.

³ "Rahva Hääl", 17. I. 1963.

Lõunamaa lõhenemise tagajärjel jäi Ida-Lõuna-
 maa ilma tähtsate tööstuskoostisainete ja mater-
 jalist, mida tuli võimalikult mõõda arendada
 oma maa koostisainega, kuid saanti tuli sisse ve-
 tada siseturust riividest. Ida-Lõunamaal ei jätunud
 rauamaaki, värvilisi metalle, kivisüsi, kivi, naf-
 tat, villa, puuvilla jt. väga tähtsaid koostisaineid.
 Neid kõiki pidi importima. La põllumajandus
 ei suutnud rahuldada maa vajadusi. Lõunast
 oli väliskaubandusel Ida-Lõunamaa majanduse are-
 gus väga tähtis koht. La tänapäeval, kus Lõu on
 muutunud küllaltki tugevas riigis ei ole väliska-
 banduse osa vähemagi majanduses kus vähenenud.

Väliskaubandus on võtnud kasvõi võrreldes täna-
 päeval sotsialismilevi maade vahel. Omal ajal, kui
 Nõukogude Liit alustas sotsialismi ülevõtmist, olid tal
 palju suurem puuduraid materjale, koostisaineid, ma-
 sinad ja muud vajalikku kaupa, sest tal ajal
 valitses umbkõrge kapitalistlik maailm. Lõu olid
 ka suhtis lihtsam, sest oli alline võimas pantur,
 nagu Nõukogude Liit ja peale selle veel Euroopa ja Aasia
 sotsialismid rahvedemurraatma maad. Teatud aunde-
 alise, sai Lõu hakata endale teise vajaliku ma-
 janduse arendamiseks. Peale selle olid Lõu veel kau-
 bandusloisud mõned kapitalistlik maailmaga.

Esimene viie aasta plaan (1951-1955) nägi ette are-
 hendada kaubavahetust 190% võrreldes 1950.a. Esma-

joonis kuni kaubaandlust arundada Nõukogude Liiduga, Euroopa rahvademokraatia maadega ja Hiinaga.¹

1953. a. oli LDU kaubavahetus juba rohkem kui 30 korda. Kaubaaine kasvab iga aastaga, kui 1950. a. note kaubaaine väärtus 100, siis oli:

1950. a. - 160, 1952. a. - 192, 1953. a. - 250.²

Nõukaubanduse ja sõbralimiinumaadega moodustas 1953. a. 77%. Nõukogude Liidust imporditi rauamaasi, malmi, värvilisi metalle, naftaprodukte, puitu, villi, põllutööriistu ja tekstiilide masinaid. Hiinast saadi värvilisi metalle, teravilja, soja-ube, vööd, jt. põllumajandussaadusi. Poolast - mitmesugused loomavahendid, kassi, kottide, mustmetalli, keemilise tehnika ja metallurgiatehnika, laevade kaupa.³

Kõige suurem kaubavahetus oli LDU Nõukogude Liiduga. Närveldis 1949. a. lõunis kaubandust Nõukogude Liiduga 1953. a. 3,5 korda.⁴

Nõukaubanduse edasine arenevus rõhuti 1957. a. piirajalised kaubanduskoostöölepingud (1952-1955) Nõukogude Liiduga, Poolaga, Tšehhoslovakkia ja Ungariga.⁵ Need olid sõbraliku koostöö ja vastastikusel abistamisel koostöölepingud. Need olid eelartandid Prantsusmaa välisministri Schuman'i plaanile (1950. a.).

¹ Мануфактурное производство в СССР, т. 15.

² Статистическое приложение к плану народного хозяйства СССР, 1953 г., т. 222.

³ Калсама.

⁴ Калсама.

⁵ Т. Терюбович, В. Лепель, Премьер-министрские чертёж ЛДР и их роль в развитии экономики страны, форное сотрудничество, т. 301.

mis nägi et arvise- ja metallurgiatööstuse arendamist lääne-Euroopa maades. Tähtselt tähendas see sõja- ja tööstuse arendamist NSH monopolistide luures.

1953.a. lepingu muud sõlmis LHV üle 40 maaga kaubandus- ja nõuvalitsused.¹ Need lepingud olid väga tähtsad kaubanduse edasiarendamiseks ja majanduses valitunud dispropordtsiooni kõrvaldamiseks. Kõrvisse, naasi, maaside, nafta, mustade ja värviliste metallide import oli väga tähtis metallurgia ja metallitööstuse arendamiseks.

Esimene viisaastane andmed LHV maasi maalest abi just Nõukogu liit ja Poola. Viisaastane lõpul oli Poola NSH impordis 13,5%.²

1955.a. lõpus võrreldes 1910.a. aastas väliskaubanduse potentsiaaliga 2,1 korda. Hiinaga suurus kaubavahetus 18 korda, Koreaga - 8 korda, Rumeeniaga - 10 korda, Bulgaariaga - 6,4 korda jne.³

Viisaastane muutus potentsiaalsete ekspordis ja impordis struktuur. Metallitööstuse osa ekspordis aastas 1955.a. 60,4% võrreldes 1952.a., millest see moodustas ainult 32%. Masinahitine, eriti optika- ja mehaanika ja elektrotehnika toodete ekspord aastas viisaastane 6 korda.⁴ 1955.a. ulatas ekspordis impordis ekspord aastas just metallitööstuse toodangu muurus.

¹ Казвинский В. И. Развитие внешней торговли СССР, 1954, кн. 224.

² П. Д. Белозеров, кн. 114.

³ В. П. Сидоров, В. Сидоров. Развитие промышленности СССР и ее роль в развитии мировой экономики, Формы и содержание, кн. 304.

⁴ Развитие промышленности в промышленности СССР и ее роль в развитии мировой экономики, 1956, кн. 119.

mise arvel.¹

LDV ekspordis väga mitmeid erinevaid kaupu. Nõukogu-
gude liitu saatis kera ja keraorand, metallurgiatöös-
tunde ja transpordile vahendeid, masinaid teadusli-
tööstusele, põllumajandus-; kera-; teadusliku tööstuse
mitmesuguseid vahendeid, mehaanika tööstusele. Nii-
aastase lõpul moodustas ekspordist Nõukogu liitu
masinaehituse tööstuse osa 74%.²

LDV masinaid leidsid lähimel ajal kõige tunn-
ustuse vahisimaal. Poola tööstuse ja transpordi
arendamisel oli LDV vastavate tööstusharude toode-
gul viisi suur tähtsus. Samuti oli LDV peamine Poola
parustaja selliste kaitselise vahendite, nagu raadio-
fotoaparatuur, muusikariistad jne. Häid näidatuid
olid ka täppismõõtmis- ja optilised seadmed ning asuf-
leused tööriistad.³

Poola transpordisüsteemi loomise ja materjalide im-
portis LDV põhiliselt teaduslikud ja mehaanika toor-
ained. Tervikliku eksporditavate viis aastal Nõu-
kogu liidust 2 korda, keraanite tööstuse tooraine -
3,2 korda. Teadusliku eksporditavate suurem
viis aastal 338%.⁴

Ekspordi ja impordi suhe ning ekspordi struk-
tuur muutuvad ilmselt masinaehituse

¹ Põlvkonna monograafia "Sõja- ja rahva- ja teadusliku tööstuse",
1956, lk. 120.

² Seal samas.

³ Seal samas, lk. 121.

⁴ Seal samas, lk. 121-123.

liidu võimeust. Igale maale on tähtis, et import võiks
saas impordi ja et eksporditaks võimalikult rohkesti
võimalikest, vnti masinad.

Nõuaretamine lõpuks oli 100 muutunud ühegi
dugeraan tüütuviigis. Sellest annab tunnistust
arjastu, et väliskaubanduse võltas ekspord impordi
nõuq rahvungi mitmeugused masinad ja aparaa-
did saavutasid nõuaretamul kõrge tunnustuse vä-
liemaal.

Kaubanduse edasine areng nähti ette kuise
viie aasta plaanis. Nõuaretamul pidi väliskau-
banduse kasvama 63%. Plaanis nähti ette järg-
nevat masinade tootmist ekspordi uarvu, saanu-
ti uuemat tüütuviigis ekspordi suurenemist.¹

Import pidi kasvama al kõrge taseme ja elitus-
materjalide impordi uäl. Terasvalu suurendu-
tuli plaanis suurendada 92%, vase - 89%, alumi-
nium - 252%, ferfaadid - 115%, nafta - 118%. Tähe-
lepauväärset tuli suurendada ka vlla, puu-
vlla, kanna-uhade, kohvi, puuviljade jne. import.²

Nüie aasta plaanis tähtsuse tuli kondlentada
uente kaubalepingutega. 1955. a. det. arjutatavalla
protokollile kaubavahetust Nõuaretamul siduga
1956. a. Leping näg: ette kaubavahetuse suure-
nemist 24% võrra.³ Kõnau leppes kirjand. alla

¹ Pajlentne mononummu eipau kafoquu gmuofaime, 1958, le. 395.

² Pealsama.

³ Pajlentne mononummu eipau kafoquu gmuofaime, 1956, le. 121.

majandusliku, tsahuslik-kuhilo ja kultuuril.
 x seestis arendamist vastastiku majandusloos
 ning tsahuslik-kuhilo seestis baasit. ¹ 1955.a.
 ilmuti kaubaleping Korea Rahvademokraatliku V.
 leriiga aastast 1955-1964.²

Iga-aastaste ja pikaajaliste kaubalepingu-
 tega andluti ELV rühikaubanduse areng. Pida-
 ussida kuidas arenes tsahuslik-kuhilo ELV ekspord.
 1950-1957.a. suurenes poligraafiatööstuse tootmine
 ekspord peaaegu kahekordselt. Toodid eksporditi 73 mil.
 l. ELV jädis poligraafiatööstuse toodete ekspordis
 majandale kohale maailmas.³

Kiiresti arenes kompleksite tööstuste ekspord
 tsahuslik-kuhilo. Kuni 1957.a. võeti nende ekspordis
 aluseks 100, siis 1957.a. oli see 587. Aastalt
 1957.a. saadeti ekspordiks 78 tuhandit kharabi, 6 mi-
 detabrikule, 4 tuhandit kharabi, 24 detijamale ja.
 Keemia tööstuse toodete ekspord saavutas tein ko-
 ha maailmas, masinavahetuse toodete väljaveus
 jädis tsahuslik-kuhilo maailmas kuni kohale.⁴

1957.a. moodustas ekspord väliskaubandu-
 sit 29%, impord aga 21%. Peamised ekspord-
 artiklid olid masinad, mis moodustasid 60%
 kogu väliskaubavahetusest.⁵

¹ К. К. Павлов, Промышленное производство в Кореи, Доклад
 Комиссии по изучению Кореи, 10 с. ТДР, к. 230.

² Kalsamas, k. 230-231.

³ Развитие промышленности Кореи, Доклад Комиссии по изучению Кореи, 1958, к. 383.

⁴ Kalsamas, k. 383-375.

⁵ Kalsamas, 382.

Sotsialismi maade võlval arenes kaubavahetus kapitalistlike maadega. Peamised kaubanduslikud partnerid kapitalistlikest maadest olid Inglismaa, Austria, Belgia, Holland, Prantsusmaa, Itaalia, Šveits jne. 70% kaubavahetusest kapitalistlike maadega moodus kindel viisakaarut Euroopa maade (ilma NSV) vahel. NSV ekspordis oma traditsioonilisi tooteid ja sai vastu tootmis- ja teenustatust.

1958 ja 1959. a. olid edusad aastad kaubandusele suhte arendamisel. Nii aastatel sõlmitsi NSV esmasordseid kaubanduslepinguid: Argentiinaga, Brasiiliaga, Iraagiga, Guineaga - 1958. a. Järgmisel aastal sõlmitsi kaubanduslikud sidemed Marokoga, Tšehhi- ja Slovakiaga jne.²

Tuul viisakaarut loines 1950. aastal saamisi rahvusvahelisel tasemel. Hauboluris, Niinis, Pariisis, Põhnanis, Kopenhagenis jne. Näiteks 1959. a. kippisid arendumist, millest võtsid osa 38 riigi esindajad. Seega NSV kaubandusorganisatsioonid deliingrid 3,9 miljardi rubla väärtuses ekspordisid ekspordile lauges 3,3 miljardit ja impordile 0,6 miljardit rubla.³

Kuni 1951-1955. a. võteti NSV-s 150 rahvusvahelisele võistlusel ja näitustel, mis ainsult 1958. a. võteti 53.⁴

Peamised arenes ka kindel viisakaarut nagu viimane,

¹ X. X. Konev, 13-kuuline suhtekorralduslik ülevaade Tšehhi- ja Slovakiaga suhtekorralduse kohta, 10. märts 1959, lk. 238-239.

² Tealman, lk. 241-242.

³ Tšehhi- ja Slovakiaga suhtekorralduse ülevaade, 1958, lk. 295.

⁴ X. X. Konev, 13-kuuline suhtekorralduslik ülevaade Tšehhi- ja Slovakiaga suhtekorralduse kohta, 10. märts 1959, lk. 244.

kaubavahetus Euroopa rahvademokraatia maadega, vi-
 ti. Tšehhoslovakkia ja Poolaga. 1957-1959. a. kaotas
 kaubavahetus NSV ja Tšehhoslovakkia vahel üle 40%
 Kabe viisadeannu ja enam muutus NSV Euroopa rahva-
 demokraatia maade maasutatega vahetajaks. Suur
 tähtsus ekspordis oli saamati maasutuste maadest
 (aasaliinid, pumprid, biniid) ja keemiatööstuse to-
 detel.¹ Kiiresti arenes saamati kaubavahetus
 Aasia rahvademokraatia maadega. Kõige suurem
 protsendi moodustas kaubavahetus Hiinaga, millele
 oli üldse NSV väliskaubanduses kolmandal kohal.
 1959. a. sai Hiina 41 tööstusobjektile komplektid
 töövahundeid,² see oli neli aastat kohta millett mär-
 kumäärane maadeti. Peale komplekti töövahu-
 dite saatis NSV Hiinasse veel tein eksporditöid.

Sellest peetakse alustada väliskaubanduse teat-
 maalset juhtimist ja planeerimist rahvamajanduse
 teiste planeerimise osi omavahel, kehtitati NSV 9. ja-
 nuaril 1958. a. riikliku väliskaubanduse seadust.³

Väliskaubanduses lähtus ja lähtub ka praegu
 NSV saamangustest poliitilisest, mis välispoliitika-
 ki - säilitada rahva, vändäigusele ja suurepä-
 ruse põhimõte, rahvusvahelise koostöö vabalt
 levi maadega.⁴

¹ Рыбинские экономические связи с зарубежными странами, 1958, к. 157-152.

² Искания, к. 152.

³ Н. Н. Тонков, Премьер-министр СССР и его роль в развитии
 внешнеэкономических связей СССР, 10 лет в истории, к. 217.

⁴ Народнохозяйственное строительство, к. 406.

Kaubavahetuse arendamisel mõlema saare kül-
gi vahel on tähtis majanduslik ja poliitiline küsimus.
Saarel ajal kui LHV lähtub kaubavahetuse SFV nõuete-
lustest jaalutustest ja otsib alles nii majandusloome kui
ka poliitilist loomeid mõlema riigi vahel, kaardel
Tšoomi valitsus kaubandusvõimuste lähendamist mi-
nistraktsiooni ja ülesandete nõrgendamise vahenditega.¹

Sellest SFV poliitika laadist kaubanduse arengut
kahe saare riigi vahel. 1949. a. suurenes väliskauba-
dus LHV-s 88% võrreldes eelmise aastaga, kuid sis-
kaubandus kahe saare riigi vahel suurenes ainult
35%.²

SFV peendav poliitika kaubavahetuse suhtes
algas juba 1948. a. juunis sponaatsel raharefor-
miga lääne-saaramaal. Kuni 1948. a. oli saaramaal
võtte valuts, kuid siis viidi lääne-saaramaal
läbi sponaatsel rahareform, mis tähendas majan-
duse loomise ja kaubanduse arendamist. Alas
1949. a. okt. Frankfurti kokkuleppega muudeti spon-
dustada valutsa kurns must. suhtega 1:1.

Olusord ei normaliseerunud ka sponaatsel
aastal. Eene põda oli kaubavahetuse lääne- ja
ida saaramaal vahel 4 miljardi marga väärtuses
aasta, 1953. a. oli ainult 1,6 miljardi marga.³
SFV valitsus ei kaalunud allat, et LHV oli täiesti maha-

1 H. Kinnu, 15. sponaatsel rahareformi sponaatsel, Moskva, 1958, lk. 13.

2 Tšoomi valitsuse sponaatsel rahareformi sponaatsel, lk. 255.

3 C. Kinnu - Tšoomi valitsuse sponaatsel rahareformi sponaatsel, Moskva, 1954, lk. 57.

palidut ja teoreetiliselt ära liigatud ja ainult tänu
 suurele sotsialismiaade abile sai LDR oma
 majandust arendada. Põhivi valitus peetakse in-
 gi siis teinud eksporti LDR kui oma maal metel-
 lurgiatööstuses esimesed produktid.

Kõige uue tulemusega moodustas sama tüü-
 lise rahelise kaubandus ainult 8% kogu LDR vä-
 lis- ja sisekaubandusest.² Viisaastane kasvamis-
 lema sama tüüpi rahelise kaubandus ainult 12%³

Taasisuri jätku teha na teinud viisaastane ka-
 banduse arendamist. Kui 1950. a. saadeti Ruk-
 nit kassiniist Ida-lausamaale 7 milj. tonni rüü,
 mis 1956-1957. a. saadeti ainult 300 tuh. tonni.
 Täielike metallide saadeti vähendati 1956. a.
 135 tuh. tonni, 1956. a. määrud need 600 tuh. ton-
 ni. Samal ajal kui LDR jätkas jõudvalt lepra-
 gubut ühisele hülde, fäkti LDR ainult tudele te-
 pingutega väetud uhus tunde LDR miltis. Ühisi-
 teer pinnu teeritult saadeti LDR rohuem ühisi-
 lene rööda jne.⁴

Täiel viisaastane välises esimese viisaaste-
 puga kaubavahetus siiski suurenes, kuid see ei
 olud küllaldane.⁵

¹ P. Alexeev, LDR - omist importidubone eme nime usaro ra-
 puga, lk. 57.

² M. Kikum, Od ekonomiroenon paglänim LDR, lk. 74.

³ Erre rognik, JSC, 1956, lk. 120.

⁴ Paglänim ekonoomim sirok napograi gimeofaiim,
 1958, lk. 393-394.

⁵ U. Orimov, Boroda zo paglänim vnyipriemarenei ropobim,
 ropucei omyamugua, lk. 205.

lõpuas minimumus, per-neda?" lahkendati hulgi-
müüa rahalistliku autoritaaruse - 52% hulgi-
müügist oli nii aartat juba nõi' väes.¹

Erimese viisakõnne lõpuas see protsent hulgi-
müües muretes riikliku autoritaaruse -
1955.a. oli 40% hulgi-müügist muretes riikliku
ja kooperatiivkõnne väes, muretes
osa oli alles ainult 10%.²

Viisakõnne etnõlkud järele: tõus - 59% saa-
putati juba 1953.a. 1955.a. tõusis muretes 82,9% võr-
ra 1950a. tõusis, riiklikus autoritaaruse orga-
nizatsiooni muretes 198,1% autoritaaruse - 10,9%.
Muretes mudeli hävitada juba 1957-1952.a.³

Riik avas autoritaarusele laad perspe-
ktiivd arenevas rahalistlikul kul. Tõel vii-
sastõnne lüüa riikliku ja kooperatiivkõnne
dus organizatsiooni valul riikl' poolt ja tõel
pool autoritaaruse valul kirjõnne rahalistlikus,
mille alul autoritaaruse kõnne väes
ma autoritaaruse riiklikud autoritaaruse organi-
zatsiooni. 1958.a. oli sellised kirjõnne riik-
muretes juba 95%.⁴

Nii kirjõnne: autoritaaruse autoritaaruse
riiklik rahalistlikus autoritaaruse.

1B. Kõnne, Rahalistlik autoritaaruse kirjõnne
riikliku ja kooperatiivkõnne kirjõnne riiklikus
Tõel muretes riiklikus autoritaaruse, lk. 165-168.
2 Riiklikus, lk. 168-169.
3 Riiklikus, lk. 170.
4 Riiklikus, lk. 181-184.

IV PEATÜKK

RAHVA HEAOLU TÕUS SOTSIALISTLIKU KULTUURI ARENG

Möödunud Teine maailmasõda jättis rahva elule sügavad jäljed. Lõja lõpul oli hävitatud elamiseks kõige vajalikumaga varustamine, nagu gaas, elatise, sõiduvahendid, vesi.² Kuid võitlaste võit andis rahvale võimaluse meie heade tööde loomise tuleks aidata.

Nüüdse aja riigiparadi loomise ja demokraatliku omavalitsusorganite loomise; maa reformide ja naise riigi maavalduse hävitamine ning maa loomise ja harivate talupidajate; tööstuse ja transpordi reformide võimendamine ja monopolistidelt; kaupade ja teenuste andmine rahva kasuks.

² Karpovskij, 1947, lk. 147.

ajaloo tõusis 1946-1950. a. peaaegu poole võrra!

Seda oli võimalik saavutada tänu asjaolule, et asuti kiiresti purustatud ehitiste taastamiseks ning uute ehitamiseks. Kõns sellega suurenes töösuse produktiivsus ja mõltas töölised said tööd.

Peamine saavutus kausaastamul rahva healu^{testriid} oli see, et kaviteeriti tööpüüdu². SDV uustubriooni \$15 garanteeris igale kodanikule õiguse tööl³. See ei ole mitte ainult õigus töökohtale, vaid õigus misugusele töökohtale, mis vastab töötaja võimetele ja vialastele kadumistele. Selle õiguse eest oli saasa töölilans nõudlused juba üle saja aasta. SDV valitus võis saasa rahva esimene valitusena kll tööliliste nõudmise rahuldada.

Esimene viie aasta plaan nägi ette rahva healu edasise tõusu, sest töölilans taastamine on väga tähtis riigi majandusliku tugevumise nimiohald.

Suurt rõhku pandi viie aasta plaanis elanukihitusele, et kindlustada lüüsi mugavate korteritega. Programmis nägi ette anda 10,8 miljonit elamispiinda eksploatatsioonil 53 tähtsamas linnas, samuti nähti ette taastada ja laiendada pealinna.⁴

¹ Напогное соэрието, л. 483.

² Тиланупебанне напогноо соэрието, л. 257.

³ Кеэиуууууу и заоногаиуууууу акие Тирваненсий Думоу-пайууекоий Тенуоуууу, л. 31.

⁴ Тиланупебанне напогноо соэрието, л. 99-100.

Nii aasta plaanis alust tuli parandada rahva varustamist laiatarbehaukadega. Võrreldes 1950.a. kui oli saavutatud 1936.a. faas, tuli viis aastakul anda rahvale $2\frac{1}{4}$ korda rohkem kaup. Samaaegselt tuli suurendada süütasu ja alandada kaupade hindu. Viis aastakul pidid laiatarbehaukade hinnad alama vihemalt 28%. Rahva tulu miinimaalne juurdenuv viis aastakul pidi olema 60%.¹

Rahva tervishoiu küsimuste lahendamises nähti ette viis aastakul 55% rohkem summasid kui 1950.a. Poliitiliumite, haiglate jne. arv pidi 1955.a. tõusma 2770 (1950.a. oli 2350). Üldiselt pidi iga 1000 elaniku kohta viis aastaku lõpul olema 10 haiglat, õueshaiglate arvu aga 11 haiglat.²

Sanatkoorimistes kohtade arv pidi tõusma 6053 kohalt 1950.a. 10000 kohale 1955.a. Lastesõimes kohade arv 1951-1955.a. tuli viis aasta plaanis alust suurendada 4335-39500³

Kõik need arvud näägivad hoolitsemist rahva eest. Aasta-aastalt saavutati edusamm rahva materjaali seisundi parandamisel nii Lõunas kui ka maal.

¹ Siisamestobanne napoguro vozniesto, lk. 108-109.

² Siisamest, lk. 111.

³ Siisamest, lk. 111.

mul ette nähtud.¹ Rahva ettevõttekesknumerus tööliste palga 40% 1954.a. võrreldes 1950.a.²

Sõsü tööpäälga tööstuisinga ja hindade alan-
damisega suurenes niinuti rahvatulu. 1950-
1953.a. jooksul suurenes see praeguni 80%. Ka
järgnevatel aastatel kindlustati rahvatulu
edasise kasv.³

Riik pööras suurt tähelepanu ka rahva
tervishoiu küsimustele. Ajavahemikul 1948-1953.a.
loodi 120 594 poliiklinikut ja maa-ambulaatoria-
mi, nende hulgas ehitati 104 1953.a.⁴ Järgneva-
tel aastatel see võrs veelgi laienes. Pidevalt suu-
rendati lastesõimude ja -aidade võrku.⁵ Suurenes
ka naiste nõuandlate ja sünnitusmajade arv.⁶

Töötajate õiguse puhkustele ja materiaalsele abi-
le haigusel ja vanaduse puhul kindlustati 120
õga-aastase tasulise puhkusega, tasuta arstiabi-
ga, laialdaste kuurortide, sanatooriumite
ja puhkusedude võrgu loomisega ning riikli-
se pensionisega. Naistele 1953.a. said 600 tuh.
tööliste ja tööstuujate puhkusedude büro-
o. Sõsü pideva heeditõusega rahva tervise-
est vähenes suurem. Laste suurem võrs aasta-
vanuses vähenes 1953.a. võrreldes 1948.a. 40%.⁷

¹ Хозрасчётные предприятия в промышленности, 1954, кн. 226.

² Прогнозы народнохозяйственного развития, 1955, кн. 245.

³ Теория.

⁴ Теория, кн. 242.

⁵ Хозрасчётные предприятия в промышленности, 1954, кн. 225.

⁶ Прогнозы народнохозяйственного развития, 1955, кн. 248.

Tuberkuloosi haigestus 1954. a. võrreldes 1953. a.
 13% vähem inimesi.¹

Nüüd iselaenuku on nii tööraduandline.
 le ja sotsiaalhooldustele hooldus naise erit.
 lamal ajal kui tänu- laenuand ja teiste ka-
 pitablikus maades maastat, naise töö erit
 30-40% vähem tasu kui meestele, saab SDV nõi-
 ne võrdse töö erit mehega võrdse töötasu.²
 Kõrvaltootmise garantuud võrdud õigused naisele
 mehega.³

Kiiresti arenes SDV elamuehitus. Väikeses aj-
 vahemikus 1950-1954 suurenes elamuehitus üle
 4 korda riikliku ehituse liinis. Peale riikliku
 organisatsioonide tegelised nel elamuehitusega
 ka kohalised organisatsioonid ja individuaal-
 ehitajad. Sellen, et oleks kergem ja odavam
 ehitada loodi ehituskooperatiivne. 1954. a. loo-
 di Kalle piirkonda 27 vastavat kooperatiivi. Riik
 andis rahalist abi ehituskooperatiividele, tasu-
 ta maad ehituskooperatiividele, tasuta maad
 ehitusplatide näel jne.⁴

Kõik taustid levitud alinud parand-
 ud suurevalt rahva elatusaset.

Esmuse viisastan lõpuno saavas "B" grupi

1 Pajbuisne sanononniku eifan kapognoi gemonpaim, 1955, lk. 248.

2 Pajbuisne sanononniku eifan kapognoi gemonpaim, 1954, lk. 227.

3 SDV, 300 bonpocob u oibecob, lk. 161.

4 Pajbuisne sanononniku eifan kapognoi gemonpaim, 1954, lk. 247.

tootmisproduktioonile 2 korda. Põh-
valt paranes kaupade kvaliteet ja sortiments-
lainus.¹ Lisaks sellele suurenes kaubaandus-
võime. Kui 1950.a. oli 2300 riivliinuu kauba-
duspunkti, siis viisaastaku lõpul oli neid
25100. Kooperatiivkaupluste arv suurenes
aamal ajavahemikul 14 küh-lt 25 küh.-le.²

Viisaastaku lõpus oli jaeüügi hindu alan-
datud 32% võrreldes 1950.a. tasemega. 1955.a.
müüdi nahkale kha ja khorraadusi rohkem
2,2 korda, kala ja kalasaadusi - 2,3 korda,
muna - 2,8 korda, piima ja võõrt - 63% rohkem
kuis viisaastaku algul. Kaas hindude alan-
damisega tõusis suurevalt laistatavate kau-
pade pakkuimine. Näiteks tõusis viisaasta-
kul nahkpalatrite läbiüüme 2,8 korda, foto-
aparati müüdi 7 korda rohkem. Toidu-
aineid müüdi viisaastaku 114% ja tööstuska-
pu - 112% rohkem rohkem.³ Viisaastaku ete-
nähtud jaeüügi suurenenine mavalali aga
juba 1953.a.⁴

Töötasu fond suurenes ajavahemikul 1950-
1955 68%, talufoyade mte tulekud suurene-
rid 80%. 1955.a. esimene poolaastaks oli hruu-

¹ P. A. Буроев, lk. 124.

² Различные монографии обронеичных войск напечатаны в журнале.

³ Салсман.

⁴ P. A. Буроев, lk. 126.

konades hoivusid 10, 2 milj. manna. (1951. a. ol. 5, 6 milj.)¹

Töölised said viis aastat üle 9 milj. m² elamispinda. 10 1 milj. töölise said suvisaad pühapäevadest. Haigla võrdusoleks arv kasv 15, 7 - tuh. -lt 203 tuh. -le. Viis aastat ehitas 175 poliitilist ja 299 maa-ambulaatoriumi. Suurt tähelepanu pöörati emade ja laste laste-riiskoin misinustele. Selle tulemusena riiglaste suremus vähenes 4, 9%, (1950. a. ol. 7, 2%).²

Viis aastat saavutused rahva heaolu tõstmise misinuses kõnelevad heaolu järnu tõstmist, mis jätkus ka suur viis aastat.

Täie viis aasta plaanis nähti et elamu-ehituse edasist arendamist, mis on töölise elustamiseks heas näitajaks. Ajarahemissioonul 1956-1960 tuli ehitada 315 tuh uut korterit³

Tähelepanu keskpunktis oli saamati hoolitsemis- ja töötajate teenuse eest. Täie viis aasta plaanis nähti et suurendada haiglaid, poliitilisi ühikuid, misinustesmajade, lasteaedade ja arv. Viis aastat tuli suurendada koolide arv laste-riiskes- ja lasteaedades.⁴ See võimaldab meil rohkem osa võtta sotsialistliku ja vabariikliku ühikust, saamati tagada laste teenuse eest

¹ Paylaime ekonomika eponoi ekve eipau napoqnoi gemok. paime, 1956, le. 136-137.

² Saalsamas, le. 138.

³ Paylaime ekonomika eipau napoqnoi gemok paime, 1958, le. 402-403.

⁴ Saalsamas, le. 403.

parima heaoluise.

Eelist tähelepanu pöörati tein viie aasta plaanis maellavikoonade vajalike artiklite andmise küsimuste lahendamisele. Maa-ambulatooriumide arv pidi suurenema 299 ambulatooriumilt 360.¹

Rahvatulu kasv nähti viisaastasel ole 45%.²

Tuie viie aasta plaan rahva materiaalse heaolu suurendamiseks alal ei jäanud pabrile. Sellest annab tunnistus rahvatulu viie kasvamine. Alljärgnevad arvud illustreerivad rahvatulu kasvu³ (%-des):

<u>1950.a.</u>	<u>1955.a.</u>	<u>1956.a.</u>	<u>1957.a.</u>
100,0	169,3	177,2	190,0

Esitatud andmed näitavad, et rahvatulu kasv 1950-1957.a. peaaegu 90%. Peale selle on tähtis, et rahvatulu kasv on stabiilselt aastast aastasse. Siis oli aastat, millel ei ole kasvu ettevaad. Nii oli 1956.a. juurdekasv 11,8%, 1957.a. 12,9% juur.

Tööstus muutis aasta-aastalt rahvale üha rohkem kaupu pakkuva. Viimastele eluvõime teha viie tegi suurendusamine. Näitas kui 1957.a. loodeti eluvõimeid 15500 tükki, mis 1958.a. - 180038. Ajavahemikus 1955-1958. muudnes eluvõime teha võime 4 korda. Paranes rahva varustamine nii kultuuri- kui ka võrgutööstusmaapadega.

¹ Põlvisele eifan' na poqnišii mononimna žurno paimu, 1958, le. 403.

² Na paimu na žurno le. 492.

³ J. Tõugu, J. Kõivumäe, Soojamine, paepreparatime ja naipreparatime na paimu. Na paimu na žurno, Põlvisele eifan' na paimu, le. 249.

Kergtööstuskaupade kaalumise muudatamine on heas määras rahajalajate kaalumise. 1950. a. doo-
diti 7,9 milj. paari jalajaid, 1959. a. aga 22,9 milj.
paari. Siinult 1959. a. anti rahajalajaid 5,1
milj. paari rohkem kui 1958. a.²

Yks aastaga kasati ka teidukaupu ühe kolm-
puni rahvale müümis. 1958. a. ületas KVV taastamise
riike elamine asukoht Lho, kala, kalasaaduste vähi
ja muu muu teidukaupu osas KVV kaotamine.³

Nõukogu kasvas rahajalajate osas ja jätku-
gis. Kui selle osa 1950. a. oli 42,7%, siis 1958. a. -
73% ja 1959. a. - 75%.⁴

Sellised suuri edusamme saavutati tänu
tööstuse tegevuse kasvule. Kiire tegevuse-
suse tänu tegevuse tegevuse rahajalajate võit-
luse areenamine ja liikumise kõrgendatud töö-
päitajate eest. Töölised sai noidu lähedane
koosungis: „kas igal meil tule midagi head
mille riike müümis heas.“⁵

Sega teid KVV ja valituse healitus rahvale
eest vastukaupa rahvas, mis juudis ande suua
parima selle eest vastukaupa kodumaale.

Rahva elatusaseme tõstmise eesmärgel
jätvat. Siis elamine hinnajalajate la-

¹ Kopeguu kogumise, lk. 179-181.

² Payluse tegevuse eesmärgel, 1960, lk. 158.

³ Kallama.

⁴ Kallama.

⁵ Kopeguu kogumise, lk. 493.

hindamist. Javakumunul 1957-1958 alandati jae-
müügi hindu 35%. Olgu märgitud, et samal ajal
178 faseti hindu äle 9%.¹

1958.a. oli uus hindade alandamine, mille tule-
musena rahalised sissetulekud suurenesid 760
milj. marka aastas. Hindu alandati palatidelt,
kakaodidelt, sulilt, kha ja khaaaduselt.²

Järgnevalt alandati 1959.a. pruunisibakuti, riisi,
manganiini, mharu, kaurisibakute ja kaidu-
kaupade hindu. Siinult mharu ja mangani-
ni hindade alandamisega suurenes laenuvõime
ostevõime 250 milj. marku ulatuses.³

Rahva rahaliste sissetulekute suurendami-
se usumärke reguleeriti täieliste ja teenistujate
palgu ja pensioni. 1956.a. detsembris läbi vii-
tud pensionide suurendamine andis pen-
sionidele täiendavalt tulu 1150 milj. marka aas-
tas.⁴

1957.a. korras mee pensionide suurendami-
siga ja maatalospalgaliste täieliste ning teenistu-
jate palga lühenemisega kasvatas rahvas sissetuleku
3,6 miljardi marku võrra.⁵ Uus täiendamine
tähtsime ol. 1959.a. Sellel aastal tähtsime m-
riinult puuatriituses palgu 18%, loidumise te
tähtsime 11%, kaha- ja kaurisibakute tähtsime - 15%

¹ Paylenine mononimne eipau napognoi gumaraiuu, 1958, lu. 400-401.
² Klapognei kogumise, lu. 496.
³ Paylenine mononimne eipau napognoi gumaraiuu, 1960, lu. 158.
⁴ Klapognei kogumise, lu. 495.
⁵ Paylenine mononimne eipau napognoi gumaraiuu, 1958, lu. 700.

novembri 1958. a. samal aastal lõhuti ra töölise ja teenistujate pension. Töötajate arv suurenes suuresti vanadus ja invaliidus pensioni kuni 10 korda.¹

Esi loetud arvud näitavad suurvõrd jätkuvat-
last degres SSP ja valituse töölise palgata-
mise ja pensionide suurendamise kiirusega.
Müüja, kui arvamus võimalus paluade ja pensio-
nide tähtsuse, tehti seda põh. Sellest au-
vab suunistust iga-aastane pensionide ja pal-
pade regulatsiooniga tegelikkus.

Sõna töölise ja teenistujate nise tuleku-
te suurenenisega suurenenud samuti keinu-
sed hoiuassades. Kui 1950. a. moodustati
nend 1,3 miljardit marka, siis 1958. a. - 1,8 mil-
jardit marka ja 1959. a. 14,0 miljardit marka.
Korvumise suurus nhe laenuu kohta jäi
1959. a. 810 margale, 1958. a. oli see 614 marka ja
1950. a. ainult 69 marka.²

Rahva jõuuse kasvuga suurenes laenu-
chitus. Ainsult 1958. a. anti enphatatsiooni 798
tul. uut võrdet.³ Riia loetas igati chituse ko-
operatiive ja otustas neid chitama. 1957. a. oli
560 kooperatiivi, millest chitand 12 tul. kor-
pust. Belavil aastal chitand ainsult 49 tul. kor-

¹ Pajbuis no ekonomuancifau rapoghoi gencopasne, 1960, lk. 157.

² Kealsamas, lk. 159.

³ Kealsamas.

tevit.¹ Teisel nivaastast lahendas min uluvalt
slamuehituse kuisimust aues ehituskonopnatiividiga.

Kiirus tempes aueas puhkeadude ja karg-
late loomis. 1957. a. metis puhuse ile 1,1 milj.
toolise puhkeadudes ja 90% vabariigi lastest
puhkeasid keelivabegaal keeli- ja p'ouuriloag-
riks.²

1959. a. t'ausis haigla vaodikohtade arv 205
tuh. (1958. a. ol. 204 tuh. ja 1950. a. - 187 tuh.) laste-
s'imeles ja - uedades kasvas kohtade arv 91 tuh.,
lasteandades - 284 tuh.³

1957. a. midis mas t'ausis harudes ja trans-
pordis tooliste t'ausaeg 45-tunnisele t'auadale
ilma t'otasu alandamiseta.⁴ 1960. a. oli plan-
nis etnohtud t'ausamates t'ausis harudes mu-
bertada 40-tunnise t'auadale.⁵ T'otpaiva
lihendamine jatab t'otajale rohuem vaba aige
sigelamiseks ofingutega, kultuuriliste mu'elaku-
susliga ning m'oiseudlikust t'ast saavad t'ot-
losed rohuem oravota.

SDV t'ausis n'oume aasta j'ouant t'otajate
elatus tase sellisele tasele, millest pole varem
s'asa t'otaval rahval varem ulnud. Se t'ot-
jab s'ouud s'otialismi u'olekut kapitalismist.

1 P'aylusne ekonomuuu e'pau k'opogno'igemo'p'aimu, 1958, lk. 402-403.

2 K'alsamas, lk. 403.

3 P'aylusne ekonomuuu e'pau k'opogno'igemo'p'aimu, 1960, lk. 159.

4 P'aylusne ekonomuuu e'pau k'opogno'igemo'p'aimu, 1958, lk. 403.

5 P. A. B'uro'ev, lk. 131.

Sees väenimeaaga siitme rasta plaanile rahva-
majanduses nähti ette ka uus rahva heaolu küs.
Alljärgnev tabel annab väevaste tähtsamate toor-
ainete tarbimisest kuni elamine kohta esimese
viieaastaku lõpul ja teisel viieaastaku, samuti
siit võrreldakse nende väearvutega viieaastaku
võrdlusesse on teadud SFV.¹

	Mitt- ühik	SõV					SFV
		1955	1958	1959	1961	1965	1958/1959
liha	kg	46,3	50,8	56,2	57,5	59,2	53,3
piim	l.	80,0	94,7	111,0	126,0	141,0	112,4
või	kg	9,8	11,9	15,0	15,0	18,0	7,8

Tabelit analüüsides näeme, et tarbimine kogu el-
misse kohta kasvab pidevalt ja on us SFV on us
peamiste toiduainete tarbimises kogu elamine kohta SFV.
viieaastaku lõpuks aga, nagu tabelist näha,
on ette nähtud pide kasv.

Sellised suured edusammud ja kasv võima-
likuks tänu sotsialismi-aegadele ja uss
võimevõime sidu arele.²

SõV edusammud elamineaegade materiaalse
heaolu tõstmisel ja vundustamisel on suure po-
litilise tähtsusega. See näitab, kuidas võima-

¹ Põlvkonna monomeeride eifan kirjanduse järele, 1960,
lk. 159.

² Kõrgema kirjanduse, lk. 496.

realistlikus riigis koalitutsuse nimelise eest, mis
 on kapitalistlikus riigis ainult elavate töö-
 riistade. Erite selgelt tuleb see näha Helsingis just
 erite hästi näha lausa riigi vabalt.

Nagu nägigi elualadelt nii ka kultuurielus
 seisusid peale Teise maailmasõja lõppu 4da-
 sajamaal suured muudatused. Nõukoguval-
 dused ei ole veel sugugi vähem tähtsad kui sõja-
 ajast ja põllumajandused seisuvad muuda-
 tused.

Peale sõja lõppu tuli välja juurida fašism
 ja militaristlik väime kasvatus, sõjandusest,
 kunstist ja nägigi ühiskondliku elualadelt. Kul-
 tuurielus tuli peale sõja lõppu läbi viia demoo-
 kratsioonid nõukoguvaldused, et avada milgevõr-
 kumestele liinide ja maal juurde pääs kultuuri-
 aareid juurde ning anda rahvale võimalus luua
 rahvalt mitte humanistlikku võrku rahvuslõuna
 ja ainult materialistlikku kultuuri.

Nagu eelpool, mis tuleb võimule teolis-
 klane peab läbi viima kultuurirevolutsiooni, mis
 laenukas mõttes tähendab me materialistliku kultuuri
 ja loomist, mis tuli sõda läbi ka 4da sajamaal.

Kultuurirevolutsioon pidi läbi saama etapis.
 Esimene etapp algas mais 1945.a. peale fašistliku

armee purustamist ja kestis 1957-1958.a. ta oli
antifairistliku-demokraatliku iseloomuga, mille pe-
amiseks usmängias oli fairisai, šovinism ja
nibtanisni-rgandite väljajuurimine ja mahvus-
liku kultuuri loomine.¹

SV kultuurideglane H. Tautz kirjutas selle
etapi kohta: „Esimeses samumusel sel ajal oli va-
rivate klasside häidusliku essiguse unrdmi-
ne. Tiöliste ja talupogade lapsed pääsivad üld
ühikandete viisi koolide ja teiste kõrgeimate
õppantaste audisoonidele, kus need unjnu-
dasid kvalifitseeritud noored teadlased... Kuu
tiöliste-talupogade riigi üs ei auisi kultuuri-po-
litibilisi ülesanded võms fairistliku barbarite poolt
palge alla tallatud, kuloridat hävitatud või sur-
meks väikisud sausa rahva humanotliku un-
deuripärandi hooldamises ja edasiarendami-
ses...“²

Järgmise, teise kultuuri-revolutsiooni etapi
kohta ütles H. Tautz, et peamiseks ülesandeks on
kultuuri-revolutsiooni lõpuleviimine ja rahvabot-
liku kultuuri rajamine.³

Kuu saasa kultuuri loomise organisato-
riks sai SVKP, seda teetand seim progressiivsed
elunendad kõrgist partiidest ja tiöliste, noorte,

¹ „Edasi“, 28.4.60.

² Kealsamas.

³ Kealsamas.

naiste ja raheligeni massiorganisatsioonidest. Praktiline tegevus meie kultuuri loomisel oli muu tähtsus Kultuurbund, millele seendas põhiliselt sama tavaduse saasa raheligeni. Kol-
jeu oli Kultuurbund aluses kirjanduse, kunsti-
se, heli loojate loominguühiste liitude loomisel.¹

Kõigi tähtsamas vabariikvalduses rahvus-
like kultuuri loomisel oli demokraatliku poliitika
formi läbiviimine,² mis tegi lõpu hariduse vallas
valitud privileegidele. Keelireform viidi läbi
mitmes etapis. Esimene etapp oli poliitika
põhikite ja organisatsiooniliste aluste loomisel (1945-
1949). Teine etapp lauges juba kaasaoste ja esimese
nõuastatu raamiduse (1949-1955). Sellel etapil oli
peamiseks mäsanduse õppetöö parandamine, õppe-
metoodika kaasaregistamine ja pedagoogilise
kaasabi loomisel. Keelireformi kolmas ja viimane
etapp algas 1955.a. Selle perioodi peamiseks mäs-
anduse oli kaasaregistamine vabariikvaldamine.³

Vabariikvaldused haridusalal ürgustand
end täiesti. Sellest andusele tunnustuse kaasaos-
tuse parandused haridusalal. Kui 1948.a. oli 1043
keeli, mis juba 1950.a. oli need 1477. Samuti
suurenes õpilaste arv uuelisel. Kaasaostamine

1) O. M. Meisum, Методы культурного воспитания детей, 10-й ТДР,
lk. 163-164.

2) O. M. Meisum, Борьба за демократическое образование,
Вопросы истории. № 7, 1956, lk. 77.

3) O. M. Meisum, Методы культурного воспитания детей, 10-й ТДР,
lk. 165.

algul oli 518 tuh. õpilast, kuid kaasaastamõ-
jul oli juba 786 tuh. Mõõpilate arv suurenes
kaasaastamul 21 tuh.-lt 27,7 tuh.-le.¹

Õiguse hoidmisele ja suurele vabale valikule
garantimis kausilubraseni 35. paragrahv.²

Kaasaastamul paranes palju maa rahvale
ultuuriliste meelelahutuste pakkumine. Organi-
satsioonid sellel alal olid maa-loomatubade,
milledel organisatsioonid kindlustasid, kaamatu-
kogused ja kultuurimajad. 1957. a. alguses oli
maale organiseeritud 290 kultuurimaja ja 400 raa-
matukogu.³

Inveri edusammude behti kaasaastamul pro-
lana kultuurilisel. Mõõdund sõda oli jätanud
sõjaväed jäljed kultuurilisele pealinnas. Tuli alus-
koda praegu tühjalt uohalt, viit raskus olu kor-
ras olid kaotatud. 1950. a. muudeti tühjalt rannuda-
da Berliinis niitv kaotit, millistel oli kaasa-
ne repertuaar ning elid ette vastandid tään-
Berliini manduund repertuaariga kaotit.⁴

Kultuurisaavutused kaasaastamul oli küt-
laltne tähelepanuväärised, andred tunnustust
MIP ja valituse hoolitsemist rahva kultuurilise
sõistusel.

¹ Kausilubraseni kausilubraseni kausilubraseni, lk. 256.

² Kausilubraseni ja kausilubraseni kausilubraseni kausilubraseni De-
mokraatlikus Berliinis, lk. 35.

³ J. J. Kausilubraseni, kausilubraseni kausilubraseni, lk. 357.

⁴ B. Kausilubraseni, Berliinlikus kausilubraseni, "Kausilubraseni", № 29, 1955,
lk. 23-26.

Esimene viie aasta plaan nägi ette lausa ja
 suurel määral kultuuritaotluse sulgi siinemat are-
 neust, laiaide masside teaduste omandamise
 piiride rahuldada ning teaduse ja muusika si-
 dome lähendamist rahvaga. Plaani nägi ette see-
 putada suure nägematu kultuurisirengi are-
 stiaal-olukorra kultuuri loomisel.¹

Nähtused kultuurialal olid siinaltki muu-
 tud. Ei olei muutuda, LHV ajalugu ja uue aja-
 set rahvusvahelist olukorda. Lääne-Berliini
 noel oli LHV-s reaktiivseisus, kust püüti
 taastada kogu LHV rahva tuleviku plaanide ellu-
 viimisel. Et eesmärkide ja muudude põru-
 seks sotsialismilevi-maas pidi LHV saama
 majanduslikult tugevaks ning kõige sotsialisti-
 ke kultuuriga maas, mis iga uude võit-
 leas teadlikult neid rahva heale parandami-
 se eel ning välisvaenlaste vastu.

Kõige olu lahendamiseks oli vaja luua
 uus rahvapäevik, lühitada kogu ning
 propageerida Nõukogude liidu ja teiste rahva-
 armastavate maade ühendlikult kogemusi
 kultuurilises vabariigis.²

Rahva teaduse ja kultuuri arendamiseks
 nähti viieaastase viimase aastal ette 48%

¹ Teanupostime raportiroo kogumik, lk. 112-113.

² Seal samas, lk. 113.

rohkem summasid kui 1950.a. Erihit lähilapsu-
 sulü põhjata noorsoo kasvatamisele, võimalde-
 des seile igakülgset arengust, eluaitsete annu-
 danist ning era võtta uadunaa koolitustööit.
 Naha, Lassa Noorsoo liit (nasa noorte organisat-
 sioon - L.L.) ja noorte promoteride ette mat. sil-
 anna aktiivisemida vähendatunaa ette kõigis
 L.S.V. koolides, kantades sellis koolilaste abi. Töö-
 le noorte mas ja spordi arendamises nähti
 viis aastaku summasid suurenenust 109% võr-
 ra.¹ Kõik need abierand pidi noori side-
 ma õpingutega ja iseloomustama mit demok-
 raatlikunaa aesi.

PHIP haalitus naha nullumitaseku
 tõnu mit avaldub uluõige nahaal hariduse võimal-
 danises. Koolireformi järgi sai nahaalulaste kool
 alamaus koolitunaa, kõrgem aste oli 9-12. klassi.
 Viis aastaku kooli oli õpilaste arv nendes koolides
 tõusnud 126, 4 tuh. õpilaseni.² Lannu k. nassas kii-
 resti kõrgemates koolides õppijate arv. Näitas
 1954.a. oli 20% rohkem koolilaste kui 1953.a. Kõr-
 gemate koolide arv samal ajalavalu määkul suu-
 runus 38-kt 46-6. Iga aastaga nassas tüeliste
 ja talupugade laste protent kõrgemates koolides.
 1954.a. moodustand nad kõrgemates koolides 60%

¹ П. Савицкий «Вопросы воспитания», № 113-114.

² «Вопросы экономики» «Вопросы воспитания», 1955, № 24.

koogu üliõpilaste arvust. Samuti suurenes 1954. aas-
saga naisüliõpilaste arv. 1954. a. oli nende prot-
sent üliõpilaste üldarvust 26%. Samal ajal sai
95% üliõpilastest riigilt stipendiumi.¹

Tehnikumides kasvas 1954. a. õppijate arv 72,2 tuh.
kuni 79,5 tuh. inimesele, misjuures õhtustesse ja kaug-
õppe osakondades õppijate arv moodustas 38% kogu-
vi õppeasutustes õppijate arvust. Rahvavalitsuses õp-
pijate arv suurenes samuti aasta-aastalt. Näiteks
1954. a. oli neis valides 39% rohkem puulajad kui
1953. a.²

Esiteatud arvud tõestavad noortelintiaasuga
antud õiguse elluviimiseks.

Õppe- ja kasvatusloos parandamiseks
määrati määrata muud tähtsusi. Eriti põhjalikult
tehti üld ühiskond läbi Kõrgema hariduse ja
pedagoogilise kongressil. 1954. a. 4 märtsil andis
Ministri Nõukogu nende küsimuste lahenda-
miseks välja määruse. Kõrvaldas parandamiseks
tehti välja määratud vahendid. Rõhutati, et sa-
adavalt vaja lastes paratada palusõnna tun-
net, õpetada neid sotsialistliku moraali pe-
miid uluõige sotsialistliku meeleolu ja
vaimustuse.³

¹ Põhiline transpordivõime ja loomade kasvatamine, 1955, lk. 248.
² Kõrgema hariduse.
³ H. M. Meikoni, Meie kultuurilise arengu kohta, 1955, lk. 165.

Niid Hür ja rahvuse välisandid aitas õpetada. Kõrval kahtludada suuresti kirjandus. Kirjanduse põhiomadused ei, nagu lihtsasti kultuuri aladel, humanistlike traditsioonide kajastamine paarsõnades, rahvalike välisandide perioodil.¹ Rahvusliku kirjanduse arendamisel on tähtis roll täielikult pärisneval ja neas teinaga, mis on saanud kirjandusele W. Brechtel. Eriti tähtis roll teinaga loominguks kuulub romaani trioloogiale „Lugulad ja luttavad.“ Brechtel on elanud kirjanduse kirjanduse. Suured teinad saasa kirjanduse arendamisel on Bertolt Brechtel³ ja Thomas Mannel.⁴

Nõidlus rahva ja demokraatliku saaranna loomise ust on teinud saanud kirjanduse ja loomistajad Erich Weiser, Fritz Bremer ja Erwin Strittmatter. Niiinane võtis oma sõnades saaranna SDV kunstiline välisandid õeldes: „Kunstura ei ole sa saaga aja kõrgusel, kui ta elavaldusi ainult koostab, kunstura peab saaga ajale midagi juurde tooma, mängus, et saaga on ajast ja aeg saarast läbi käinud.“⁵

Tahtum ja kool ei elund väinuse välisandide kirjanduse me väinuse kirjandusele tähtis. Supärest pandi viibid rahva kirjanduse kirjanduse.

¹ H. M. Meiner, „Genese der literarischen Bewegung“, 10. 1957, lk. 175.

² „Edasi“, 17. XII. 1962.

³ „Neus Deutschland“, 19. VIII. 1956.

⁴ „Neus Deutschland“, 14. VIII. 1955.

⁵ „Edasi“, 17. XII. 1962.

valimisele. Suure eduga mängiti SDV Teatrila-
del Nõuagude liidu nähtavaimine loid. Suure-
maas draamas Berliinis olid Berliini Asaambel,
Koomiline Operiteater, Lausa Teater j. Teat-
rite arv vahariigis kasvab 77-lt 1957.a. 86-le 1956.a.
Teatriteppe oli nisaastaku lõpus 137 peaaegu
60 tal. riimusega.¹

Suuri edusamme tegi riimisel nisaastakul
riim. Juba 1946.a. moodustati „Lausa filmiautoma-
atid“ (DEFA). 1955.a. oli riimel väga kasvunud
riim riimvat riimotundeot riimstiliisti, dokumen-
taal, populaarhadoslone jne. filmide filmiruum.
DEFA filmid muutuvad lihtselt ajaga armasta-
tus riim kodumaal riim ka välismaal. Riim olid
riim ajaloolise riimuga riim ka riimstiliisti riimuga fil-
mud.²

Nisaastakul kasvab riimstiliisti riimotundeot riim.
1952.a. oli riimel 1394 vahariigis, riimel 1954.a. - 1469.
Saamsti riimriim riimriimriimide ja riimstiliisti riim
riimriim ja riimriim.³

Nisaastakul paraneb riimriim riim riimriim
riim. 1955.a. lõpus riim riim riim riimriim, riim.
riim riim riimriim riimriimriimriim. 1953-1955.a.
riimriim riimriim riimriim riimriim riimriim riimriim.

170. H. Meisner, *Человек и его творчество*, том 1, стр. 175.

2. Riimriim, le. 180-184.

3. Riimriim riimriim riimriim riimriim riimriim, 1955, le. 249.

rahvusvahelisel aruandl.¹

Teatri, kino ja raadio areng on tihedalt seotud kõige muusika- ja kultuurivõime loomise ja levimisega. Rahvalik demokraatlik klassikalist pärandit ja mitmetahulist kultuurivõime arenguga muusikat. Maal ja muusikas on saavutatud suursaad. 1955. a. oli rahvaarv 109 tuhat; raadio- ja filmi kuulijate arv suurenes, milles mängis rolli ka muusika. Nüüdseks on antud 54557 kooli.²

Kirjanduse arengus on saavutatud suursaad, muusika- ja kultuurivõime areng. Siinult 1954. a. on loodud 85 uut kultuurivõime ja 2500 klubit. Raamatuvõime arv suurenes 1950-1954. a. peaaegu 2-kordselt. Nüüd loodi kirjanduse, teaduse, õppeasutuste, mass- ja spordivõime arengule.³

Kirjanduse arengus on saavutatud suursaad, muusika- ja kultuurivõime areng. Arendati edasi vanu humanistlikke traditsioone ning täiendati neid rahvalikult ja vabariiklikult väljarendamisega. Rahvalikult tutvustati kunstivõime arengule kunstivõime arengule.⁴

Siinult tähtsust peetakse KÜP ja valituse noorte poliitilisele ja kultuurilisele arengule. Selles otsustades valdab valitus igal aastal suurel määral. Siinult 1954. a. on arendamises nähtud 49,8 milj. marka. Samal aastal avati 25 noorte

¹ J. N. Uusimaa, "Meie kultuurivõime arengule", 10. juuni 1954, lk. 148-185.

² "Kooli areng", lk. 183.

³ "Rahvalik demokraatlik klassikalist pärandit ja mitmetahulist kultuurivõime arenguga muusikat", 1955, lk. 248-249.

⁴ J. N. Uusimaa, "Meie kultuurivõime arengule", 10. juuni 1954, lk. 186-187.

klubi, 1200 noortetunna ja 1000 spordiõiljaant.¹

Esimene nõiastaanul seltsuured meele kultuuri loomise alal täideti edukalt. 1955. a. kuni 1956. a. vabariigi loomise kohta ülas kliofilane. Tähtsate ja talupegade laste protsent saunas nõiastaanis õppeasutustes 1955. a. 55% -le (1950. a. - 38%). Aspirantide arv suurenes 6 korda. Suur osa oli tööliste - talupegade faultertidel intelligentsaad. in. Uuvalmistamisel.² 1955/56. a. õppeaastal avati esimesed kümneaastased poliitühised nõiastad. l. d.³

Nõiastaanul niidid uue kiiresti meele asoli- süsteemi. Maal vähenes nõiastaanis algasolidid on 1955. a. lõpus 50. (1950. a. - 90). Pärast ajal saunas ka- heasa klassistite noolide arv, samuti nõiastaanis astme noolide (9-12 klass) arv.⁴

Puud võluu paudi uue välisele õpitule. Nõiastaanis lõpul oli 89 proovide maja, 203 noort. te seltsuute jaama, 25 noorte natiiralistide jaama, 76 noorte natiiralistide klubi.⁵

Niimetamisel väärset suuremas raamata te ja prosiinõude kirjand. Nõiastaanis võluu viimase aastaga anti välja 26 küh. raamata natiiralistide kirjand. 30 küh. natiiralistide.⁶

¹ Põlvkonnale mõeldud nõiastaanis natiiralistide jaama, 1955. a. 249.

² Põlvkonnale mõeldud nõiastaanis natiiralistide jaama, 1956. a. 139.

³ H. M. Meilani, Meilani kü. natiiralistide jaama, 10. küh. natiiralistide, lk. 166-167.

⁴ Põlvkonnale mõeldud nõiastaanis natiiralistide jaama, 1956. a. 139.

⁵ Lõpukõne.

⁶ Lõpukõne, lk. 139-140.

LDV elid hädad kultuurilised sidemed riiki-
maadega, nagu Nõunagude liidu, Hiina jt. Sa ar-
joo viigastavalt noorele naise kultuurile.¹

Teine viie aasta plaan käigi üle kultuuri
edasiist tõusu. Suurt rõhku tuli panna tein-
aastaul spetsialistide etvalmistamisel. Iga rah-
vamajanduskaue jaoks. Mis pidi suurendama spet-
sialistide etvalmistamist shuuliste teaduste jaoks
5 uorda, põllumajanduse, meditsiini ja unaju-
duste teadustele tuli anda lauda rõhku spetsiali-
ste kui suurest viieaastaul.²

Õpetajate kaadri suurendamine algasid 1957.a.
kolmeaastaseid uue uue kõrgemate pedagoogiliste
õppeasutuste juures. Samal ajal astus 650 uue uue
kõrgemate teaduste uue uue. Kogu õpetajate kaadri
etvalmistamine allutati vastavalt poliitshuulise õpe-
dusega seotule vajadustele. Tugevdati ka shuuliste
pedagoogide poliitshuulise etvalmistust.³

Õpilaste tööarvamistamise esumäärgele seati
sine 1956.a. 1 sept. lootmisõpetuse alused uue uue.
Pidevalt olid päevaunnes õpetajate korraldumise
juuunured. Parandati õppeplaane ja uue uue
teidi uue uue õppeplaanile. 1957/58. õppeas-
kul avati loomad ja maal õhtuunne, iga astumel jaoks.⁴

¹ Põhise meenuunne etpanemisele epanu kapognoü gnuun-
põime, 1956, le. 140.

² H. H. Aluunne, Tein xu kyeügnoro epanimelübo, 10 me Tõp, le. 168.

³ Sealsamas, le. 165-166.

⁴ Sealsamas, le. 166-167.

õeldharidusloos kasvades paraneb kaardriiga va-
rustamine. 1956.a. detsembriselt igas õpetajate kol-
le 25 õpilast.¹ See on juba päris normaalne norm
üks õpetajale.

Rahva haridusliku faasi kasvava aasta-aastalt
suuret osa etendasid kultuurirevolutsiooni teinud
etapil murrangus poliitkorraldus. Linnu-alaarvliste
õeldharidusloos poliitkriitiliste meeskoolide loomisega
shendati töökaavatus edetiliselt kasvatussega.

Suuri edusamme tegi kindel viisestruul
kirjandus. 1956.a. jaanuaris toimus IV kirjanduse
kongress, mis oli tähtis kultuurilise poliitilise üri-
sus. Kongressil rõhutati, et kirjanduse meetodid peab
olema retsialistlik realism, saamata määrdet-
kuna vulgariismi ja naturalismi. Kongressil oli ret-
sialistlike kunsti loomisest suuri tähtsust.²

1957.a. toimus jällegi kirjanduse liidu konverents,
millest võtsid osa kõigi retsialistliku maade esindajad.
Peale konverentsi toimusid korraldised konverentsid.
Nendest võtsid osa talupejad-koostuiskooperaatori
liikmed, sest konverentsidel arutati mitmeid proble-
me kirjandusest kirjanduses.³

1958.a. pidasid esindlikud kirjandus-
kalt võitlust retsialistliku voolu vastu kirjandu-
ses.⁴

¹ Paganine nomenklatuur ei paan nefografiu gennepatim, 1958, lk. 406.
² P.M. Meinin, Mennu kirjandusest ei paan nomenklatuur, 10. detsember, lk. 176-177.
³ Linnu-alaarvliste, 1958, lk. 233.
⁴ Linnu-alaarvliste, 1959, lk. 243.

1957-1958.a. suisaastal saamuse toll teatr
 edasi retsialistliku teatri pool, millest mõnelis
 huvi suurenenud Nõukogude näidandite vastu.
 Edusalt lavastati Berliini Ausaubli teatri nõu-
 kogude näitekirjaniku Vissjovski „Optimistliku
 tragöödia. Ka vanematel aartatel oli lavasta-
 tud nõukogude autorite töid.”

1959.a. meel loodi Rastoeis esimene teatris-
 teater, milline esines juba sama aasta oktoabri-
 kuus Berliinis Maasim-Grafi-nimelises teatri. Töö-
 listateatrid loodi saamuse teiste linnades. Suu-
 reas kirjitus teatri elus ja mõlde kultuurivalla-
 sai 1959.a. augustis toimunud „Baltimere nädal.”²

Teatrirepertuaar muutus iga aastaga üha
 kaasajemaaks. Repertuaari võitsi M. Gorki, Soloh-
 hovi ja teiste nõukogude autorite töid saamuse.
 panimati sama näitekirjaniku näidandid. Töit-
 suur osa teatrirepertuaari parandamiseks oli
 Brechti farsaivastatel töid.³

Nii muutus järjest teater üha enam kaas-
 ajemaaks ja rahvas üha lähemaaks. Rahvas
 nägi teatrilavalt ikka rõõmu ja rõõmu oma
 elu ideaalne ja muutusi.

Kinokunst lüdis ka iga aastaga ikka
 rõõmu pealehoide nii kodumaaal kui ka välismaal.

¹ Энциклопедия БСЭ, 1959, кн. 244.

² Энциклопедия БСЭ, 1960, кн. 235.

³ Kaldumaa.

1956. a. moodustati komisjon kinoreferentsa-
randamiseks. Nüü aastal arvamus pidavalt DEFA
filmistand. Siinult 1957. a. tuli laadavile 21 kuu-
sist filmi. Kinokülastajate arv suurenes 1956. a.
süüvelde 1957. a. 12%²

Kinokülastajate arv suurenenine iga aastaga
räägib filmide kunstilist räästusest.

Kinokunst. edusamund töötid selle rahvus-
vahelise pustiži ja laiendam polemeid. SSV ki-
nomotograafia töötajad haavad fööle välis-
maa omadega, nagu Prantsusmaa, Kiino jt.
riigid. SSV filmid esuvad edusalt rahvusva-
helistel võistlustel.³

Nüü aastal arenes kiiret sammudega
edasi raadio ja televisioon, nende töövõimeid
laiened iga aastaga. Siinult Berliini raadio
organisatsioon 1957. a. 59 dissonnissou, millest võtis
osa 12 tuh. raadio kuulajad. Nüü läbi ringkõr-
lus raadio kuulajate seas, organisuutri raadio-
majadene eksamissou jne.⁴

Raadio muutus iga aastaga ühe enam
sobialotlenu plechitustöö propagandis. Ar-
meid ideid välismaa raadio töötajatega.

1956. a. SSV külastand SDR raadioorkestri Pa-
riisi, Poolat, Kölni. Järgnevatel aastatel viibit.

1. W. M. Meimur, Menevi küüsiypnow eipantus 56, 10. m. IDP, l. 183.

2. Poybunne Monomuan epan napognei gemotpaum, 1958, l. 404.

3. W. M. Meimur, Menevi küüsiypnow eipantus 56, 10. m. IDP, l. 182.

4. Salsamas, l. 185.

Haalras, Prahaš jri.¹ Sial kutvuti välismaa raad-
koostajate kogunustega ning jagati omi. Põhili-
ne oli see, et SDR raadio muutus rahvusvahelise
suunustatuseks.

Televiisioonis olid suured võtsanded rahva-
masside poliitilisel kasvatamisel ja rahva vilma-
ningi laiendamisel. 1955-1958. a. jooksul televi-
siooni laenuks 4 korda.² See nägib nõudmise
suunistest televisiooni päile.

Vägaastaval pihemes televisioonisraadios aeg
1955-1957. a. muutus see 2,2 korda. Suurenes tele-
filmide näitamine, spetsiaalsete raadiote arv lastele,
noorusele, põllumajanduskoostajatele jst. Kõikla-
si paranes televisioonisraadiote kvaliteet.³

Laialdane kultuurisaavutuste propageerimise
tehnika, kino, raadio, televisioonisraadio, raadiote-
postitehnikuse laiendamine ning naha kaudu raad-
matusegude võrk mitte ainult ei loonud rahva
kultuuritaset, vaid stimuleerisid neid ise
oma võtma kultuuri arendamist.

Rääkides retiaalitehniku kultuuri arendamisest
peab siia märkida üksuslikult integreeritud,
mis sai nende retiaalitehniku tehnikate loomise põ-
raseks teguriks. Rahvas peibuvast talente juu-
fi igati päevavalgeli kaudu, püüdi aretada hu-

¹ J. H. Meinin, *Человек и культурное строительство*, 10-й изд. ТДР, с. 186.

² *Культурное строительство*, с. 179.

³ J. H. Meinin, *Человек и культурное строительство*, 10-й изд. ТДР, с. 185.

vi rahvas kunstilise integreerumise vastu. Näiteks
 Vaba Sõjaväe Muuseumi ühingu algatusel korraldati
 noorte talentide konkurss, millest võtsid osa
 peenimad kuldjad, instrumentaalmelistid, dekla-
 maatorid, näitlejad jne. Maajätku alustati
 võistlust juhatajaks: "Kausis sobivalikute üle!"
 Võistluste esmängas sai majandusplaanide täit-
 mise põlval küla noortelise kultuurilise läbi-
 veduse.¹

See sobivalikute kultuurilise loomine pole siid
 & se mõeldav kogu rahva masside laialdase osavõ-
 tuse. Kui arenes professionaalsete kunstilise
 põlval rahva integreerumise, mis andis kunstilise
 loomisele uusi väärtusi & ideid.

Dk. H. Tants, SDÜ kultuurilise tegevuse, kirjutas
 SDÜ 11. aastapäeval puhul, et rahva kuldjad ründe-
 vad kultuurilise tegevuse, lugemise tegevust on
 saanud kirjutas tegevuse. Teatriühistajad tun-
 nevad patsunumist ise iseenda, proffubla shal-
 dab oma näega vändata filme & da ontaravil
 teemadid ja leiab ne sellas millaldaul mää-
 ral tehnikas väärtus.²

Kultuurirevolutsioon, mis algas peal faist.
 kogu laasamaa purustamist & se SDÜ stiihi-
 line protsess, veld organiseeritud massivitus,

¹ "Edasi", 7. X. 1960.

² Paalmanas.

midla juhtub NKP. Lühikeses perioodis saavutati kahe viisaastase jooksul, 1951-1955 ja 1956-1960, häid tulemusi. Seitsme aasta plaanis nähti ette uus kultuuriline tõus.¹

Sotsialistiline kultuuri arenevine toimub LSV laenuvõtmisega võitlusis lääne ideoloogiaga. Raadio ja televisioon on selle võitluse levitajad. Seda energilisemalt tuleb aga propageerida sotsialismi ideid ja kasvatada rahva teadlikkust ning tõsta nende kultuuritaset.

¹ Различные экономические страны народной демократии, 1958, lk. 405.

LÖPPSÕNA

Sõjajärgse perioodi Lõu rahva elus on olund saavutuste rohke.

Demokraatilisemise protsessi tulemusena loodi kindel töökate ja talupegade miilid võim, mis hävitas juurute ja monopolistide majandusliku ning poliitilise võimu, loodi rahvamajanduses sektori algide maal rahvamõisate ja massi-laenuituspunkside näel ning tööstuses monopolistidelt ja sõjameinamihelt ära võetud rahva töökate näel. Suga loodi kindel materiaali-ühikute baas, mis võimaldas ole minna sotsialismi mõelhitamisel.

Sotsialismi mõelhitamisel tähendas majanduses selliste töökate saavutamist, mida kaasaama ranem polund näinud ning mida ei tunne ka juupäeval Lõu.

Nõuanded, mis periood saasa rahva ette sotsialismi aluste rajamisel perioodil olid üllalt.

ai keemilised majandusvõimed ja poliitilised proble-
mid. SLP jatkuvasti lahendas sama rahvus-
edukaal. Põhiliselt lahendati need küsimused esi-
museel viisaastaul. Leedi tähelepanuväärne me-
tallurgitehas, raske masinavabrik, laevavabrik ja
keemiatööstus. Kirjeldatud võimsad tehased ja et-
tevõtted, nagu metallurgia kombinat "Vest" ja sa-
rasuugitehas kombinat "Halustadt", keemiatöös-
tehas kombinat Sauchhammer, raske masinavabrik-
itehas Wildau, laevavabrikitehased Kralstunde
ja Warneünde. Võimogude liidu abiga hakk-
ati ehitama aatomielektrostaani.

Viisaastaul lõpetas tagati rajalikul hul-
gal tehasid, peulfabriike ja elektrivõim-
loogilisi protsesse, misid n.ö kõrgema astmelise
tehnikavõimega, arenes uus tüüpi masinate te-
haste ja maa võimevõime osade rahul, kasvotöö-
viljakus.

Tõusis rahva elatustase ja arenes kultuur.
Esimene viie aasta plaan tõestas sotsialistliku
süsteemi vajalikkust maailmas. Tänu sotsia-
listidele näidati, et see, mille oli NSV rahvas en-
dale valinud oli õige see ning sellel teel ei saa-
da midagi teha tagasi pöörduda. Tähistati, et NSV
tehasvõimevõime osavad ise alla oma elu parandada,
oskavad ise riiki juhtida, ehitada majandust ja

¹ Wünder Eisenhüttenstadt.

arundada kultuuri ilma lääne kapitalistide. Samasugused edusammud jätkusid ka teisel viisaastal.

Eriti märkimisväärne teisel viisaastal on sotsialistliku sektori tugevumine. Töötajad astusid 1959. a. sagedamini seostesse riigiga, või andsid hoopis oma ettevõtte riigile. Maal talupojad, seerus nende liidliksuse arene- misega, astusid tootmiskooperaatidesse, löid suuri kolhoosid ja kollektive maal. 1960. a. juunis oli sotsialistliku sektori põllumajanduses praegu võitnud. Tööstuses oli see juba mõni aasta varem saavutatud.

Linn ja küla said uue tähenduse - sotsialistlik linn ja sotsialistlik küla, kus valitused sebrati uue seostöö subteed.

Külasti arenes uus kultuur - nimelt sotsialistlik ja võrreld rahvuslik.

Partiid sai selle aja jooksul mit tühifi partei, selle peajoon on selles, et tõmmata kaasa kogu saasa rahvas võitlusel rahulepingu sõlmimise, saasaama ühendamise ja sotsialismi üleshitamise eest, et ehitada lõplikult üles sotsialismi.

SDV edusamme aitas kindlustada seostöö kiste sotsialismimaadega, eriti Nõukogude Liiduga.

Sessis saava rahva tubli tööga ja abiga
 teistest Euroopa rahvade nomaadist maadest
 ning Nõukogude Liidust võis SÜP 1958. a.
 oma I kongressil vastu võtta sotsialismi
 ülesehitamise laiahaardelise programmi, mil-
 le väljundajaks sai viit aastat plaani 1959-1965.

KASUTATUD KIRANDUSE NIMESTIK

Marxismi-leninismi alassuund

Marx, K., Kapital, 1. kd., Tallinn, 1953.

Engels, F., Talumajanduse ühisus Prantumaal ja Paarsmaal,
Marx, K. ja Engels F., Kalitused tead, 2. kd., Tallinn, 1960, lk. 349-366.

Lenin, V.I., "Marxismi leninismi ja imperialistlikud öko-
nomismid", Tead, 23. kd., Tallinn, 1953, lk. 16-46.

Lenin, V.I., Kommunistliku Internatsionaali IV kongress,
Tead, 32. kd., Tallinn 1955, lk. 309-480.

Rahvusvahelise kommunistliku liikumise, NKP ja PKP dokumendid ning juhtivate tegelaste esinemised.

Nõukogude Liidu kommunistliku partei programm, Tallinn, 1961.

Sotsialistlike maade kommunistlike parteide ja töölis-
parteide esindajate nõupidamise deklaratsioon. Rahvus-
manifest, Tallinn, 1957.

Г. Орлов. Социализм и коммунизм в Китае. Тегуанум,
1959 (Г. Орлов [8117]).

- Млодзинскі, В., Виробки демократического народно-демократического права, Развитие крымского народно-демократического государства, Москва, 1961, кн. 158-172.
- Млодзинскі, В., Духовный план восстановления и развития мирного хозяйства, Украинские статьи и речи, Москва, 1961, кн. 259-264.
- Млодзинскі, В., Новые функции государственного аппарата, Развитие крымского народно-демократического государства, Москва, 1961, кн. 145-157.
- Млодзинскі, В., Проблемы переходного периода от капитализма к социализму, Развитие крымского народно-демократического государства, Москва, 1961, кн. 400-409.

Рекомендована литература

- Die Deutsche Demokratische Republik auf dem Weg zum Sozialismus, Teil I (1945-1949), Berlin, 1959.
- Билоушев, Р. А., Развитие торговли промышленности в Крымской Демократической Республике, Москва, 1958. (= Р. А. Билоушев).
- Экономика Большой Советской Энциклопедии, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961 (= Экономика БСЭ 1957).
- Конституция и законодательные акты Крымской Демократической Республики, Москва, 1953.
- Койб, Т. Т., Аграрная политика и земельная реформа в Германии, Москва, 1956 (= Т. Т. Койб, Аграрная политика).
- Народное хозяйство ГДР, Москва, 1961 (Народное хозяйство).
- Планирование народного хозяйства Германской Демократической Республики, Москва, 1952 (Планирование народного хозяйства).

Сигнализандус

- Бодунов, К. А., Социалистическая единая партия Германии — руководителем единства социализма в ГДР, 10-й съезд Германской Демократической Республики, Москва, 1959, с. 46-74 (= К. А. Бодунов, Социалистическая единая партия Германии — руководителем единства социализма в ГДР, 10-й съезд ГДР).
- Германская Демократическая Республика. 30 лет социализма и единства, Москва, 1959 (ГДР. 30 лет социализма и единства).
- Тришович, Т., Серин, В., Внешнеэкономические связи ГДР и их роль в развитии экономики страны, Формы социализма на Западе, Москва, 1954, с. 288-338 (= Т. Тришович, В. Серин, Внешнеэкономические связи ГДР и их роль в развитии экономики страны, Формы социализма).
- Н. П. Драчева, Социалистическое преобразование сельского хозяйства ГДР, 10-й съезд Германской Демократической Республики, Москва, 1959, с. 144-162 (Н. П. Драчева, Социалистическое преобразование сельского хозяйства ГДР, 10-й съезд ГДР).
- Закс, Д., Социалистическое преобразование аграрных отношений в Германской Демократической Республике, Формы социализма на Западе, Москва, 1954, с. 109-148 (= Д. Закс, Социалистическое преобразование аграрных отношений в Германской Демократической Республике, Формы социализма).
- Иванов, К. И., Развитие экономических связей народной демократии с Европой, Москва, 1959.
- Ким, Михаил, 10-й съезд Германской Демократической Республики, 10-й съезд Германской Демократической Республики, Москва, 1959, с. 3-40 (М. Ким, 10-й съезд Германской Демократической Республики, 10-й съезд ГДР).
- Кольцов, Л., Вопросы прикладного метода социализма к социализму в Германской Демократической Республике, Формы социализма на Западе, Москва, 1959, с. 7-54 (= Л. Кольцов, Вопросы прикладного метода социализма к социализму в Германской Демократической Республике, Формы социализма).

Зинсбаум, В. Д., Очерк новейшей истории Германии
 России, Москва, 1962.

Курны, В., Развитие социалистической внутри-
 рыночной торговли и социалистическое пред-
 образование частной торговли в ГДР, Борьба
 социализма на Западе, Москва 1959,
 кн. 149-186 (= В. Курны, Развитие социалисти-
 ческой внутрирыночной торговли и социалисти-
 ческое предобразование частной торговли
 в ГДР, Борьба социализма).

Мухом, А. В., Германская Демократическая
 Республика, Москва, 1962 (= А. В. Мухом, ГДР).

Мухом, А. В., Развитие промышленности ГДР, 10 лет
 Германской Демократической Республики,
 Москва, 1959, кн. 122-143 (= А. В. Мухом, Раз-
 витие промышленности ГДР, 10 лет ГДР).

Орлова, М., Борьба ГДР за развитие внутри-
 рыночной торговли, Борьба социализма
 на Западе, кн. 187-213 (= М. Орлова, Борьба
 ГДР за развитие внутри-германской торгов-
 ли, Борьба социализма).

Понов, К. К., Внешнеэкономические связи Герман-
 ской Демократической Республики, 10 лет
 Германской Демократической Республики,
 Москва, 1959, кн. 217-244 (= К. К. Попов, Внешне-
 экономические связи Германской Демократи-
 ческой Республики, 10 лет ГДР).

Будер, Т., Нейман, Т., Создание, распределение и по-
 требление национального дохода в ходе
 борьбы за построение основ социализма
 в Германской Демократической Респу-
 блике, Борьба социализма на Западе, Моск-
 ва, 1959, кн. 248-287 (= Т. Будер, Т. Нейман, Созда-
 ние, распределение и потребление националь-
 ного дохода, Борьба социализма).

Развитие экономики европейских стран народной
 демократии, Москва, 1956.

Развитие экономики стран народной демократии,
 Москва, 1958.

Развитие экономики стран народной демократии,
 Москва, 1960.

Мейнин, Ю. А., Мемори культурного сотрудничества
в Германской Демократической Республике.
10 лет Германской Демократической
Республики, Москва, 1959, кн. 103-189 (= Ю. А.
Мейнин, Мемори культурного сотрудничества
в Германской Демократической Республике,
кн. 10 лет ГДР).

Миндт, М. Развитие промышленности в Герман-
ской Демократической Республике, Фор-
мат союзника на Западе, Москва,
1959, кн. 55-108 (= М. Миндт, Развитие про-
мышленности в Германской Демокра-
тической Республике, Формат союзника).

Культурные связи стран народной демокра-
тии, Москва, 1953.

Культурные связи стран народной демокра-
тии, Москва, 1954.

Ajankääd ja ajalised

Arava, W., Die wirtschaftliche Hilfe der Sowjetunion gegen-
über der Deutschen Demokratischen Republik
von der Zeit des ersten Fünfjahresplans, Wirt-
schaftliche Zeitschrift der Mannen-
universität, Halle - W. Thüring, 1961 (= Arava, W.,
Die wirtschaftliche Hilfe der Sowjetunion).

Гусев, П., Создание основ социализма в Герман-
ской Демократической Республике, «Между-
народная жизнь», Москва, № 10, 1955, кн. 13-28.

Краснопольский, В., Германия тайер, «Новое вре-
мя», Москва, № 29, 1955, кн. 23-26.

Шейкин, Ю. М., Борьба за демократическое од-
 ноблиние национальной культуры в Гер-
 манской Демократической Республике (1945-
 1953), Вопросы истории, Москва, № 7, 1956,
 л. 73-84.

"Edasi", 1960, 1961, 1962.

"Lahva Kõäl", 1960.

"Nuus Deutschland", 1955, 1956.

"Tõrvalga", 1961, 1962.

SDV tähtsamad tööstusrajoonid ja põllumajanduspiirkonnad

SISUKORD

Sissejuhatus	lk. 2-11
I peatükk Sotsialistliku revolutsiooni põhiolus- anded ja sotsialismi ehitamise ul- duste loomine	lk. 12-29
II peatükk Sotsialistliku baasuse rajamine	lk. 30-65
III peatükk Põllumajanduse sotsialistlik um- berajundamine. Kaubanduse areng	lk. 66-104
IV peatükk Rahva masside seas sotsialistliku mel- suuri areng	lk. 105-138
Lõppsõna	lk. 139-142
Kasutatud kirjanduse nimustik	lk. 143-148
Kaart	lk. 149